Enver Imamović

AFRODITIN GRIJEH

Roman o doseljavanju Grka na otok Hvar
i o osnivanju grada Farosa (Staroga Grada)

NAKLADA
P.I.P.
PAVIČIĆ

Enver Imamović

AFRODITIN GRIJEH

Roman o doseljavanju Grka na otok Hvar i o osnivanju grada Farosa (Staroga Grada)

Naklada

P. I. P

Pa v i č i ć

Zagreb 2009.

Uvodne napomene

Roman pod naslovom „Afroditin grijeh“ opisuje historijski događaj koji se odnosi na osnivanje grada Farosa, današnjeg Starog Grad, na otoku Hvaru, prije 2400 godina od strane Grka sa otoka Parosa u Egejskom moru. Objavljen je u Zagrebu prije nekoliko godina ali mnogi, kako iz Hrvatske tako iz naše zemlje, nisu bili u prilici da ga nabave pa sam zamoljen od mnogih f-b prijatelja i poznanika iz obje zemlje da objavim barem neke njegove dijelove na ovaj način. Kako su glavni likovi dvoje mladih koje je spajala neizmjerna ljubav, izvadio sam te dijelove i povezao ih u jednu cjelinu.

U romanu se opisuje velika dugogodišna ljubav koju je na kraju iznevjerio on. Za razliku od njega, ona voli iskreno, svim srcem, i u tome ostaje dosljedna do smrti. Primjer idealne ženske vjernosti. Danonoćno misli na svog voljenog i čeka njegov povratak, dok za to vrijeme on daleko od nje provodi dane s novom ljubavi koju je sreo u novoj domovini. Ona čini sve da izbjegne udaju za drugogo na što je tjeraju njeni roditelji Sama pomisao da ne bude žena voljenog Efijalta otjerala bi ju u smrt.....

Tokom odabira teme romana sreo sam se sa životnom pričom koja se odnosi na nevjernost žene. U ovom slučaju žena je ta koja je iznevjerila voljenog. I u ovom slučaju riječ je o velikoj, dugogodišnjoj ljubavi koju nakon sedam godina ona iznevjeri. Nije odoljela prvom ozbiljnom iskušenju. Povedena slatkom pričom i skupim poklonima, zaludi i za kratko vrijeme zaboravlja i napušta voljenog, odlazi s drugim .....

Recenzija: *Dr. Krunoslav Pranjić, profesor književnosti i stilistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (†)*

POVIJESNI ROMAN „AFRODITIN GRIJEH“

Anonimni autor (nepotpisan, a možda je i znatan) svoj roma imenovao je povijesnim; a mogao je – mirne duše – nazvati ga i ljubavnim (erotskim).
Naime; u primijenjenoj paripovjednoj tehnici provodna su dva konsekutivna temata: helenska zajednica u postojbini (Helada/Grčka) u jednom polisu (=gradu-državici) osrednje veličine, imenom Paros, našla se pred izazovom: 10% viška žiteljstva; gradsko vijeće više ne može «pokriti» egzistencijalne minimume za svoje građane; plansko rješenje – **iseljavanje!**
U helenskoj demokraciji to se obavljalo bez prisile – ždrebanjem.
Zapanjuje sistematičnost logističkog ustroja: priprema/ oprema iseljeničkog brodovlja pričuve hrane/ živeži, informiranje o smjeru iseljavanja sjeveroistočni Jadran, otok Issa (=Vis), veza s tamošnjom helenskom kolonijom; dolazak među «aborigine» na otoku Farosu(=Hvar), pa gradnja Arheopolisa (=Starigrad); suradnja, i krvavi sukobi s «divljačkim» domorodačkim plemenima (Iliri/Liburni).
Drugi temat su dvije **ljubavne priče;** Helen (Paranin) Efijalt i njegova sugrađanka «nesretnaFilomela»; on je u iseljeničkoj ekspediciji, ona ostaje

u Parosu; dogovor: da dođe po nju iduće godine («dok se sredi»); pred rastanak darivaju se svojim tijelima kao kaparom za budući brak (i djecu); darivanje ovako: on se «nadvio» nad djevojkom, pa se oboje prepustilo «užitku kakav zaslužuju oni koji se dugo i nježno vole»....

Kontrasna (ili analogna) druga ljubavna priča: na Farosu Efijalt sreće Teutu, kćer ilirskog «eparha» (poglavara) – prekrasnu «divljakušu»; i među njima začela se tjelesna veza: «Efijalt je ispod sebe osjetio meko djevojačko tijelo koje je treperilo»

Jednostavnost, i ,čistota kojom su opisane ove dvije «obljube» tj. ova dva tjelesna darivanja, kristalno su jasna, čak čedna, pak i estetska (opisu nisu bili potrebni fiziologizmi /naturalizmi kaubojskih četveroslovnica ni domaćih petoslovnica)....Uznosi se spoznaja o duhovnosti tjelesnosti (i obratno: karmalnost je spiritualna).

No, obje ljubavne priče završavaju helenskom (ili šekspirskom) tragedijom: trojac se stjecajem okolnosti, među se ispostreljivao (doslovno: luk i strijela), Teuta je odapela strijelu u Efijalta i u Filomelu, Efijalt Teutu zbo bodežom, a sam se nabio na vlastiti bodež pomisliv da je nastrijeljena Filomela izdahnula; a ona, osvijestivši se na trenutak te pomisliv da je on nastrijeljen izdahnuo, očajno se strovali na njegov bodež..........
«.......svetroje izdahnuše istog dana, na istom mjestu, s istom boli, zbog velike ljubavi koja je mogla nahraniti samo dva srca (?!..... i to je krajcati kraj romana).
Vrline anonimusove teksture brojne su: nenametljive su, nezaobilazne asocijacije na planetarnu suvremenost: rasnu nesnošljivost, ratovi «do istrage naše ili vaše», ekonomske insuficijencije zbog razvojne neravnomjernosti, sukob civilnosti i barbarstva...ali i svugdašnje i svagdašnje nježne ljubavi-bez «hepienda», bez sladunjavosti i bez patetike..............

Posebice je «vrlinast» autorov **vokabular:** u pripovijedanju nije sresti ni najnedužnijeg egzoterična leksičkog internacionalizma, kamoli sofisticiranih egzoteričnih «fahidiotskih» zagonetki metajezičkih ekshibicionizama informatičke ere.........
Nadalje: savršenost klasične (štokavske) uprav akademski uzorite sintakse, a ovo ne znači tek folklorno-rustikalne, već znači – i štokavštinine amalgamirane urbanošću.........

Ovo štivo od kojih dvjestotinjak stranica čitko je i pitko: ne potrebuje ni redigiranja ni lektoriranja, ni korekcija (neke omaške – u rukopisu sam zaokruživao) dadu se pobrojati na prste; posebno raduje što tu ni traga nije orvelovskom «novgovoru» (new-speak»

Inače, u prošlostoljetnoj tradiciji domaćega povijesnoga romana ima eventualan jedan prototipski uzorak tzv. populističke književnosti(Janko Matko 1898-1979)....
E sad, na autoru i izdavaču je odluka-upustiti se u rizik izdanja ili ne

Prof.dr. Krunoslav Pranjić, akademik

***(Uvod u sadržaj izvoda iz romana:** Iz grada Parosa na istoimenom otoku u Egejskom moru iz ekonomskih razloga morao se iseliti određen broj građana i preko mora potražiti drugu domovinu. Našli su je u Jadranskom moru, na otoku Hvaru. Među njima bio je i mladi Efijalt koji je iza sebe ostavio voljenu djevojku. Na rastanku zakleo joj se da će za godinu doći po nju i povesti je sa sa sobom. Ona ga vjerno čeka, čezne, pati dok za to vrijeme on u tuđini ....)*

Od svih u gradu, najnesretnije je na svoj način bilo dvoje mladih koji su se neizmjerno voljeli već dvije godine. Lijepa i zaljubljena Filomela je neprestano plakala jer su je proganjale slutnje da će kocka za iseljenje pasti i na njezinog Efijalta. Njezina patnja je bila to veća što se nikome u kući, pa ni u rodu, nije smjela povjeriti. Voljela je momka kojeg nije smjela jer je Efijalt pripadao rodu Diorpela s kojim je Filomelin rod Egijada, pokoljenjima bio u smrtnoj zavadi i neprijateljstvu. U posljednje vrijeme ta su dva roda u nekoliko navrata vodila krvave obračune. Ali boginja ljubavi, moćna Afrodita, nije vodila računa o tome i dvoje mladih je zbližila neizmjernom ljubavi. Premda su se davno zavoljeli, svoju vezu su oprezno krili. Za Filomelinu ljubav je jedino znala njena dadilja, stara robinja, i od djetinjstva najbolja prijateljica Arijadna. Za Efijaltovu ljubav je, pak, znao njegov najbolji prijatelj i rođak Foronej. Zaljubljeni su bili svjesni da bi otkriće njihove veze bilo kobno za njih pa su je krili što su mogli bolje.

Iznad grada na brežuljku, u sredini posvećenog gaja, stajao je starinski hram koji su još u nezapamćeno doba građani Parosa podigli u čast boginje Afrodite. Kako je kult ove boginje bio posebno njegovan u rodu Egijada, tu je Filomela često dolazila, uvijek pod izgovorom da ide okititi boginjin kip i žrtvenik, a zapravo zato da se u sjeni hrama ili u njegovu gaju potajno sastane s voljenim Efijaltom. Znajući za veliku ljubav svoje mezimice, stara dadilja je i sama išla naruku djevojci. Dok bi dvoje mladih radosno skriveni čavrljali, ona je iz skrovitog mjesta budno pazila da ih tko ne iznenadi.

Filomela je više nego ikada prije nestrpljivo čekala današnje predvečerje da se sastane sa Efijaltom i da od njega čuje o svemu onome o čemu se raspravljalo i što je danas zaključeno na Skupštini. I Efijalt je znao na što misli njegova Filomela pa je i on s nestrpljenjem čekao predvečerje da je čim prije vidi. Kad se sunce približilo zalazu, uputi se poznatom stazom prema skrivenom hramu. Došavši blizu, obazre se uokolo da se uvjeri ima li koga. Oprezno uđe u pusti hram i dođe u donji odijeljeni dio iza kipa, gdje se obično sastajao sa svojom voljenom.

Tek što se spustio na kamenu klupu začuje tihe korake koji su dolazili s vrata hrama. Prepoznao je njezin hod. Srce mu zakuca jače, i tek što je ustao, iza zida se pojavi Filomela. Bez riječi jedno drugome padnu u zagrljaj i tako ostanu nekoliko trenutaka. Kad Efijalt osjeti vrele suze na svome vratu, rukama joj podigne glavu i pogleda je u oči. Bile su pune suza. Ona ga još čvršće zgrabi i prigrli. Shvaćao je šta joj je na duši, i da bi je umirio, tiho joj šapne:

- Možda će me dobri Heraklo štititi i neće na mene pasti kocka.
- Efijalte, mi se ne smijemo rastati! Ako mi te odvedu, što ću ja! Reci

mi...! - zagrca djevojka. Riječ joj zapne u grlu i još joj jače poteku suze.

- Mila moja, dobra Afrodita štiti našu ljubav. Neće dozvoliti da nas razdvoje. Ti si moja, ti si moj život. Za našu ljubav ću umrijeti, vjeruješ li mi?

- Efijalte, što ako zaista budeš morao ići? Što da činim, kako ćemo biti svoji? Reci mi, reci mi...!

- Dušo! Za tri dana održat će se ždrebanje. Tada ćemo znati kakva nam je sudbina. Ako baš budem takve sreće pa kocka i na mene padne, moram se prepustiti sudbini. Lađe neće krenuti prije pojave punog mjeseca, a za to vrijeme ćemo već nešto smisliti - pokušavao je momak razgovoriti Filomelu.

- Što ćemo smisliti, Efijalte, kakav ćemo spas tražiti? Reci mi ako znaš da se odmah danas počnem moliti svim dobrim bogovima koji štite velike ljubavi kakva je naša. Dobra i blaga Afrodita će se sjetiti da sam joj uvijek kitila oltar i da je nisam nikada zaboravila spomenuti pri prinošenju žrtava. Ona će nam pomoći, zar ne? - malo će smirenije djevojka pošto su je ohrabrile Efijaltove riječi.

- Vjerujmo u dobre bogove! Ne zaboravi da sam i ja štićenik blagog Herakla. Njemu sam najčešće prinosio žrtve. Svi će nam pomoći, vidjet ćeš - tješio ju je Efijalt.

Dvoje mladih su dugo razgovarali i nisu ni primijetili da se već počeo hvatati mrak. Na to ih je upozorila dadilja, koja je ušla u hram i tiho se nakašljala dajući im na znanje da se moraju rastati. Dvoje zaljubljenih se još jednom bace u zagrljaj i tako ostanu sve dok se dadilja ponovo ne javi. Filomela se digne, zategne haljinu, namjesti kosu, a onda za tren nestane iza zida. Kad se Efijalt pojavio na vratima hrama, djevojka je s dadiljom već daleko odmakla, a onda se i sam zaputi u grad, sada mnogo smireniji nego je bio kada je dolazio.

Osvanuo je dan žrebanja čime se odlučivala sudbina onih koji će iz ćupa izvući crni kamenčić. Za sve ovo vrijeme Filomela je bila nemirna kao nikada prije. Bila je svjesna da se današnjim danom odlučuje sudbina njezina voljenog momka i njihove ljubavi. S nestrpljenjem je čekala prve vijesti. Svoju strepnju, međutim, nije ničim smjela pokazati ukućanima, osim staroj dadilji. Ova je nastojala čim prije saznati novosti s trga kako bi ih mogla prenijeti svojoj mladoj gospodarici. Nije prošlo dugo, saznala je da je i Efijalt na popisu za iseljenje. Dugo je smišljala kako će to priopćiti svojoj mezimici. Na koncu se odluči i pođe u djevojčine odaje. Ne našavši je tu, krene u vrt i već je sa stuba ugleda kako zabrinuta sjedi na klupi ispod ruža. Ova kao da osjeti robinjinu prisutnost, okrene se, naslutivši da joj nosi vijesti s trga, potrči prema njoj. Robinjino lice joj je, međutim, odmah reklo sve. Dotrčavši do nje stane i nijemo se zagleda ne usuđujući se prozboriti nijednu riječ. Sad se i robinja zbuni. Filomela shvati da se zbilo ono čega se najviše bojala. Na koncu skupi svu snagu i sasvim tiho izgovori:

- Dakle i on?

Robinja samo slegne ramenima ne znajući što da kaže.

- Jesi li ga vidjela, od koga si čula? - sva blijeda zapita djevojka, osjećajući da gubi svijest. Robinja je jedva stiže uhvatiti da ne padne i povuče je prema sjenici. Tu je položi na klupu, nakvasi rupčić i stavi joj na čelo obazirući se uokolo da netko od ukućana ne vidi šta se događa.

Promijenila je nekoliko mokrih rupčića, i Filomela dođe k sebi. Lice joj je bilo blijedo, nije mogla izustiti ni riječi. Nije mogla ni zaplakati. Osjećala je nemoć. Činilo joj se da ne može stati na noge. Sva je drhtala. Kroz glavu su joj prolazile tisuće misli i svaki put kad bi se sjetila da se mora od njega rastati, srce joj zakuca još jače i osjećala je kao da tone u nesvijest.

Stara dadilja koja ju je othranila i koja ju je osjećala kao svoje čedo jedva je uspijevala da ne poviče iz sve snage i da se zajedno s nesretnom djevojkom ne počne valjati po zemlji zbog nesreće koja ju je zadesila nakon završenog ždebanja koja ju je zadesila.

Dan nakon ždrebanja Efijalt je ponovo pred zalaz sunca otišao u Afroditin hram da se sastane s Filomelom. Nije dugo čekao. Već mu je izdaleka njezino lice reklo kako je proživjela današnji dan. Sva uplakana baci mu se u zagrljaj prigrlivši ga svom snagom. Osjetivši vrele suze na svome vratu počne je tješiti, ali su mu riječi zapinjale u grlu. U to se najednom začuju hitri koraci i glas stare dadilje. Gotovo da je trčala hramom i kad dođe do njih, zadihana, reče:

- Brzo sklanjajte se, netko dolazi!

- Jesi li vidjela tko je?- zabrinuto će Efijalt.

- Ne! Brzo sam se sklonila da me ne primijeti. Čučni iza onog spomenika, a ja ću iza onog tamo.

Tek što su se sklonili, začuju korake koji su dolazili s ulaza u hram. Filomela je sva protmula pri pomisli da su njezini saznali s kim se sastaje. Efijalt je bio spreman na sve ako bi nepoznati krenuo prema njima. Koraci su bili posve blizu, a onda se zaustave ispred boginjinog kipa i začuju se riječi:

»O preblaga boginjo, koja štitiš one koji se vole! Primi nas u svoje okrilje i učini nas nerazdvojnim. Podari nam vječnu ljubav i plod te ljubavi. Učini da budemo svoji i da se dovijeka ljubimo. Obećajem ti, boginjo, velike žrtve i klanjat ću ti se do groba, samo učini da budemo skupa i da nas ne razdvaja tuđina!«

Zatim se začuju koraci, i kad se sve stiša, dadilja iziđe iz svog skloništa i oprezno se uputi prema vratima hrama kako bi se uvjerila da se nepoznati udaljio. Čvrsto pripijenoj Filomeli Efijalt tiho šapne:

- Vidiš, nismo jedini, ima još zaljubljenih i nesretnih!

- Sto misliš, tko je bio? - upita Filomela još uvijek puna straha.

- Ne znam, nisam prepoznao glas. Možda je neki stranac, tko zna - uzvrati Efijalt.

- Otkud da dođe baš u ovaj napušteni hram!

- Tko bi znao, možda i on ima neki razlog da dođe ovamo, onakav kao mi - pokuša se Efijalt našaliti.

- Nije važno! Glavno da nije bio netko od naših i da nas nije vidio. Već sam pomislila na najgore. Zamisli, Efijalte, da nas otkriju, i to upravo sada! Ne smijem ni pomisliti što bi bilo s nama. Ali gotovo da mi je sada svejedno. Ako je došlo vrijeme da se rastajemo, ne znam ima li moj život smisla.

- Ne govori tako! Treba uvijek živjeti u nadi. Vjerujem da ćemo i mi jednog dana biti sretni, biti svoji, ma na koji način. Do polaska ostaje još vremena pa ćemo nešto smisliti. Zapamti, ma kamo otišao i ma što se desilo, mislit ću na tebe i čekati priliku da dođem po tebe i da te odvedem daleko od svih, tamo gdje nas nitko ne poznaje i gdje ćemo do smrti biti

svoji - sa zanosom je tiho govorio Efijalt u uho Filomeli.

- A što će biti sa mnom dok tebe nema? Što ako me otac da drugome?

- To se ne smije dogoditi! Bez tebe mi život ne bi ništa značio. Učini sve da dočekaš moj povratak, a onda nas nikada nitko do smrti neće više razdvojiti! - uvjereno je govorio momak.

Razgovor je ohrabrio Filomelu. Još su neko vrijeme čavrljali, dok ih dadilja nije opomenula da je vrijeme za rastanak. Filomela je pošla kući mnogo vedrija nego što je bila kada je dolazila. Dadilji to nije promaklo pa i ona osjeti radost, suosjećajući sa svojom mezimicom za sve ono što je proživljavala ovih dana

Kao i obično, Foronej je svakog predvečerja išao na staro mjesto da se sastane sa svojom voljenom. Odlučio je da s njom danas podrobno o svemu porazgovora. Čim ga je Filomela spazila, shvatila je da joj namjerava reći nešto važno. To ju je obradovalo jer je i sama željela da se nešto odluči. Najviše ju je mučila neizvjesnost. Nakon kraćeg čavrljanja momak je upita:

- Jesi li razmišljala što bismo mogli učiniti? Dani prolaze i za malo osvanut će dan polaska.

- Ne znam, Efijalte. Reci ti što treba činiti. Ja sam spremna na sve, samo da budemo zajedno - uzvrati djevojka sa suzama u očima.

- Polako, nemoj plakati! Treba mirno razgovarati - počne je ovaj tješiti, zagrlivši je lijevom rukom a desnom joj počne brisati suze. Potom joj prstima podigne bradu tražeći njen pogled. Pogledavši ga svojim krupnim očima punim suza, djevojka reče:

- Efijalte! Bilo što da kažeš, sve ću učiniti. O, veliki Zeuse, zašto se ne smijemo voljeti pa da javno i zanavijek budemo svoji, nego moramo skrivati našu ljubav i zbog toga patiti!

- Čekaj, Filomela! Ne gubi vjeru u Gromovnika! Znaj da je on ili neki drugi bog bio taj koji nas je unatoč svemu zbližio i učinio da se zavolimo. Sjećaš se kad smo se sreli na izvoru, tada si još bila djevojčurak?

- Sjećam se, kako ne! - uzvrati djevojka pokušavajući obrisati suze.

- A sjećaš se kad sam ti rekao da si najljepša djevojka na otoku?

- I toga se sjećam. Uh, kako sam se tada osjećala, činilo mi se da će mi obrazi izgorjeti od vrućice. Nisam znala kamo ću s pogledom - prisjećala se djevojka, sada mnogo smirenija.

- A sjećaš li se kad sam te prvi put zagrlio i poljubio? - opet će nježno Efijalt.

- Joj, ne spominji mi to! - veselo će djevojka i nastavi:

- I sad se ljutim na tebe kako si me prevario.

- Kako, prevario?- tobože će iznenađeno Efijalt.

- Eh, kao da ne znaš - s nepovjerenjem će djevojka:

- Sjedili smo upravo na stubama ovog hrama i ti mi najednom reče: »Čekaj, imaš nešto u lijevom oku«! Ja, jadnica, pokušah prstom napipati a ti samo gledaš, a onda veliš: »Zažmiri, ja ću pokušati«. Učinim kako si mi rekao, ne misleći što kaniš, a onda, dok sam žmirila, najednom na svojim usnama osjetim tvoje usne. Upravo si tako učinio! - s tobožnjim će prijekorom Filomela sa smiješkom.

- Baš m ije drago što sam te prevario! - radosno uskliknu Efijalt, a onda je obujmi objema rukama i posadi u krilo upućujući joj nebrojene cjelove.

- Efijalte! - najednom se trže djevojka. - Znaš što sam smislila i

vjerujem da nisam pogriješila. Ako već tebi pripadam i dušom i tijelom, zašto prije rastanka ne bismo učinili ono na što boginja Afrodita navodi one koji se puno vole kao mi. Obljubi me, ionako samo tebi pripadam zanavijek! Ma što bude, to će biti vječna veza između nas i bit će vječni most naših osjećanja!

Te riječi iznenadiše Efijalta, i kao kod neke mlađahne curice zajapure mu se obrazi. Izgledao je skroz zbunjen. Onda se najednom sjeti pa ju upita:

- Mora da te time nadahnula sama Afrodita ili neki drugi bog koji bdije nad onim koji se vole kao mi.

- Svejedno, tko je, da je, mislim da bismo to trebali učiniti. Ako me i sama Afrodita nadahnula, to je još jasniji znak da imam pravo - samouvjereno će djevojka.

- A jesi li razmišljala kakve bi za tebe posljedice to moglo imati?

- Nije me briga ni za što! Za svoju ljubav spremna sam sve podnijeti. Na koncu, rekla bih ocu i svojima da mi se u snu pojavio neki od bogova i da me je obljubio. Ionako nitko ne zna za našu vezu, a nisu me nikada još vidjeli ni s jednim momkom, pa nitko ne bi posumnjao u mene.

- Misliš da bi ti povjerovali! Prošla su ona vremena kad se tako nešto događalo i kad su bogovi silazili smrtnicama, kako je činio veliki Zeus, Apolon i drugi nestašni stanovnici Olimpa.

- Nisu prošla ta vremena, Efijalte! - prekide ga djevojka.

- Zar se ne sjećaš prošlogodišnjeg slučaja koji se dogodio na otoku Naksosu. Kažu da se nekoj tamošnjoj djevojci pokazao bog Dioniz i da ju je obljubio u samom vrtu njezina doma. Kasnije je rodila dvojke i odmah su se na njima prepoznali božanski znaci. Međutim, nije prošlo dugo, djeca su umrla. Onda je svećenik izjavio da božanska djeca nisu mogla ostati među smrtnicima pa ih je odnio otac Dioniz, a tijela koja su zakopana bila su zemaljska priviđenja.

- I ti vjeruješ u to? - sa miješkom će Efijalt.

- Dakako da vjerujem. Svi kažu da je to bilo djelo samog boga - uvjereno će djevojka.

- E, vidiš! Možda je ta djevojka sa Naksosa učinila s nekim smrtnikom ono što ćemo mi učiniti. I kako god ljudi vjeruju da ju je bog obljubio, tako bi možda i tebi vjerovali. Zapravo, to bi bilo moje dijete. Nije li tako? - odlučno će Efijalt, uhvativšije prstima za bradu da ga pogleda svojim krupnim očima. Djevojka ne odgovori ništa shvativši da momak govori istinu, a onda ne hajući za to, uzvrati:

- Svejedno! Bilo kako bilo, nećemo pogriješiti ako učinimo ono što i ti želiš ako si miljenik preblage Afrodite. Nego, reci mi, Efijalte, voliš li me i želiš li da to učinimo?

- Zašto me pitaš ono što i sama znaš. Zar sam ti samo jednom rekao da te osjetim u svakoj kapi krvi, da si mi najdraže biće na svijetu. Radije bih da mi odsijeku i ruke i noge nego da izgubim tebe. Ljubim te svim bićem, zar ne znaš to?

- Znam, voljeni! Ali mi ćemo se rastati za koji dan. Što činiti, čemu mi se nadati? Reci mi, strepim pri pomisli na to.

- Vjerujem ti, Filomela! Na sve sam pomišljao pa i na to da našim roditeljima obznanimo našu vezu, da se već dugo volimo, da ne možemo živjeti jedno bez drugoga, i da nam dopuste da budemo svoji. Razgovarajući o tome sa Foronejem reče mi da to ni za Boga ne činim jer bi to bio naš kraj.

Onda sam pomišljao da odavde nekamo pobjegnemo. Ali kamo? Bez potrebnih sredstava i u okolnostima kakve jesu, to je neizvedivo i ne bismo daleko stigli. Dakle, ne preostaje mi ništa drugo nego poći s ostalim u tuđinu. Ako sretno stignemo pa nađemo novu domovinu i kad se smjestimo, odmah ću početi s pripremama da tajno dođem po tebe i da te odvedem tamo gdje ćemo se skrasiti i gdje ću imati novi dom.

- A kada bi došao po mene, kako dugo bih te čekala? - nestrpljivo će djevojka.

- Čim prije. Nadam se da bi se za jednu godinu stekli potrebni uvjeti da dođem po tebe - uzvrati momak.

- Dakle, jednu godinu?

- Pa tako nekako, nikako dulje - s uvjerenjem će momak.

- Jedna godina nije dugo. Što se mene tiče, ja ću te čekati cijeli život, ali ako me otac na silu htjedne udati, što mi je činiti, Efijalte? - upita djevojka.

- Ne, Filomela! Ti ne smiješ postati žena drugome! Moraš učiniti sve da to izbjegneš ako bi razvoj događaja krenuo u tom pravcu. Što bi sa mnom bilo kad bi otišla u zagrljaj drugoga!

- Ne govori tako, Efijalte! - uzviknu djevojka briznuvši u plač. Efijalt je prigrli, pogladi po kosi, i dok je jecala na njegovim grudima, i njemu se stezalo grlo. Jedva se suzdržavao da i on ne zaplače.

- Efijalte! Kunem ti se svim bogovima, a najviše Afroditom, zaštitnicom velikih ljubavi, da nikada, dokle god sam živa, neću postati tuđom ženom! Čekat ću te vjerno! Pa ako bi otac i pokušao da me uda, oduprijet ću se po svaku cijenu. U to budi posve siguran. Prizivam cijeli Olimp da mi bude svjedok za ovo što govorim!

- Vjerujem, Filomela, da govoriš iz srca. To mi mnogo znači. Zaklinjem se i ja tebi na vječnu ljubav i prizivam Afroditu i Herakla da mi budu svjedoci. Ako te ikada zaboravim ili iznevjerim, neka me prizvani bogovi kazne na najgori način! Zar bi ijedan bog koji ovo sluša mogao ostati tvrda srca pa da ne učini da budemo vječno zajedno i sretni! Sad mi je mnogo lakše poći na put kad sam čuo tvoje riječi - uzvrati Efijalt.

- I ja se osjaćam sretnijom. Godinu dana koliko ću te čekati provest ću u danonoćnim mislima na tebe. Dočekivat ću zore i ispraćati noći moleći bogove da bdiju nad tobom, da mi te živa i zdrava vrate i da me odvedeš ma kuda, da zauvijek budemo zajedno.

Dugo su još čavrljali i izmjenjivali cjelove. Kad su ocijenili da se primaklo vrijeme za rastanak, prije nego je Filomela spustila ruke s njegovog vrata, tiho mu šapne:

- Ipak mislim da moramo učiniti ono na što me navraća sama Afrodita. Nakon dvije godine naše ljubavi, pogotovo sada kada odlaziš, učinili bismo veliki grijeh prema boginji ako je ne bismo poslušali. Uvjerena sam da ona kroz mene govori.

- Izgaram za tobom! Uvjeren sam da mi taj žar usađuje ili tvoja boginja ili moj Heraklo, pod čijom sam zaštitom od rođenja i kojem sam posvetio prve vlasi. Budimo bogobojazni i učinimo ono na što nas navraćaju sami bogovi. Upravo je sutra dan posvećen Afroditi. To je prilika da iskažemo poštovanje našoj zaštitnici na način kako je njoj najmilije i kako oboje želimo!

- Dobro si se sjetio, Efijalte. Stvarno je sutra njezin dan. I robinja mi je to spomenula kada smo ovamo dolazile. Doći ću sutra u uobičajeno vrijeme

- veselo će djevojka, a onda se diže da krene. U to začuje robinju koja se s vrata javi kašljem. Pozdravivši se, brzo odskakuta i za tren je nesta iz hrama.

Efijalt je bio veoma uzbuđen razgovorom s Filomelom i dugo se nije maknuo s klupe na kojoj je do maloprije s njom sjedio. Na trenutak mu se činilo kao da sanja. Stalno su mu odzvanjale Filomeline riječi kojim ga poziva da učine ono što je Afroditi najmilije. Nije jednom osjetio neodoljivu želju za njezinim tijelom, ali se nije usudio ničim navesti ju na tu pomisao. Više puta je primijetio da je ona mnogo odvažnija od njega, što mu je pokazala i današnjim razgovorom. Na koncu zaključi da je u sve to umiješana Afrodita, koja štiti djevojke, ohrabruje ih, obdaruje lijepim izgledom i zavodljivim riječima. Uvjeren da im sama boginja ide naruku, koja u mladima rasplamsava ljubav i daruje čari kojima nagrađuje zaljubljene, digne se sretan i pođe iz hrama, obuzet mislima na sutrašnji dan i susret koji će mu donijeti najveće uzbuđenje.

Efijalt je danas pošao na sastanak s Filomelom nešto ranije nego je običavao. Sjetivši se da je današnji dan posvećen Afroditi, usput je uzbrao cvijeća. Kada je ušao u hram, stavi ga podno boginjinog kipa a onda pođe otraga sačekati svoju voljenu. Bio je veoma uzbuđen jer su se dogovorili da se danas jedno drugome potpuno predaju. Kad je čuo njene korake i kad ju je ugledao, srce mu zakuca kao nikada do tada. Bila je obučena u tanku haljinu ispod koje se naziralo jedro tijelo. Izgledalo je da će se tanki haljetak na njoj naprosto raspasti. Dugu crnu kosu je na zatiljku pridržavala srebrena grivna, a pramenovi su zavodljivo padali niz nabrekle grudi. Činilo mu se da ju nije nikada vidio ljepšom i zavodljivijom. Djevojka mu poleti u zagrljaj i on ju čvrsto primi. Dugo su tako ostali bez riječi. Onda se Filomela trgne i šapne:

- Bilo bi bolje da odemo gore u gaj! Mogao bi netko ovamo zalutati da uresi Boginjin kip na njezin dan.

- U pravu si, hajdemo! - tiho uzvrati momak.

- Samo tren! - reče Filomela dohvaćajući košaricu u kojoj je donijela dar boginji.

- Kakav divan vijenac! - primijeti Efijalt ugledavši lijepo složeno raznobojno cvijeće.

- Pravila sam ga cijeli dan. Želim danas posebno darivati našu zaštitinicu. Gle, još joj je netko donio cvijeće! - uskliknu djevojka spazivši snopić koji je malo prije ostavio Efijalt.

- To sam ja učinio! - stidljivo uzvrati momak i nastavi: - I ja sam dužan boginji jer ne zaboravljam da mi je tebe podarila - malo će slobodnije. Filomela se slatko osmijehne namještajući vijenac na božičin kip. Potom krenu iz hrama i zapute se u nedaleki gaj. Djevojka objasni robinji gdje će biti i rekne joj da bdije kao obično. Dok su se mladi udaljavali i nestajali u dubini gaja, ova je cvjetala od sreće, znajući što jedno drugome znači. Sa zanosom ih je gledala kako odmiču, a onda sjedne ispod masline odakle je mogla na vrijeme uočiti ako bi se tko uputio prema gaju.

Kad su dvoje zaljubljenih stigli do žrtvenika pod kojim su toliko puta sjedili i grlili se, zaustave se da mogu uživati do mile volje. Čim su sjeli, djevojka mu se objesi oko vrata. Kad Efijalt osjeti njezinu toplinu i nadimanje grudi, stegne je svom snagom, a ona se uz njega još više pripije. Onda sklizne na zemlju a za njom Efijalt, ne ispuštajući je iz zagrljaja.

Osjetivši na sebi njegovu težinu još se više podvije ne obuzdavajući čežnju da mu se poda. U zanosu, momak zavuče desnu ruku ispod njenog haljetka i obuhvati joj dojke. Dok je prstima dodirivao nabrekle bradavice, djevojka se pod njim uvijala stežući ga što je mogla jače. Onda joj sa ramena povuče haljinu i obnaži je do pojasa. Filomela se predavala sve više. Kad osjeti tople momkove usne na vrhovima dojki, tiho izusti:

- O, Afrodito, i bože Himenu, zaštitnice djevica! Darujem vam svoje djevičanstvo i neka vam ga prinese moj voljeni kojeg ste mi ga davno za to odredili - Čuvši da je djevojka prizvala bogove momak se se još više ohrabri. Zavuče ruke ispod njene haljine i povuče je prema gore kako bi je svukao preko glave, ali mu nije išlo za rukom. Kad djevojka shvati njegovu namjeru, s osmijehom mu pokaže da haljinu povuče prema dolje. Momak tako učini i prevuče je preko kukova. Ugledavši ljepotu nagog tijela sav zbunjen zastane. Na ponovljeni djevojčin znak on povuče haljinu još više i tako je posve obnaži.

Njegova voljena je prvi put pred njim bila naga, u svoj svojoj ljepoti. A onda se sjeti pa i on sa sebe odbaci haljetak. Prizvavši boga Herakla, nadvi se nad djevojkom i oboje se prepuste užitku kakav zaslužuju oni koji se dugo i nježno vole, kakvi su bili ovo dvoje.

U tiho blago predvečerje gaj je odjekivao cvrkutom ptica. Posljednje sunčeve zrake su se jedva probijale kroz gusto drveće. Sve je izgledalo lijepo. Dvoje zaljubljenih su bili puni sreće i zadovoljstva. On joj je nježno prolazio prstima kroz kosu, onda bi je uhvatio za vrh uha, i tako se igrao, kako to čini momak s djevojkom koju neizmjerno voli. Puna sreće, Filomela se javi:

- Nešto ću ti, Efijalte, priznati. Nakon što si mi uz pomoć boga Himena, Herakla i Afrodite oduzeo čednost, osjećam se neobično, čak uzvišeno. Ne znam kako da ti to objasnim. Možeš li to razumjeti?

- Mogu, ali ti moram reći da je meni nakon svega sada žao! - uzvrati Efijalt.

- Što ti je žao, Efijalte? - trgne se djevojka i unese mu se u lice.

- Žao mi je da nas boginja nije ranije navratila da se predamo jedno drugome i da uživamo u slasti naše ljubavi. - Na ove riječi Filomela se osmijehne a onda uzvrati:

- Nemoj da ti je žao, Efijalte, jer to nije o nama ovisilo. Za sve se bogovi brinu i oni određuju kad se što treba dogoditi.

- Reci mi, Filomela, bojiš li se posljedica? Što ako poneseš moje dijete? Znaš što to znači! - zabrinuto će Efijalt.

- Na to neću misliti. Već sam ti rekla da mi je sada svejedno ma što se dogodilo. Ako bi baš do toga došlo, to bi me još više usrećilo i nikome živom ne bih rekla istinu, pa makar bilo onako kao na Naksosu - s omijehom će Filomela podsjećajući momka na njihovu priču od jučer. Efijalt se nasmije i zagrli voljenu, sretan više nego ikada i tiho joj šapne:

- Ne brini se, mila! Ma što se dogodilo, znaj da sam uvijek s tobom u mislima. Ni naša zaštitnica Afrodita ne bi dopustila da doživiš neugodnosti zbog ovoga što smo danas doživjeli jer nas je upravo ona na ovo navela. - Još su neko vrijeme čavrljali, a onda se Efijalt sjeti:

- Čula si o čemu se danas govorilo na Skupštini?

- Jesam!

- A čula si za kada je zakazan polazak?
- Da! Ostaju nam još tri dana. Viđat ćemo se svaki dan, zar ne?
- Svakako! Čula si da je zakazana oproštajna zabava?
- Jesam. Ja ne bih to nazvala zabavom, jer kako može biti zabava ako se ljudi rastaju zauvijek. Nije li tako?- ozbiljno će Filomela.
- Imaš pravo! - uzvrati Efijalt i nastavi: - Uostalom, mi se rastajemo na kratko vrijeme. Već sam ti rekao kad ću doći po tebe i od tada ćeš stalno biti kraj mene, zauvijek!
- Da, Efijalte, da! - veselo će djevojka kojoj su godile ovakve riječi jer je bila svjesna da će s njima živjeti od dana kada ga isprati dok ga ponovo ne ugleda.

Dvoje zaljubljenih je ostalo još neko vrijeme a onda se dignu i zapute se dolje prema hramu, gdje ih je čekala robinja. Tu se rastanu, i tek kad su ove daleko odmakle, Efijalt pođe istim putem, obuzet mislima što je danas doživio sa svojom voljenom.

Efijalt i Filomela su zakazali sastanak posljednji put pred sutrašnji polazak. Oboje su došli puno ranije nego je bilo dogovoreno. Našli su se na starom mjestu, u dubini Afroditina hrama, iza kipa. Filomela je ovoga puta bila drugačije raspoložena nego je to bilo prilikom jučerašnjeg susreta. Kao da je istom sada spoznala da se najzad primakao tren kada jedno drugome mora reći zbogom. Najednom je zaboravila sve ono što joj je Efijalt govorio, da se rastaju na neko vrijeme, da će se vratiti po nju za godinu dana, i drugo. Kad je danas vidjela užurbano spremanje lađa i njega kako ukrcava svoje stvari i sve ono što će mu koristiti za podizanje novog doma, izgubila je svaku nadu u ponovni susret. Ušla je u hram jecajući pa ju je Efijalt čuo sa dna hrama. Skoči s klupe i potrči prema njoj. Kad mu je pala na grudi, zaplače još jače.
- Što je sad! Zar si zaboravila što smo se jučer dogovorili!
- Ne, nisam! - jedva izgovori kroz plač.
- Hajde, obriši suze! Da čujem, vjeruješ li u moje obećanje da ću doći po tebe i da ćemo vječno biti zajedno?
- Vjerujem, Efijalte!
- Onda nema razloga da plačeš - nježno će Efijalt, posadi je u krilo i poče joj brisati suze.
- Ne znam, kada sam danas vidjela kako nosiš one stvari, pomislih da to sve činiš za neku drugu koja će s tobom živjeti u novom domu, a mene ćeš zaboraviti - pojada se djevojka.
- Koješta! To činim jer moram. Čula si da je vlast propisala što svatko mora ponijeti, a na koncu, to moram imati da bih opstao. Već smo govorili o tome. Prvo moram nešto steći da bih mogao doći po tebe. Zar si zaboravila što sam ti rekao?
- Nisam zaboravila, ali sam tužna - uzvrati djevojka i nastavi: - Znaš, Efijalte, o čemu puno razmišljam! Bojim se da u tuđini ne nađeš kakvu drugu a mene zaboraviš. Eto čega se bojim! - ohrabri se djevojka da kaže baš ono što joj je na srcu.
- Kakvu drugu? - iznenađeno će Efijalt. - Znaš da idemo u divlju zemlju. Čula si gdje je Jadransko more i za tamošnje domoroce?
- Čula sam, ali kažu da i tamo ima helenskih naseobina, a one će vam

biti bliže nego naš otok. Toga se bojim!

- Baš si mala guska! Nitko živ još ne zna gdje ćemo se zaustaviti i da li ćemo uopće sretno doploviti, a ti me već vidiš s nekom drugom - poče je nježno ukoravati Efijalt, i nastavi: - Na koncu, sve kad bih se i našao u takvoj prilici, zar bih to učinio!

- A znaš čega se još bojim, Efijalte?

- Čega?- znatiželjno će momak.

- Bojim se da se ne zbližiš s kakvom domorotkinjom. Jednom sam u kući čula kako pričaju da se svi Heleni, kad se nađu u tuđoj zemlji gdje nema naših djevojaka, pomiješaju sa domaćim djevojkama i zaborave tko su i odakle su. Eto to sam čula!

- A znaš li kakve su to djevojke?

- Pa djevojke, k’o djevojke. Čula sam da im je drugačija odjeća i da ne govore kao mi - objasni Filomela.

- A nisi čula da su to divlja stvorenja, da žive u jazbinama i sa stokom, da jedu prijesno meso, da su napola goli, da zaudaraju i čak da jedu zarobljenike. Nisi to čula?

- Pa čula sam, ali svejedno, opet se bojim. Obećaj mi da nećeš naći takvu curu! - uporno će Filomela. Efljalt se na te riječi slatko nasmije, a onda ju počne strasno ljubiti, sad u lice, sad u vrat, onda u kosu, i sve tako. Dok je iznosila svoje jade i zabrinutost, izgledala mu je tako dražesna. Pun nježnosti i ljubavi stegne je još jače, onda je odmakne i prozbori:

- Voljena Filomela! Zar bih mogao tvoje usne zamijeniti s nekim drugim! Zar da zaboravim ovu kosu, ruke, bedra, dojke i svu tvoju ljepotu koja me opaja! Zar da zaboravim tebe cijelu, moju ljubav, radost, sreću, moj život! Brzo mi odgovori, zar zaista misliš da bih to mogao učiniti? - Zadovoljna Filomela samo slegne ramenima a onda mu podmetne usne, a potom ga upita:

- A što bi, Efijalte, učinio kad zaista ne bi mogao doći po mene i kad bi shvatio da me vječno gubiš i da ne mogu biti tvoja?

- Tada bih umro - spremno odgovori Efijalt. - Tada bi moj život izgubio svaki smisao. Ne postoji biće kojeg je veliki Zeus stvorio i koje hoda po zemlji koje bi te moglo zamijeniti. Kad bih shvatio da ne mogu doći po tebe i da ne možeš biti moja, isti tren bi svoj život poklonio boginji Afroditi kao zalog moje velike ljubavi. Je li ti sada jasno kakvog momka imaš?

- Moja sreća je beskrajna a moje srce ispunjeno do dna tobom i tvojom ljubavi. Što se tiče mene, ja sam ti već rekla kako ću se ponašati za tvoje odsutnosti. I ovoga puta ti se kunem velikim bogovima, a najviše mojom zaštitinicom Afroditom, da ću te vjerno i postojano čekati, ne samo jednu godinu, kako si mi obećao, nego do kraja života. Do sada sam te nosila u mislima i u srcu, a od jučer dio tebe nosim u svojoj utrobi. Mi smo jedno i zato prizivamo naše zaštitnike da bdiju nad nama i nad našom ljubavi za sve vrijeme dok budemo razdvojeni!

- Mila Filomela! Znaš kako se osjećam! U isto vrijeme sam najnesretniji i najsretniji čovjek na svijetu. Nesretan sam zato što me sudbina rastavlja od tebe, a sretan zato što te svim svojim bićem ljubim i što imam tvoju ljubav. Možeš li zamisliti moju sreću! Govori li ti što moje srce, koje kuca i živi za tebe! Znaj da sam do groba tvoj i da samo tebi pripadam! - Sa zanosom je govorio momak dok ju je gledao u oči, sav opijen od velike ljubavi.

- Voljeni moj! Moje srce je ispunjeno neizrecivom srećom i do groba ću samo tebi pripadati. Ne znam odabrati prave riječi kojim bih ti opisala svoju ljubav koja me veže za tebe. Spremna sam sve učiniti što misliš da je dobro za našu ljubav, Efijalte! Toliko te volim da bih radije istoga trena odabrala vječni san nego bih podnijela pomisao da te nikada više neću vidjeti. Hoćeš li se, voljeni moj, vratiti i odvesti me da budemo vječno svoji? - suznih očiju će Filomela.

- Ako u tim riječima ima i trun sumnje, ovog ću trena svoju dušu poslati mračnom Hadu da te na taj način uvjerim u ono za što živim. Kunem ti se Zeusom, Posejdonom i drugim Olimpljanima da ću za godinu dana doći po tebe i da ćeš biti vječno moja. Primaš li moju zakletvu i vjeruješ li u moju veliku ljubav?

- Vjerujem, Efijalte! I ja se tebi kunem čitavim Olimpom da ću te vjerno i u najvećoj ljubavi čekati ovu godinu dana koja će nas razdvajati. Ljubim te, ljubim te, Efijalte! - kroz plač uzvrati Filomela i padne mu na grudi.

- Voljena moja! Mi živimo jedno za drugo i mi smo svoji. Naša ljubav je najveća koju je Afrodita mogla podariti smrtnicima. Molimo bogove da bdiju nad nama i da brzo protekne ova godina dana pa da me sretno dovedu nazad i da te odvedeni. Do smrti samo tvoj! - završi Efijalt koji je i sam jedva zadržavao suze.

- Efijalte! - trže se djevojka iz zagrljaja, i obrisavši suze nastavi: - Pogledaj što sam ti donijela! Ovo sam naručila kod zlatara da ti poklonim za rastanak. Sagni se da ti stavim oko vrata!

- Sto je to? - radoznalo će Efijalt.

- Ovu pločicu sam dala skovati baš za tebe. Stavit ću ti je oko vrata da te stalno podsjeća na mene. Pogledaj što ovdje piše! - Efijalt uzme pločicu i počne čitati urezana slova: *Ne zaboravi me, ljubi te Filomela!*

- Pa to je izvrsno! - uskliknu Efijalt.

- Pogledaj drugu stranu! - uzvrati Filomela, zadovoljna što je ugodno iznenadila voljenog. Ovaj okrene pločicu i pročita: *Afrodita i Heraklo, čuvajte mog voljenog!* Efijalt se zagleda u djevojčino lice a onda tiho prozbori:

- Ti si božanska! Sami bogovi te nadahnjuju!

- Sad da ti to stavim oko vrata - sa smiješkom će Filomela, otkopča lančić i natkuči se nad njim. Ovaj se pogne i namjesti vrat, i kad djevojka završi, umjesto odgovora strasno je obujmi i poljubi.

- Čini mi se da nas bogovi istim nadahnjuju jer sam i ja, ne znajući za tvoj naum, nešto slično tebi donio u želji da ti pred polazak poklonim ono što će te također stalno podsjećati na mene kroz vrijeme dok budemo razdvojeni - reče Efijalt i izvadi iz džepa lančić na kojem je visio sjajni privjesak i počne objašnjavati:

- Gledaj! Slično je tvom daru. Kod mene je pločica dvostruka. Ovdje pritisneš i ona se otvori, ponovo pritisneš i ona se sastavi. Nitko živ ne može nazrijeti kako se otvara, niti može pročitati riječi koje pripadaju samo tebi. Vodio sam računa da bez straha nosiš ove zapisane riječi - objasni Efijalt i pruži nakit djevojci. Ova znatiželjno primi pločicu i učini onako kako joj je ovaj pokazao. Pritisne sićušni trn i pločica se otvori. Na jednoj strani njenog unutarnjeg dijela pisalo je: *Filomeli, mojoj vječnoj ljubavi,* a na drugoj: *Efijalt je tvoj*.

- Nisi mogao ništa bolje smisliti! - uskliknu djevojka, a onda opet

ponovi isto s pločicom. Potom joj Efijalt zakopča lančić oko vrata, a onda ju strasno poljubi, veseli oboje što su osmislili iste darove.

- Znaj, Efijalte, da će mi ove riječi biti najveća radost. Draže su mi to više što ih mogu nositi na srcu, a da nitko neće naslutiti da su ovdje i da su od tebe.

- Pazi, nemoj se slučajno zaboraviti da pred drugima otvoriš. Kad bi to učinila, naša tajna bi bila otkrivena i time bismo zauvijek izgubili jedno drugo. Samo ti znaš tajnu kako se otvara pločica. Vidiš, po svemu izgleda kao običan nakit. Tu je lik boginje Afrodite, a sa druge strane Heraklo, naši zaštitinici. Jesi li sve razumjela? - radosno Efijalt upita djevojku.

- Bez brige! Dobro ću paziti. Mnogo si me usrećio, i od ovoga se neću nikada odvajati - reče Filomela spremajući nakit ispod haljine.

- Dakle, došao je trenutak da se rastanemo! - reče Efijalt uzevši je za ruku, ocijenivši da se primaklo vrijeme kada moraju poći kući.

- Efijalte! Da mi nisi uputio onakve divne riječi umirenja s izrazom svoje velike ljubavi, ne znam kako bih podnijela naš rastanak. Vratio si mi vjeru, i od sutra će se moj život sastojati od brojenja dana i noći kad će doći iduće proljeće koje će mi te donijeti i da zauvijek ostanemo zajedno. Slušaj! Uvijek kad se na nebu pojavi pun mjesec, kakav je sada, gledaj ga kao što ću i ja. Imat ćemo isti osjećaj znajući da ga u isto vrijeme oboje gledamo, a tog trenutka ćemo biti toliko udaljeni jedno od drugoga. To promatranje će nas povezivati iako ćemo tog trena biti beskrajno udaljeni. Hoćeš li to činiti, Efijalte? - upita djevojka s očima punima suza.

- To je dobra zamisao! - uzvrati Efijalt, okrećući glavu na drugu stranu da bi sakrio lice jer mu se činilo da će svaki tren i njemu navrijeti suze. Kad djevojka to spazi, poče još više plakati. Efijalt ju je tješio, jedva se suzdržavajući da i sam ne zaplače kao kiša. Dok ga je djevojka milovala po licu, on joj otvori srce:

- Ne zamjeri mi što mi vidiš suze, nisam se mogao suzdržati. Tuga je jača od mene i pun sam bola. Ubija me pomisao da se rastajemo! Nije lijepo vidjeti momka da plače, ali što mogu!

- Plači ljubavi, plači! I tvrdi bi kamen proplakao nad nama a kamoli naša napaćena srca. Poklonimo naše suze Afroditi koja bdije nad nama! Zavjetujmo se da ćemo joj podići lijep žrtvenik kad jednog dana zasvagda postanemo svoji!

- To ćemo svakako učiniti. Kad si malo prije spomenula puni mjesec, kad ga budeš gledala, budi sigurna da ga i ja tog trenutka gledam, pun suza i čežnje za tobom. Tad ću mu zavidjeti što te svojim blijedim zrakama miluje umjesto mene. Bit će mi pusta želja da se na trenutak pretvorim u njih pa da te zagrlim kako sam to činio dok smo se bezbrižno ovdje i gore u gaju sastajali u ove dvije godine. Hoćeš li se sjetiti ovih mojih riječi?

- Hoću, Efijalte, i znaj da ću tada izgarati za tobom i preko mjesečevih zraka ti svaki put slati tisuće toplih cjelova i svoje srce. Zbogom, ljubavi moja, ne zaboravi me, i znaj da te čekam! – jedva je govorila grcajući u suzama.

- Zbogom, voljena Filomela! Vjeruj u moju ljubav! - uzvrati joj Efijalt. Filomela se istrgne iz zagrljaja i poleti prema izlazu. Efijalt je gledao za njom raširenih ruku kako ju je držao u zagrljaju, a onda nehotice uzvikne za njom:

- Filomela! - Ona stane i okrene se. Efijalt potrči prema njoj, a ona

prema njemu i opet se bace jedno drugome u zagrljaj. Bili su nijemi, a onda se djevojka opet istrgne i potrči prema vratima. Tamo ju je već čekala robinja. Ugledavši ju svu uplakanu i sama zaplače, svjesna tuge svoje miljenice. Obje se brzo zapute niz puteljak, i kad je Efijalt stao na vrata hrama tražeći je pogledom, djevojka je već bila zamakla. Osjećao se tako nesretnim i praznim. Nije znao što činiti. Htjede potrčati za njom, a onda se predomisli, sjedne na stubište hrama, sav slomljen i nesretan. Nije imao mira. Digne se i pođe prema gaju iznad hrama da još jednom baci pogled na mjesto gdje je toliko puta sjedio s njom i gdje je prije dva dana doživio najveću sreću. Kad je tamo stigao, poteknu mu suze, a onda se spusti do hrama i ponovo uđe unutra da i tu još jednom baci pogled na mjesto gdje je sve do malo prije s njom sjedio. Tu je stajao neko vrijeme, i tek kad se dobro smračilo, iziđe i uputi se prema gradu, koji je tonuo u sumrak.

Osvanuo je dan polaska. Već od ranog jutra u gradu je bila velika živost. Svi su bili na nogama. Na sve se strane osjećao miris žrtvovanog mesa koje su svećenici prinosili bogovima da zaštite one koji toga dana napuštaju rodni grad. Pred glavnim hramom bilo je najživlje. Tu se odvijalo glavno bogoslužje. Žrtvovalo se dvanaest teladi u čast dvanaest olimpijskih bogova. Iza toga su slijedile žrtve u čast boga Posejdona. Prinesen mu je crni bik i konj. Sve žrtve su bile povoljne, što je ohrabrilo one koji danas napuštaju grad i kreću u neizvjesnost.

Kad se završilo sa žrtvama, narod je krenuo prema luci i lađama koje su spremno čekale na obali. Svatko je ispraćao svog miloga, sestra brata, otac sina, brat brata, rođak rođaka, susjed susjeda, prijatelj prijetelja. Nije nitko bio u gradu a da nije ovog trena bio u ovom mnoštvu. Ovo je za sve bio veliki i nezaboravan dan. Kad se mnoštvo slilo u luku, predsjednik Vijeća se popne na lučki zid, odmota svitak i gromoglasno prvo prozove zapovjednike lađa. Kako se koji odazivao, ulazio je u svoju lađu. Iza toga su prozvane posade, i kad su svi ušli, ovaj počne prozivati jednog po jednog građanina koji je bio na popisu za iseljenje. Kako je koji bio prozvan, upućivao se u naznačenu mu lađu, uz posljednji zagrljaj i pozdrav sa svojim najbližim koji su iza njih ostajali.

Efijalt je bio određen na zapovjedničku lađu. Oprostivši se od svojih roditelja i rodbine pođe prema lađi. Dok je koračao, u mnoštvu je pogledom tražio Filomelu. Primijetio ju je kako stoji uza svjetionik. Ugledao je podignutu ruku koju je prepoznao među tolikim koji su mahali, dozivali i plakali.

Kada su se svi ukrcali, predsjednik Vijeća dadne znak za polazak. Istog trena začuju se prodorni zvuci rogova izmiješani s jecajima onih koji su ostali i onih koji su odlazili. Iseljenici su mahali sa paluba, a oni odozdol uzvraćali. Filomela je dugo pogledom tražila Efijalta, i premda joj je rukama davao znakove, nije ga uspjela vidjeti. Tek kad se lađa otisnula i kad se okrećući približila svjetioniku gdje je stajala, zapazi ga i istog trena podigne obje ruke prema njemu. On joj je uzvraćao. Lađe su sve više odmicale i malo po malo gubile se u daljini. Onima koji su bili na lađama rodni grad je postajao sve manji dok ga na koncu nisu izgubili iz vida, a malo zatim i otok.

Lađe iseljenika su preko Egejskog mora zaplovile prema zapadu, a onda

usmjere na sjever ploveći uz obale Peloponeza. Kada su prošli kroz Otranska vrata uplovili su u Jadransko more u koje su se, prema savjetu delfijskog proročišta, trebali naselili, podići grad i tu nastavili život. Plovidba je trajala preko mjesecima. Nebrojeno puta su pristajali ovdje-ondje da izvide okoliš i uvjete da se tu nasele. Puno puta su naišli na takvo mjesto ali su ih neprijatečjski domoroci u tome spriječili. Nakon dugo lutanja naišli su na otok Hvar i pitomu uvalu iza koje se steralo plodno polje s tekućom vodom. Pregovori s domaćim plemenom uspješno su okončani i uz njihovo dopuštenje tu su se zaustavili, podigli grad, obradili zapušteno polje i započeli novi život u novoj domovini

Nakon što su privedeni kraju svi poslovi oko osnivanja naselja i drugog što je bilo neophodno, doseljenici su započeli sa svakodnevnim obavezama. Oni neoženjeni, među kojima je bio i Efijalt, imao je manje obaveza. Bilo je dana kada se nije laćao nikakva posla. Tada bi s lukom otišao u brda i lovio divljač. Jednom je ustrijelio velikog jelena kakvoga do tada nije nitko od njegovih sugrađana vidio. Svaki put je iz brda donosio ulov, najčešće jarce, kune, lasice i drugu divljač, što je rijetko njegovim sugrađanima polazilo za rukom. Neki od prijatelja su se nudili da mu prave društvo, ali ih je Efijalt učtivo odbijao. Volio je biti sam sa svojim mislima o svojoj dalekoj ljubavi.

Da bi uživao u samoći, odlazio je u najzabitnije dijelove otoka za koje je znao da u njih ne zalaze domoroci. Već je dobro upoznao brda i znao je odakle će istjerati koju zvijer. Iako je pazio da ne zalazi u onaj dio otoka gdje bi mogao susresti domoroce, jednog dana je to učinio ne htijući, tjerajući divokozu. Slijedio je trag do prvih uzvišenja koja su se uzdizala iznad polja pa je tako došao blizu najvećeg vrha u ovom dijelu otoka. Ali mu tu u gudurama plijen umakne. Tumarao je uokolo, osluškivao, ali se nije ništa čulo. Umoran, sjedne na jednu stijenu odakle se otvarao prekrasan vidik na pučinu. Upirući pogled preko plavetnila najednom začuje šumove i počne osluškivati. Postajali su sve glasniji. Učini mu se da dolaze s litica. Digne se i pođe u tom smjeru.

Približavajući se razabere da je to zujanje. Napravivši još nekoliko koraka zastane da osmotri. Kad je pogledao na liticu, ugleda oblak pčela koje su uokolo oblijetale. Preplašen onim što je vidio okrene se da se udalji s ovog mjesta, ali istog trena osjeti ubod u desni obraz, a onda drugi u vrat. Shvativši u kakvoj je opasnosti počne trčati i u toj žurbi spotakne se i padne. Oblak pčela mu je bio iznad glave. Osjeti još nekoliko uboda.Vidjevši da ne može uteći potrbuši se, licem okrenutim prema zemlji, a rukama prekrije goli vrat da se zaštiti.

Zaglušujuće zujanje mu je raznosilo uši i ulijevalo smrtni strah. Počne osjećati sve veću bol od brojnih ujeda. U smrtnom strahu prizivao je Herakla da ga izbavi iz ove nevolje. Onda mu se učini kao da sve slabije čuje zujanje. Oprezno podigne glavu da pogleda uokolo. Iznad glave nije bilo više ništa. Zujanje se jedva čulo gore na liticama. Pokuša se podići, ali je osjećao nemoć i činilo mu se kao da mu se navlači mrak na oči. Pridigavši se počne pipati vrat i obraz koji su bili već posve natečeni. Osjećao je da mu je jezik sve teži, a izujedani desni obraz kao da gori. Desno oko mu se već zatvorilo. Ne znajući što da radi prisloni se o stijenu i počne pipati natekline. Osjećao je sve veću vrućinu i činilo mu se da sav gori. Na trenutake mu se mračilo pred očima. Činilo mu se da će svaki tren izgubiti svijest.

I dok je još jednom opipavao oteknuto oko, začuje kao da se nešto miče u blizini. Bio je uvjeren da je neka zvijer pa pruži ruku da dohvati luk, ali se istog trena sve umiri. Malo zatim opet začuje isto. Dohvativši luk, uz krajnji napor ustane i krene prema gustišu. Nije učinio ni nekoliko koraka - stane kao ukopan. Iza grma, uza stijenu stajala je mlada djevojka. U rukama je držala ćup. Izgledala je preplašeno. Ovaj nenadani susret i Efijalta je zbunio. Još je držao napet luk s uperenom strijelom pažljivo promatrajući djevojku od glave do pete. Ova je na sebi imala haljinu od jelenje kože koja joj je dopirala jedva do koljena. Duboko izrezani rukavi ostavljali su obnažena ramena. I vratni izrez je bio dubok. Haljina je na grudima bila sapeta kožnim vezovima, ali je sve bilo labavo pa su joj grudi bile dopola obnažene.

Djevojka je bila mlada i lijepa. Crna duga kosa padala joj je niz ramena. Pripijena haljina je ocrtavala skladno i jedro tijelo, dok su joj bujne grudi napinjale haljinu i činilo se kao da će svakog trena na njoj popucati vezovi. Dok ju je Efijalt promatrao pomisli na svoju Filomelu, i sjetivši se da je pred njim domorodačka djevojka, upita je grubim glasom:

- Tko si, jesi li smrtnica ili kakva gorska vila? - Djevojka je šutjela, a onda joj se Efijalt još grublje obrati:

- Govori ili ću odapeti strijelu! - Djevojka mu ni ovaj put ne odgovori, nego se blago osmijehne. U tom trenutku Efijalt osjeti kao da mu se pred očima magli i da će svaki tren izgubiti svijest. Opasni ubodi pčela su počeli djelovati. Desno oko mu je bilo već zatvoreno. Vrućina i bol su učinili svoje. Brzo se spusti na zemlju i istog trena izgubi svijest. Kad djevojka vidje što se dešava, brzo spusti vrč i pritrči momku, klekne i nagne se nad njega. Tek tada opazi da mu je i vrat izboden. Skoči i počne prebirati po žbunju i otkidati lišće. Kad ih je dovoljno nabrala, klekne uz momka, u usta stavi nekoliko listova i stane ih žvakati, a onda to stavljati na mjesto uboda, koje je prethodno premazala medom. Kad je završila s obrazom, isto učini s oteklinom na oku i vratu. Zatim sjedne pored momka, ne skidajući pogled s njega.

Prošlo je prilično vremena a Efijalt je još bio u nesvijesti, a onda se počne buditi. Otvorivši oči, iznenadi se kad vidje gdje leži. Onda se počne prisjećati što mu se dogodilo. Bilo mu je čudno što više ne osjeća bolove. Nije bilo ni otoka. Pipajući obraz napipa nešto prilijepljeno. Skine i ugleda listove. Isto napipa i na vratu. Pridigne se na koljena da bi ustao, i okrenuvši se, trgne se iznenađeno. Na dva koraka pored sebe ugleda djevojku kako sjedi. Pogleda listove koje je skinuo s uboda i tek tad shvati što se s njim dogodilo. Bilo mu je jasno da ga je izliječila ova djevojka. Sad ju još pažljivije pogleda, ali u isti tren osjeti nelagodu, što mu natjera rumen na lice. Nije znao kamo bi s očima. Djevojka je tako sjedila da joj je povučena haljina duboko obnažila noge iznad koljena Na prsima, kroz široki izrez, grudi su se gotovo cijele vidjele. Sav zbunjen, Efijalt se digne i pođe ustranu nekoliko koraka, a onda se okrene prema njoj pa joj se opet grubo obrati:

- Tko si? Il' si gorska vila, il' smrtnica? - Na ovaj upit djevojka se digne i pođe prema litici, a onda se okrene i smiješeći se uzvrati:

- Nisam vila, nego smrtnica!
- Sto ti je smiješno?
- Smiješno mi je kako izgledaš.
- Kako izgledam? - poluljutito će Efijalt.

- Ovako! - djevojka napuše usta da mu pokaže koliko mu je nateklo lice i nastavi: - Puno si izujedan, to je opasno i od toga se zauvijek zaspi.
- Umre?
- Da!
- Odakle ovdje pčele, kako to da nisu tebe izujedale? - upita je Efijalt, sad nešto blažim glasom.
- Ja sam ih istjerala iz rupe da pokupim med. Mene neće jer sam se namazala bazgetom.
- Čime? - priupita momak.
- Bazgetom! - opet će djevojka.
- A što je to?
- To je list jedne trave. Kad se time namažeš, možeš doći usred roja i neće te ubosti nijedna pčela - objasni djevojka.
- Jesi li to stavila meni na mjesto uboda?
- Ne! Stavila sam ti listove muruše. Oni izvlače ubod, uklanjaju otok i bolove.
- Sto će biti sa mnom, hoću li umrijeti?
- Nećeš! Da ti nisam stavila one listove, umro bi! - Neznajući što bi joj na ovo odgovorio, Efijalt upita:
- Kako znaš gdje ima meda?
- Ja poznam svaku liticu gdje se roje pčele i gdje ostavljaju med. Na ovoj ga litici uvijek ima najviše.
- A tko si, kako ti je ime i odakle si? - nastavi znatiželjno Efijalt.
- Ja sam odavde. Tamo nam je naselje, iza onog vrha. Ime mije Teuta, kćerka sam poglavice Grabosa.
- Onog što je gospodar otoka?
- Da!
- Znaš li tko sam ja? - na to će Efijalt, sada drugačijim glasom nego je s njom započeo razgovor.
- Ti si lovac! - uzvrati djevojka.
- A znaš li odakle sam?
- Odozdo iz Starog grada. Došli ste iz Helade. - Ne znajući što bi više pitao, Efijalt će s prijekorom:
- Nije za djevojku da sama ide u brda. Ima zvijeri, bolje je da se čim prije vratiš kući! - Djevojka se na to osmijehne, a onda priđe nekoliko koraka i pruži mu ćup s medom. Efijalt ga zbunjeno primi. Kad je podigao pogled, djevojka je već zašla iza stijene. S ćupom u ruci dugo je gledao u pravcu kamo je otišla. Onda pogleda ćup u kojem se žutio slatki med, zabije u njega prst i počne ga lizati, ne dolazeći k sebi od čuda što mu se sve dogodilo današnjim danom. Zametnuvši se ćupom zaputi se u naselje. Dok se spuštao niza strminu, iz glave mu nije izlazila misao na ono što je doživio. Obuzet time nije ni primijetio da je već sišao u polje, odakle upravi u grad.

Prošlo je već pola godine odkad su se Efijalt i Filomela rastali. Ono što je proživjela u to vrijeme na njoj je ostavilo duboki trag. Od danonoćnih patnji, jecanja, straha i neizvjesnosti zbog svog voljenog bila je sva izmučena i slomljena. Svakim danom je sve manje razgovarala s ukućanima. Svi su primijetili njenu razdražljivost i povlačenje u samu sebe. Osim vjerne dadilje, nitko drugi nije znao razlog tih promjena. Majka je vjerovala da je

posrijedi djevojačka hirovitost, pa je počela ozbiljno razmišljati o njezinoj udaji.

Jednog dana robinja joj saopći da ju je na ulici zaustavio Alkmenaj i upitao ju za gospodaricu. Kako joj je i ranije na ovaj ili onaj način davao na znanje da mu se sviđa, nije pridavala nikakavu pozornost onome što joj rekla robinja. Toliko je voljela Efijalta da je osjaćala da bi je i sama pomisao na nekog drugog učinila nevjernom.

Nije prošlo dugo, robinja joj saopći da ju je Alkmenaj ponovo pitao za nju, a nekoliko dana nakon toga po robinji joj pošalje mali poklon. Kad se sutradan s robinjom vraćala iz dućana, naiđu upravo na njega. Želeći iskoristiti priliku, ovaj stane pred nju i bez okolišanja se povjeri da mu se sviđa i da je lud za njom. Filomeli to nije ništa značilo. Svojim držanjem nastojala je to i pokazati. Kad joj je poslije podne došla u posjet prijateljica Arijadna i kad joj je Filomela spomenula susret sa Alkmenajem, ova joj uzvrati da u gradu već svi znaju da je zaljubljen u nju i da će je tražiti za ženu.

Ovo saznanje je Filomelu uznemirilo. A onda jednog dana dogodi se ono od čega je najviše strepila. Kad su svi ukućani bili za objedom, otac počne s majkom razgovarati kako mu već duže vrijeme Kilon, Alkmenajev otac, u šali spominje da obojica imaju odraslu djecu za ženidbu i udaju, te da mu je jutros na trgu najozbiljnije rekao da bi mu bila čast da se s ovom kućom orodi. Na to majka uzvrati da im je kćerka u najboljoj dobi za udaju i da se ne bi ni trena predomišljala da je dade za tog momka, napominjući da je Alkmenaj pristao momak i da je iz dobrog roda.

Slušajući razgovor roditelja Filomeli se činilo kao da je netko polijeva ključalom vodom. U grlu ju je tako steglo da je jedva uspjela progutati zalogaj. Jedva je dočekala svršetak objeda, a onda otrči u svoju sobu, baci se na krevet i počne jecati. Kako je jedino od ukućana robinja znala što se s njom zbiva, neprimjetno se iskrade i pođe za njom. Ugledavši svoju mezimicu kako pati, sjedne pored nje, uzme joj glavu u krilo i dok ju je tješila, i sama je lila suze.

Narednih nekoliko dana u kući nije nitko više spominjao udaju. Nedugo iza toga majka joj saopći da je Alkmenajeva rodbina najavila dolazak i razgovor s ocem. Filomela shvati da je došlo do onog najgoreg. Nije ni po koju cijenu mogla dopustiti da se desi ono što su željeli njeni roditelji. Kako je šutjela na sve ono što su o tome govorili, prvo majka primijeti da nešto nije u redu. Na sve njene upite Filomela je šutjela. Nije znala kako da joj dade na znanje da se ne želi udati. Na majčino navaljivanje Filomela joj najzad otvoreno saopći da ne želi ni Alkmenaja, niti ikoga drugog. Ove riječi majku zbune. Ne znajući što da radi i bojeći se sramote, pozove oca i isprića mu što se dešava. Filomela se nije usudila suprotstaviti se ocu. Ovaj joj zapovjednički rekne da se pripemi za sutrašnji dan jer dolaze prosci.

Kad su se ovi pojavili, Filomela je bila izvan sebe. Ni ovaj put se nije usudila proturječiti ocu i nevoljko pođe u primaću odaju gdje su već sjedili prosci. Ovi nisu ništa slutili. Primijetili su djevojčino bljedilo, ali su vjerovali da je to od uzbuđenja zbog prosidbe. Dok je slušala dogovaranje oko vjeridbe, činilo joj se da će se svakog trenutka onesvijestiti. Kroz maglu je vidjela kako s momkove strane pokazuju vjeridbene darove, i dok ih je djevojčin otac primao i davao vjeru, Filomela je spuštene glave šutjela i

jedva se suzdržavala da se ne prodere i ne izleti van. Jedva je čekala da se ovo završi. Kad su najzad ovi otišli i kad se otac vratio nakon što je ispratio prosce, dođe pred nju i ljutito joj se obrati pun bijesa zbog njezinog držanja i ponašanja:

- Sto je, kćeri? Koji je zao duh ušao u tebe pa se tako ponašaš? Nemoj više da ti se to dogodi! Nego pripremaj se za svadbu, čula si prosce kad žele da se održi!

Filomela se nije usudila prozboriti ni riječi. Kad se otac udaljio, pođe u svoju sobu i bacivši se na krevet počne plakati. Ubrzo za njom dođe i majka, sjedne kraj nje i počne je milovati, onda joj se obrati:

- Hajde, kćeri, reci majci što je? Zar ti se ne sviđa Alkmenaj ili si možda bacila oko na nekoga drugoga?

- Majko, ne želim se udati!

- Pst, tiho, može te čuti otac. Znaš kakav je, s njim nema šale! Hajde reci sto je po srijedi!

- Majko, ne daj me, neću se udati! - ponavljala je djevojka lijući suze.

- Pst! Čula si što ti rekoh. Ako te otac čuje, bit će svega. Znam da nemaš drugog, što je posrijedi? Zar ti se stvarno ne sviđa Alkmenaj?

- Majo mila, neću se udati. Ne sviđa mi se! Eto što je.

- Pa zar bi osramotila ovu kuću. Vidjela si da je otac primio vjeridbene darove. Tu se ne može ništa više učiniti. Momak je naočit, čestit, iz uglednog je i dobrostojećeg roda, što hoćeš više? Nemoj se tako ponašati, čula si oca, pripremaj se za svadbu, sad će jesen!

- Ne, ne, ne! - zaurla Filomela da je sve odjekivalo. U to dotrči stara dadilja i videći svoju mezimicu u suzama i ona počne s njom plakati. Klekne pored nje i stane je milovati po kosi, a onda se majka izdere i na nju pitajući je što joj se zbiva sa kćerkom.

- Ne znam, gospodarice, ta znate da vam je dijete nježno, vjerojatno je uzbuđena ovim događajem. Znate kako se u ovakvim prilikama djevojke osjećaju - pokuša opravdati Filomelu.

- To je djevojački inat! Dat ću ja tebi! - zaprijeti majka - Umjesto da se veseliš, ti luduješ. Svadba na pragu, a ti se tako ponašaš.

- Ne majko, ne udajem se! - opet zaurla djevojka da je sva kuća odjekivala.

- Tiho, dolazi otac! - zaviče robinja sva prestrašena. Ovaj je već bio na vratima, i pun bijesa s praga poviče da mu i žena zadrthta, znajući kakav joj je muž.

- Što je s njom, što to ona čini! - Priđe krevetu na kojem je ležala Filomela i poviče:

- Ustaj! - Djevojka se ne pomače, nego počne još više plakati.

- Čuješ li što ti otac kaže, ustaj! - opet poviče sav bijesan. Robinja povuče Filomelu da se digne, i ova se tek malo pridiže a onda iz sveg grla poviče:

- Ne, neću se udati!

- Hoćeš, udat ćeš se! - zagrmi otac, zgrabi je za ramena i počne je tresti.

- Ne, ne, neeee! - prodere se Filomela. Otac se više nije mogao suzdržati. Svom snagom je udari s jedne, a onda i s druge strane lica, i djevojka se sruši na pod.

- Ne, gospodaru, ubi dijete! - zapomaže robinja i baci se na Filomelu.

- I tebe ću ubiti, ti sije i pokvarila! - zaurla otac i dohvati robinju, ali se

ova nije dala otrgnuti od djevojke, koju je pokrila svojim tijelom da je zaštiti.

- Pusti ih, smiri se! - poviče majka i uhvati ga za ruku.

- Zar će me moje rođeno dijete osramotiti! Zar ona neće slušati oca! Udat ćeš se ili umri! - vikao je otac otimajući se od žene.

- Neee! - vrištala je Filomela. I otac se nije više mogao suzdržati. Istrgne se iz ženinih ruku, prvo zgrabi robinju i grubo je tresne u stranu, a onda dohvati kćerku i počne je bjesomučno udarati. U to se robinja pridigne i opet se baci na Filomelu da je zaštiti od udaraca. Otac je vikao, udarao, robinja i Filomela su vrištale. Majka je lomila ruke ne usuđujući se bilo što učiniti.

Buka i galama je bila velika. Čuvši vrisak, iz dvorišta je dotrčalo nekoliko robova, a onda se pojavi i mala Dafna, Filomelina mlađa sestrica. Videći što se dešava i sama zavrišti i padne na Filomelu, koja je još bila na podu. Tek to malo smiri oca, a onda se okrene ženi pa joj se zapovjednički obrati:

- Zapamti i ti što sam rekao! Ulij joj pamet u glavu! - potom iziđe iz sobe a robinja digne Filomelu i spusti je u krevet brišući joj krv iz nosa. I majka je pokušavala da je smiri, stalno ponavljajući da se ne smije tako ponašati prema ocu. Filomela nije uzvraćala i majka iziđe, ne znajući što bi činila u ovoj nesreći.

Ovaj događaj je unio veliki nemir u Filomelin dom. Otac joj je dao na znanje da mora poštovati njegovu odluku i da od zakazane svadbe nema odustajanja. Razmišljala je dan i noć kako izbjeći udaju. Znala je samo to da se neće udati ni po koju cijenu. To je odlučila čvrsto, spremna radije poći u smrt nego da postane ženom drugog, a ne voljenog Efijalta.

Obuzeta tugom i brigom izgubila je volju i za jelom. Ni san joj nije bio u redu. U nekoliko dana vidno je smršavjela. Po stoti put je pitala svoju odanu robinju što da čini, kako da izbjegne svadbu i da sretno dočeka povratak voljenog Efijalta zbog kojeg sve ovo trpi i proživljava.

Stara robinja je tugovala zajedno s djevojkom. I sama je bila nesretna što ničim ne može pomoći svojoj mezimici. Jednog dana sva zadihana uđe u njenu sobu i obrati joj se:

- Mila moja gospodarice! Izgleda, ima nade da odgodiš ili čak izbjegneš ono na što te tjeraju roditelji! - Filomela skoči i poleti prema robinji. Bila je toliko uzbuđena da nije uspijevala izustiti ni riječi. Kad je stala pred robinju, skupi šake na grudima i počne s njima nestrpljivo tresti očekujući da joj ova kaže o čemu se radi.

- Polako, moja curice, ne uzbuđuj se! Zar si izgubila vjeru u preblagu Afroditu, koja ne napušta zaljubljene! Sjednimo, sve ću ti reći! - smireno će robinja, pa kad se obje spustiše na klupu, poče:

- Vidjela si da silom i inatom nećeš ništa postići, znaš kakav ti je otac. Slušaj! Malo prije sam srela našu Alkmenu, onu koja je nekoć bila robinja u ovoj kući. Bila si mala, ali je se sjećaš. Bila je dojilja tvoga oca, poslije je teško oboljela i skoro je umrla. Tvoj otac joj je dovodio liječnike i sve činio da je spasi, ali kao da joj nije bilo lijeka. Onda je pozvao njenu rođaku Fedru, koja se bavi travama i od njih pravi sve moguće lijekove za svaku boljku. Govorili su da zna i više od toga, i da je čarobnica. S njenom

pomoću Alkmena je ozdravila i izbjegla smrt. Po ozdravljenju otac joj je podario slobodu, dao joj otpremninu, a da bi se odužio i Fedri, sagradio im je kućerak na selu, i od tada su obje tamo živjele.

Pored Fedre je i Alkmena upoznala trave, korijenje i spravljanje lijekova pa je tako ušla u njene tajne. Nakon Fedrine smrti nastavila je njezin posao i njime se i danas bavi. Eto, o njoj je riječ. Kad sam je malo prije srela, sjetim se da bi ti ona mogla pomoći u tvojoj nevolji, to prije što i sama znaš koliko te je voljela dok je bila ovdje pa će ti bez sumnje u svemu pomoći.

- A kako će mi pomoći? - nestrpljivo će djevojka koja je uzbuđena slušala staru dadilju.

- Nećeš se na mene ljutiti ako ti kažem da sam joj povjerila kako si u nevolji i da je otac ugovorio svadbu, ali ti na to ne pristaješ. Nisam joj rekla za Efijalta. Uostalom, Akmena te voli isto onoliko koliko ja i možemo biti sigurni u nju.

- U redu, ali kako će mi pomoći, brzo mi reci!

- Ovako! - poče robinja: - Jedini izlaz da izbjegneš svadbu ili da je barem odgodiš, jest da se razboliš. Bolesna djevojka se ne udaje, nego mladoženja čeka da ozdravi. Ako bolest duže potraje i ako vidi da od nje nema ništa, onda se vjeridba prekida. Dakle, ako hoćeš izbjeći svadbu, možeš jedino na taj način.

- Ali Hela, zar već nisam bolesna? - poviče radosno Filomela.

- Ne, drago dijete! Moraš biti takva da te svatko tko te takvu vidi sažaljeva - objasni dadilja.

- Ali kako da izgledam takva, što da činim? - još će uzbuđenije djevojka, udarajući šakom o šaku.

- Ne, moja djevojčice, ne smiješ stvarno oboljeti. Kad bi se to zaista dogodilo, ja bih umrla. Nisi svjesna što mi značiš, moja curice. Znaš da sam sama i da nemam nikoga svoga, ni obitelji, ni poroda, ti si mi sve - sa suzama će robinja, i nakon što ih obrisa nastavi: - Ovako! Treba samo da izgledaš kao bolesnica, onako naizgled, a da ti zapravo ne bude ništa. Tu je Alkmena da ti pomogne. Kad je čula o čemu se radi, reče mi: »Bez brige, draga moja, dovoljno je da je dovedeš k meni. Napravit ću joj jedan napitak i izgledat će tako da će je sažaljevati i živi i mrtvi". Upravo mi tako reče- I još mi pripomenu da je taj napitak potpuno bezopasan. Kad zaželiš povratiti svoj pravi izgled, popiješ drugi i sve bude kako treba.

- Pa to je divno! - radosno uskliknu Filomela i stade grliti svoju dadilju, a onda zapita:

- Kada ćemo k njoj?

- Nema vremena za čekanje. Možemo odmah sutra, što kažeš?

- Divno! - složi se Filomela koja je sva blistala od sreće. Dadilja je s oduševljenjem gledala kako se veseli, i priznade da je ovako raspoloženu nije vidjela od vremena dok je bila s Efijaltom.

Kako je bilo dogovoreno, sutradan su se Filomela i dadilja spremile i pošle k Alkmeni. Majci su rekle da idu posjetiti Afajin hram, koji se nalazio podalje od grada. Nakon podužeg pješačenja najzad im se ukaže koliba u kojoj je živjela stara travarka. Nalazila se u jednoj pitomoj udolini u okolici afajskog sela, sva obrasla u gusto raslinje. Lavež psa je najavio Alkmeni posjetitelje pa je izišla pogledati tko je. Već je izdaleka prepoznala obje. Radosna što vidi svoju bivšu gospodaricu, požuri prema njima, nježno je

zagrli, suosjećajući s njom zbog nevolje koja ju je snašla. Sjele su na klupu ispred kolibe koju je natkrivao debeli hlad.

- Jesi li žedna, dijete moje? - pitala je starica, presretna što može udomiti svoju nekadašnju malu gospodaricu.

- Hoću vode, veoma sam žedna - uzvrati Filomela i starica ode da joj donese. Kad se napila i osvježila, počne razgledati uokolo a onda primijeti:

- Zar si mogla nešto bolje poželjeti, gledaj kakva ljepota!

- Za sve se pobrinuo dobri Zeus. Čula si što je bilo sa mnom i kako sam izgledala. Tvoj otac mi je pomogao, oslobodio me i došla sam ovamo k svojoj tetki, a nakon njene smrti tu sam ostala. Ti si tada bila djetešce i teško se možeš sjećati tih događaja - sjetno će starica prisjećajući se davnih vremena.

- Sjećam se ponešto - uzvrati Filomela - sjećam se kako si mi pravila igračke od oraha, pa lutke i drugo - govorila je Filomela, dok su obje robinje brisale suze. Kad su se ispričale, poče Alkmena:

- Čula sam kakva te nesreća zadesila i sva je sreća da sam srela Helu. Ako se ne želiš udati, za što imaš jak razlog, onda ti je jedini spas ono što sam već rekla Heli. Dakle, dat ću ti napitak koji sam jutros spremila i bit će sve u redu. - Potom se starica digne i pođe u kolibu, i za tren se vrati s malom zemljanom bočicom. Sjedne pored djevojke i počne joj objašnjavati:

- Ovo je taj napitak! Slušaj: sedam dana, uvijek poslije večere, pred spavanje uzimaj po mali gutljaj. Već nakon trećeg ispijanja počet ćeš mijenjati izgled. Na koncu ćeš postati blijeda, oči će ti biti zamagljene, smršavjet ćeš, glas će ti postati slabašan, disanje sipljivo, a onda će ti se po licu i rukama pojaviti pjege. Po svemu ćeš izgledati kao teška bolesnica. Nitko neće znati što se s tobom zbiva. Dobit ćeš takav izgled da će te se svi kloniti. Ne samo da ćeš odgoditi svadbu, nego će Alkmenaj sve pokušati da raskine vjeridbu i da te se riješi. Kad to prođe, dođi k meni da ti spremim drugi napitak koji će ti za kratko vrijeme povratiti tvoj lijepi izgled - s blagim će osmijehom starica milujući je po kosi. Filomela je bila prezadovoljna. Spremajući bočicu sjeti se:

- O svemu ovome znamo samo nas tri. Kad bi mi otac što saznao istog bi me trena ubio. Nitko drugi ne smije znati za ovo!

- Bez brige dijete moje, znaš da si mi kao rođeno čedo - uzvrati starica s majčinskom tugom. Još su malo čavrljale a onda se pozdrave, i dok se djevojka s robinjom udaljavala, Alkmena se stalno pripomještala da ih još jednom uhvati pogledom.

Filomela je u svemu postupila onako kako joj je savjetovala travarka. Već nakon trećeg dana počela je primjećivati pojave kako joj je ona opisala, a kad je ispila svu bočicu, postala je upravo onakvom kako joj je bilo rečeno. Nekoliko dana nakon toga pojavi se i osip. I ponašanjem se trudila da izgleda kao prava bolesnica. Pred ukućanima je jedva doticala hranu. Stalno je šutila, glavu držala spuštenu i sporo se kretala. Majka je bila jako zabrinuta. Stara robinja se na vrijeme pobrinula da se u gradu sazna za njezinu bolest pa je na upite poznanika opisivala djevojčino stanje gorim nego je uistinu izgledala.

I otac joj je bio zabrinut pa je u nekoliko navrata dovodio liječnika, ali je ovaj svaki put izjavljivao da mu je nepoznata njezina bolest. Tko god ju je vidio jedva ju je prepoznao. Svi su se sa žaljenjem čudili što je bilo s onakve djevojke.

Sve se odvijalo onako kako je bilo zamišljeno. U početku je Arhelaj stalno dolazio i obilazio je, i što je djevojka više slabila, bio je sve tužniji. To je tako trajalo sve dotle dok ga dadilja nije, tobože dobronamjerno, kriomice upozorila da se čuva djevojke kako i na njega ne bi prešla huda bolest. Stanje je bilo takvo da svadbu nije više nitko spominjao, a kada je cio grad saznao što je bilo s Arhelajevom vjerenicom, na koncu se dogodilo ono zbog čega je djevojka sve ovo i učinila.

Jednoga dana njenom ocu se ponovo najavio Arhelajev otac s rođacima i bez okolišanja zatraži da se raskinu zaruke. Kako je bio opravdan razlog, Filomelin otac je bez zamjerke to prihvatio i vratio vjeridbene darove. Dok su joj roditelji tugovali, kako zbog njezine bolesti, tako i zbog raskida zaruka, Filomela je cvala od sreće. Sretna što se spasila od udaje, po stoti put je zahvaljivala Afroditi što joj je pomogla. Kad god je stizala, odlazila je u njen hram da joj okiti kip i žrtvenik. Sad je bila uvjerena kako je neće više ništa spriječiti da zauvijek postane Efijaltova. Tješila se da će brzo proći preostali mjeseci, koliko je ostalo do njegovog povratka. O tome je sanjala dan-noć.

Život u novom gradu iseljenih Parana svakim je danom postajao uobičajeniji. Svi su bili zauzeti radom, spremanjem i uređivanjem jer je mnogo toga ostalo da se dovrši. Oni koji su bili sa obiteljima imali su puno više posla od samaca. Kako je i Efijalt bio među takvima, imao je sve manje posla oko kuće. Sve što mu je trebalo već je napravio i uredio. I drugima je ispomagao. Za gradski hram je izradio nekoliko prelijepih predmeta, a onda je počeo praviti čamac pa je bio prvi od građana koji je imao vlastito plovilo.

Kad je s tim završio, išao je ribariti. Bio je takav ulov da je višak dijelio kome je stigao. U početku je sve poklanjao, a onda su mu pojedinci sami počeli nuditi novac, pa je i na tome počeo zarađivati.

Nakon slučaja kad su ga u brdu izujedale pčele, odmah sutradan je ponovo otišao na isto mjesto, a nakon toga svaki dan. Svaki put dok je uokolo tjerao divljač usmjeravao je upravo tamo da se odmara, u hladu pored litice. Potom bi se popeo na njezin vrh, odakle je pucao vidik na pučinu. Tu je znao sjediti sate i sate upirući pogled prema jugoistoku, gdje se nalazio Paros i njegova Filomela.

Nekoliko dana poslije Efijalt je na istom mjestu sreo domorotkinju koja ga je izliječila od pčelinjih uboda. Primijetio je da sada umjesto ćupa ima košaricu punu nekih plodova. Kad je ugledala momka, i sama se iznenadila. Efijalt je i nadalje sjedio na stijeni, pretvarajući se kao da je ne primjećuje. Ona dođe brati plodove upravo ispod stijene gdje je sjedio. Bila mu je okrenuta leđima, i dok ju je motrio, nije mogao odoljeti pa joj dovikne:

- Hoooo! - Djevojka se okrene i blago se osmijehne, a onda nastavi s branjem. Efijalt ju je i nadalje kriomice promatrao. Primijetio je da je obučena slično kao prošli put. Dok se propinjala za plodovima, haljina joj se podizala visoko iznad koljena, grudi se tresle a tanka jelenja koža joj je ocrtavala obline. Promatrajući je, počne je uspoređivati sa svojom Filomelom. A onda se sjeti da je to divljakinja pa okrene glavu na drugu stranu. Ali nije dugo tako ostao. Opet se okrene, pravdajući se sam sebi, da bolje vidi kako izgledaju domorodačke djevojke.

Dok je gledao kako dohvaća plodove, svaki put mu je pogled padao na

obnažene butine i polugole bujne i jedre grudi. Kad bi se sagnula, haljina joj se još više zatezala i na mahove mu se pričinjavalo kao da na sebi nema ništa. Onda bi opet okrenuo glavu prisjećajući se svoje Filomele, ali to nije dugo trajalo. Svaki put bi pogledao djevojku da osmotri kako dohvaća plodove, zadržavajući sve dulje pogled na njezinim oblinama.

Kad mu je dosadilo sjediti, digne se i okrene se prema pučini. Umjesto da mu misli lete preko morskog plavetnila, kako je do sada bilo, osluškivao je iza sebe je li djevojka još tu i bere li plodove. Onda se okrene, dohvati luk kao da će krenuti dalje i silazeći sa stijene obrati se djevojci:

- Zar ne skupljaš više med?

- Nemam ćupa! - uzvrati djevojka s osmijehom.

- Oh, da! Kod mene je. Donijet ću ga! - ispričavao se Efijalt.

- Čim prije, treba mi - opet će djevojka, dohvativši košaricu i za tren nesta iza šipražja. Efijalt je dugo gledao za njom, a onda sam sebi prozbori da je uistinu divljakinja, jer kako se nečujno pojavi, tako i nestane.

Sutradan je uzeo ćup i ponio ga u brdo da ga vrati djevojci, kako joj je jučer obećao. Kad je došao na staro mjesto, obazirao se na sve strane, ali djevojke nije bilo. Kako nije dolazila, odloži ćup ujedan grm s namjerom da dođe sutradan i da joj ga preda. Djevojka se, međutim, nije pojavljivala. Efijalt je čekao, osluškivao, ali nje nije bilo. I kad je izgubio nadu da će je vidjeti, najednom iza sebe začuje njezin glas:

- Oh, donio si mi ćup! - Efijalt se iznenađen trgne. Nije mu bilo jasno kako mu je prišla a da je nije čuo.

- Da, donio sam! Med je bio veoma sladak - zbunjeno uzvrati. Primijetivši da djevojka drži luk, zapita je:

- Zar i ti loviš?

- Ponekad! - uzvrati mu ona, a on nehotice napravi lice s izrazom nevjerice, što djevojci nije promaklo.

- Što je, zar vaše djevojke ne love?

- Pa love, ovaj, ne love - zamuca Efijalt, a onda se sjeti:

- Kod nas love samo Spartanke i boginja Artemida!

- Ne znam tko su te, ali vjerujem da me ne bi nadmašile - samouvjereno će djevojka.

- Nisi dobro rekla. Ova druga koju sam spomenuo nije nitko drugi do naša boginja lova. Zar nisi čula za Artemidu?

- Nisam, ali i mi imamo takvu boginju.

- Kako vam se zove? - znatiželjno će Efijalt

- Thana! Svi smo pod njenom zaštitom jer nam priskrbljuje dobar ulov.

- A kako ti loviš?- s podsmjehom će Efrjalt.

- Ako želiš znati, okušajmo se! - predloži djevojka i ovome ne preosta drugo nego prihvatiti izazov.

- Na koju ćemo stranu? - upita Efijalt, i nadalje se podsmjehujući.

- Ovako! Mi se sada nalazimo nedaleko najvećeg vrha. Tamo, na onu stranu dva su grebena. Ovaj desni vodi do onog dolje vrha koji mi nazivamo Hum, a desni vodi onim prijevojem koji nazivamo Začarbina i ide do vrha koji se diže iznad napuštenog naselja Pitve Stare. Dalje od onih vrhova nećemo ići. Poći ćemo odvojeno. Izaberi kojim pravcem želiš krenuti! Sastat ćemo se opet ovdje, i vidjeti tko će što uloviti!

- U nas u Grčkoj ženama se daje prednost. Biraj ti pravac kojim ćeš poći! - velikodušno predloži Efijalt.

- Meni je svejedno. Poći ću onim desnim grebenom.
- Dobro! - složi se Efijalt i svatko pođe na svoju stranu.

Prešavši nekih desetak koraka, Efijalt se zaustavi da pritegne remenje na sandali, i kad je s tim završio, namjesti tobolac na leđima i krene dalje. Tek što je napravio nekoliko koraka, spotakne se o kamen ispod kojeg se pokaže zmija. Prije nego je uspio i pomaknuti se ova poskoči i zabije mu oštri zub u potkoljenicu. Od straha se nije ni pomaknuo. Njegov povik je čula djevojka i sluteći da mu se nešto dogodilo, potrči prema mjestu odakle je čula povik. Ugledavši ga blijeda, upita što se dogodilo.

- Ugrizla me zmija! - prestrašeno će Efijalt.
- Jesi li joj vidio glavu, kako izgleda?
- Čini mi se kao delta - objasni momak, koji je postajao sve bljeđi.
- Ne znam što je delta, reci mi kakvog je oblika, je li ovakvog? - napravi djevojka prstima trokut. Efijalt joj potvrdno klimne glavom.
- Jesi li vidio ima li roščić?
- Ima!
- Uh, to je poskokulja, najotrovnija zmija na našem otoku. Od toga se umire! - Na ove riječi Efijalt još više problijedi. Djevojka se sagne da izbliza pogleda nogu koja je već počela modriti. Efijalt upre pogled u djevojku i sav očajan upita
- Što da činim?
- Sreća je što sam tu kao i onda sa pčelama! - uzvrati mu djevojka sa smiješkom. Ovome sada nije bilo do šale jer je otrov prodirao u krv. Djevojka mu dade znak da legne i ovaj to učini. Nekoliko trenutaka je promatrala ugriz, a onda se digne i počne uokolo nešto pretraživati. Efijalt spazi da opet traži neko lišće i travke. Kad se vrati, sjedne uz njega, uzme dva kamena i počne satirati ono što je ubrala. Primi mu nogu, primakne usne i iz rane počne isisavati otrov. Kad je s tim završila, počne ujed istiskivati prstima, onda opet isisavati i sve tako. Kad joj se učinilo da je to obavila kako treba, uzme istucane listove, nakvasi ih pljuvačkom i stavi na ranu. Trgne njegovu košulju, otkine jedan komad i poveže ranu. Efijalt je sve nijemo gledao u čudio se vještini i brzini kojom je radila. Kad je djevojka završila, pogleda u momka i rekne mu:
- Ovdje moraš ostati mirovati najmanje pola dana! Nemoj se micati jer ako to učiniš, uzalud sam sve ovo činila. Ostani ležati i tek pred večer kreni. Bit će sve u redu, ne brini! - Efijalt ju je pažljivo slušao a onda joj uzvrati:
- Drugi put mi spašavaš život. Do dolaska na ovaj otok drugačije sam zamišljao ovdašnje djevojke. Vidim da ste vješte i blagonaklone!
- A kakve su vaše djevojke? Zar se razlikuju od nas? - znatiželjno će djevojka.
- Pa, po mnogočemu se razlikuju. Drugačije se oblače, ponašaju, ne idu po brdima, ne love i nisu ovako slobodne s momcima kao ovdje. - Ne znajući što bi odgovorila, djevojka samo slegne ramenima a onda ga upita:
- A s kime si ti dolje? Je li s tobom tvoj rod?
- Sam sam, nemam nikoga - objasni Efijalt, a onda je upita:
- A ti? Koga imaš, imaš li djecu? - Djevojka se osmijehne i uzvrati:
- Ja sam jedinica u roditelja. Nemam djece jer me otac nije još nikome dao. Onaj tko bude otac moje djece bit će i poglavica našeg plemena, jer nemam brata koji bi naslijedio oca.
- Jesi li ikada prije razgovarala s Helenima? - opet će Efijalt.

- Viđala sam ih izdaleka, s obale. Čula sam o vama jer se kod nas često priča o Helenima. Koji put dođe vaša lađa i naši kupuju sve što oni donesu. Nekad je dugo nema, a ponekad dođe češće - objašnjavala je djevojka.

- A jede li tvoje pleme ljude? - sjeti se Efijalt. Na njegovo iznenađenje djevojka mu mimo odgovori:

- Ovisi. Kad je veliki Medaur žedan, onda naši hvataju strance i prinose mu njegovu krv. Ako je bog gladan, onda čitavo pleme uzme po komadić mesa i jede ga u ime boga. Tek se tada bog smiri i šalje nam radost.

- Događa li se često da ožedni i ogladni vaš Medaur! - pitao je dalje Efijalt, svjestan da bi se to moglo desiti i s njim i sa svim njegovim zemljacima koji su se naselili na ovaj otok.

- Pa ne često, ovisi.

- Ako vam vaš Medaur javi da je žedan i gladan, hoćete li hvatati i nas Helene koji smo ovdje na vašem otoku? - sa zebnjom je pitao Efijalt.

- Ne! Vama je dana vjera i vi ste u miru s nama. Ako bog ožedni ili ogladni, onda će naši tražiti žrtvu na drugoj strani. -

Tek se nakon ovih riječi Efijalt smiri, sav naježen slušajući što rade djevojčini suplemenici.

- Jedete li i vi strance? - upita djevojka.
- Mi, Heleni?- začudi se momak.
- Da! - potvrdi djevojka.
- Ne! Mi nemamo takvih bogova. Mi našim bogovima darujemo jarca, ovcu, bika, kokoš - Slušajući ga, djevojka najednom primijeti:
- A što ti je to oko vrata?
- Ovo! - Efijalt dohvati lančić koji mu je visio o vratu i uzvrati:
- Uspomena!
- Da se zamijenimo! Ja tebi dam ovu ogrlicu od pužića, a ti meni svoj lančić - predloži djevojka. Efijalt sa smiješkom uzvrati:
- Sto je, sviđa ti se?
- Da, jako - uzvati djevojka i počne otkopčavati svoju ogrlicu uvjerena da je momak već pristao na pogodbu.
- Ne, ne mogu ti je dati, ovo je zavjet, znaš li što to znači?
- Ne!
- Poklon koji sam dobio od meni drage osobe pred polazak ovamo. Ne smijem se od njega rastati. Shvaćaš li?
- Ne! - uzvrati djevojka i nastavi: - Ipak, zamijenimo!
- Ovo mi je dala jedna djevojka koja me puno voli - sad će otvorenije Efijalt.
- Pa rekao si da si sam i da nemaš nikoga.
- Jesam, ali ta djevojka je tamo u mojoj domovini.
- Od toga nemaš ništa. Djevojka mora biti blizu momka.

Ovaj odgovor zbuni Efijalta, a onda sam sebi predbaci što uopće raspravlja s domorotkinjom o svojoj ljubavi, i sjetivši se voljene Filomele, osjeti grižnju savjesti. Da bi je odbio, odluči se muški našaliti:

- U redu, pristajem! Dat ću ti lančić ako ti meni daš svoju haljinu - Efijalt je bio uvjeren da će ovaj prijedlog zastidjeti djevojku i da će brzo pobjeći, ali na njegovo iznenađenje djevojka poče svlačiti haljinu i otkrivati svoju golotinju. Kad momak ugleda što ova radi, iznenađen jedva promuca:

- Čekaj, šalio sam se! - Djevojka ga zbunjeno pogleda ne shvaćajući njegovo ponašanje.

- Zašto varaš? - gotovo će ljutito djevojka, ne skidajući pogled s njegova lančića, na kojem se presijavala pločica.

- Ne mogu ti ovo dati, shvaćaš li! - Djevojka ga je promatrala nekoliko trenutaka, a onda najednom, kao mačka skoči na Efijalta da otme lančić koji joj se toliko svidio. U prvi tren Efijalt se nije mogao snaći. Ova ga je oborila na zemlju pokušavajući mu na sve načine skinuti lančić. Hrvajući se, u jednom se trenutku djevojka nađe nad njim. Efijalt joj pokuša uhvatiti ruke, ali se ni djevojka nije dala. Uspije joj nekako stegnuti desnu ruku. Otimajući se sklizne s njega, a on, da joj ne bi pustio ruku, pođe za njom i prevrćući se najednom se nađe na njoj. Sad joj uspije uhvatiti i drugu ruku. Svladana, djevojka se smiri i u tom položaju ostane. Oboje su bili zadihani, bez riječi. Efijalt je ispod sebe osjetio meko djevojačko tijelo koje je treperilo.

Od hrvanja i prevrtanja vezovi na djevojčinoj haljini su popustili, pa su joj bujne grudi bile gotovo cijele vani. Efijaltu je od velikog uzbuđenja srce toliko udaralo da mu se činilo da će svakog trena iskočiti. Ni djevojka nije pokušavala promijeniti položaj. Osjećao je sve jače podrhtavanje njenog tijela i nadimanje prsa. On joj polako oslobodi ruke, ali se djevojka nije micala. I dalje je pod njim ležala. Jedno drugo su gledali u oči. Efijalt se više nije mogao svladati. Spusti glavu i poljubi djevoku. Zatim je rukama obuhvati preko leđa i pripije se uz nju koliko je mogao više. Kao da je djevojka samo to čekala. I ona njega zagrli. Sastavljene usne se dugo nisu odvajale.

Kad se momak prevrnuo na bok i ugledao djevojčino polunago tijelo, još se više uzbudi. Bilo je neodoljivo za mladog momka. Nije se mogao obuzdati. Dohvati haljinu s namjerom da je s nje svuče. Kad djevojka shvati što ovaj hoće, izvije se i haljina za tren sleti s nje. Sad je bila potpuno naga. Efijalt je bio očaran ljepotom koju je gledao. Onda je čvrsto zgrabi, nadvije se nad njom i počne uživati koliko mu je srce tražilo.

Dvoje mladih nisu ni primijetili da je već prošlo dosta vremena kako su se prepustili jedno drugome. Kad se djevojka odjenula, sagne se da još jednom pogleda ujed na momkovoj nozi. Ne primjećujući ništa loše, dohvati svoj luk, a onda ga ponovo upozori:

- Ne miči se do pred večer ako želiš ozdraviti! Još si u opasnosti - Digne se i za tren se izgubi iza stijena.

Kada je ostao sam, Efijalt počne razmišljati o svemu što mu se iznenada dogodilo. Na trenutak je osjećao grižnju savjesti što se upustio u odnos s barbarkom, varajući voljenu Filomelu. A onda se prisjeti s kakvom je strašću s njom uživao i zaključi da je po svoj prilici sve ovo namjestio neki od bogova, najvjerojatnije Eros, koji navodi ljude na neobuzdane strasti. To uvjerenje ga smiri, svjestan koliko voli svoju Filomelu. Razmišljajući o njoj, sjeti se da će za koji mjesec otići po nju pa ga obuzme tolika radost da je čak zaboravio na ujed otrovnice, što je bilo uzrokom ovoga što mu se dogodilo s domorotkinjom.

Nakon doživljaja sa kćerkom mjesnog poglavice Efijalt neko vrijeme nije odlazio u brda. Dane je provodio u čamcu loveći ribu. Trudio se da ne misli na ono sto je nedavno doživio. Ali i ne htijući, pogled mu je stalno odlazio gore na brda, gdje se s njom sastajao. Kako su dani prolazili, dobivao je sve veću želju da opet ode gore. Sam je sebi govorio da se zapravo zaželio lova, ne htijući priznati da to ima veze s djevojkom.

Pokušavajući se oteti mislima na nju, počinjao je razmišljati o Parosu, o tome kada i kako će tamo krenuti, o susretu sa Filomelom i drugom što ga je vezalo za nju i rodni otok.

Kako su dani prolazili, Efijalt je dobivao sve jaču želju da krene u brda i da se sastane sa domorotkinjom. Kad više nije mogao izdržati, dohvati luk i pođe uobičajenom stazom. Dugo je tumarao vrhovima iznad Pitve, onda pređe na greben Začarbinu, ali se ni tu nije mogao dugo zadržati. Vukla ga želja da ide naprijed, prema mjestu susreta s djevojkom. Otimajući se da sam sebi prizna kako su ga svladali novorođeni osjećaji, govorio je da je možda upravo tamo odjurio divojarac kojeg je vidio na drugom kraju brda. Našavši opravdanje, veselo potrči u pravcu kamo ga je vukla želja.

Kad je došao na staro mjesto, dugo je razgledao okolo, osluškivao, ali nije bilo nikoga. Onda se uspne na stijenu gdje je običavao sjediti. Tu je ostao do zalaza sunca a onda krene. Dok je polazio, stalno se osvrtao. Bio je čudno raspoložen, isto onako kao nekada, kad bi prošlo nekoliko dana, a ne bi vidio svoju Filomelu. Sad je u njegovim mislima bila druga, i mnogo bliža od njegove Filomele. Kad se spustila noć, Efijalt je postao još potišteniji. Prvi put od dolaska na ovaj otok nije imao miran san. Rano ujutro uzeo je luk i krenuo u brdo. I ovoga puta je išao zaobilazno, ali je na koncu, došao na staro mjesto. Opet je bilo pusto kao jučer. Isto se ponovilo sutradan i još sljedećih nekoliko dana. Kada je prošlo deset dana a nije vidio djevojku, na koncu je sam sebi priznao da zapravo ne ide u brda radi lova, nego zbog nje i da je u nju zaljubljen. Pri tom se stotinu puta upitao što je s njom i zašto se ne pojavljuje. Stalno mu je u mislima bila ona i ono što je s njom doživio. Kad bi zatvorio oči, javljala mu se slika njenog nagog tijela, izazovne obline, i što je više na to mislio, za njom je više čeznuo. U sebi je stalno ponavljao da bi dao sve na svijetu da bude opet s njom.

Petnaesti dan Efijalt je opet po običaju došao na staro mjesto. Dugo je sjedio, ležao, osluškivao, ali nje nije bilo. Onda sjedne i zagleda se preko mora u pravcu gdje je ležao njegov rodni Paros. Ali se brzo okrene na drugu stranu, pa se zagleda tamo gdje se nalazi domorodačko naselje, u kome živi djevojka za kojom čezne. Od sad u njegovim mislima nije više bila Filomela, nego domorotkinja Teuta, koja mu je ispunila i misli i srce.

Potištenost i čežnja za Teutom Efljalta su činile sve nemirnijim. Nije znao kamo bi pošao i što bi činio. Dok je jednog dana ožalošćen ležao na litici, dobije želju da se rashladi u moru. Brzo je skakao s kamena na kamen i za malo se nađe na obali s druge strane otoka da se u samoći preda svojoj tuzi i bolu. Počne se svlačiti da se baci u vodu, i upravo kad je odložio i posljednji haljetak, stane kao ukopan od iznenađenja. Ugledao je ono što je najmanje očekivao. Na dvadesetak koraka od njega, na jednoj stijeni, stajala je naga, spremna za skok u vodu ona za kojom je čitavo ovo vrijeme patio kao nikada u svome životu. Stigao je samo da spusti ruke i prekrije svoju muškost, ne skidajući oči sa svoje poznanice, koja je izazovno, u svoj svojoj ljepoti, stajala tu, pred njegovim očima. Djevojka je primijetila njegovu zbunjenost. Blago se osmijehne a onda se baci u vodu i izroni ispod stijene gdje je on stajao pa podigne prst pozivajući ga k sebi. Efijalt je i dalje stajao kao okamenjen, onda se najzad oslobodi i baci se u vodu. Ronio je prema njoj, i kad joj se približio, obuhvati je oko bokova. Ona se sputi i padne mu u naručje. Ljubili su se i grlili a da nijedno nije prozborilo ni riječi. Potom pođu u plićak i počnu se još strastvenije grliti i ljubiti. Djevojka bi potom

zaronila, i dok je Efijalt gledao kamo je nestala, ona bi se pojavila iza njega, zgrabila ga za noge, a on bi vrisnuo, što je djevojku uveseljavalo. Onda bi je on uzeo u naručje i vukao dolje-gore kroz vodu, dizao je i spuštao, bacao, ronio, ona za njim i sve tako.

Nijedno nije primijetilo da je prošlo prilično vremena kako se igraju i kupaju. Onda iziđu na obalu i legnu na pijesak. Dok su ležali voda im je oplakivala noge, i svaki jači val bi ih smočio do pola. Efijalt je ležao na leđima, djevojka je bila nad njim, čvrsto stegnuta u njegovu zagrljaju.

- Gdje si bila za ovo vrijeme, zašto nisi dolazila? - počne Efijalt da bi saznao ono o čemu je razmišljao sve ove dane.

- Prve dane nakon onog susreta dolazila sam, ali tebe nije bilo. Poslije nisam mogla, imali smo svetkovine i bilo je puno posla. Bila sam veoma tužna, jedva sam čekala da te vidim - objasni djevojka.

- A otkud ovdje, na obali?

- I ovdje skupljam med. Eno, vidi onu stijenu gore, puna je pčela. Dolazeći ovamo navratila sam gore gdje smo se sreli, ali te nije bilo pa sam sišla ovdje na obalu da pokupim med iz one stijene. - Ove riječi su Efijaltu mnogo značile. Bio je ponovo radostan i sretan.

- Kako si rekla da ti je ime? - tobože ne znajući upita Efijalt.

- Teuta, zar si zaboravio? Ti mi nisi rekao svoje! - ova će prijekorno.

- Ime mije Efijalt!

- Kakvo čudno ime!

- I menije tvoje, ali se ipak lijepo slažu: Teuta i Efijalt. zar ne? - sa smiješkom će momak.

- A slažemo li se mi? - uzvrati Teuta i prigrli ga svom snagom. Efijalt ju primi i dugo su tako ostali, pripijeni jedno uz drugo uživajući u svojoj ljubavi.

Efijalt je bio preporođen od kad se opet počeo viđati s Teutom. Svakim danom mu je sve više ulazila u srce. Redovito je odlazio u brdo da se s njom sretne i da budu skupa. Navikli su se jedno na drugo toliko da je malo koji dan prošao da se ne vide. Kad bi se to dogodilo, oboma se činila čitava vječnost Zavolio ju je svim svojim bićem i sve je manje mislio na svoju Filomelu. Svaki put kad bi razmišljao o ovome što mu se događa, da ljubi drugu umjesto svoje Filomele, i kad bi mu se javila grižnja savjesti, pravdao se da se sve to događa po volji boginje Afrodite, koja spaja i razdvaja mlada srca.

Zaokupljen Teutom, nije ni primijetio kako brzo prolazi vrijeme. Bio je potpuno obuzet mislima koje su ga za nju vezale. Sve je rjeđe mislio o povratku na Paros i da treba ići po svoju Filomelu, kako joj se zakleo na rastanku. Svakodnevni susret, druženje i užitci s novom djevojkom, sve su više potiskivali sjećanje na ljubav koju je iza sebe ostavio na rodnom otoku.

Jesen je već davno nastupila. Efijalt je ranije rekao Teuti da će zbog predstojećih poslova u polju imati manje slobodnog vremena i da neće moći dolaziti u brdo tako često kao do sada. I ona je njega veoma zavoljela. Priznala mu je da se prvi put u životu zaljubila, da prvi put ovako jako voli, i zaklela se da se neće od njega rastati dok je živa. Njegovi iz grada su već navikli da ga svakodnevno vide kako s lukom ide u lov, i znali ga koji put ukoriti da u tome pretjeruje, ne sluteći što se s

njim zbiva.

Ljubav Efijalta prema mladoj i lijepoj Teuti svakim je danom sve više rasla. Toliko ju je zavolio da više nije mogao bez nje. Nastavili su se viđati i tijekom zime. Djevojka mu je jednog dana predložila da pođe s njom u njezino naselje da ga pokaže svojim roditeljima. Uvjeravala ga je da se otac neće protiviti njihovoj vezi i da bi se složio da se preseli k njima. Efijalt nije još bio spreman za tako nešto, najviše zbog sugrađana. Govorio je neka još prođe neko vrijeme pa će se o svemu dogovoriti. Upozorila ga je da joj je u ove zimske dane sve teže napuštati naselje i s njime se sastajati. To joj je teško padalo jer je i ona njega toliko zavoljela da nije mogla nijednog dana bez njega.

Kako se približavalo proljeće, Efijalt je postajao sve nemirniji i neraspoloženiji iako se i dalje sastajao sa Teutom. Sve ga je više zaokupljala misao da će se za malo vremena navršiti godina dana od kad je otišao s Parosa i rastao se od voljene Filomele kojoj se zakleo da ga može spriječiti samo smrt i teška bolest da ne dođe po nju. Primicalo se vrijeme kad je trebao poći, a na tome nije ama baš ništa radio. Tješio se da mu do roka preostaje još dva mjeseca. Dani su i dalje prolazili, a on nije ništa oko toga poduzimao.

Kada bi se prepustio mislima i vratio sjećanja koja su ga vezala za Filomelu, na trenutak bi bio onaj stari Efijalt i javljala mu se žudnja za njom kao nekada, a onda bi mu se javila slika Teute i svih onih doživljaja s njome, pa bi mu svaki put osjećaji prevagnuli na sadašnju ljubav. Sve je češće sam sebe uvjeravao da ne postoji nikakva mogućnost da pođe po nju. Nalazio je stotinu razloga kojima se opravdavao da mu je neizvedivo ispuniti dano obećanje. Na kraju zaključi da mu ne preostaje ništa drugo nego se pomiriti sa sudbinom da zauvijek ostane s Teutom, koja mu je sada bila mnogo bliža srcu nego daleka i davno viđena Filomela. Kad je konačno donio tu odluku, osjeti smirenje. Onda zaključi da se možda i Filomela izmijenila, da je našla drugu ljubav i da ga je zaboravila. Tako smiren počne prizivati bogove kojima se svojevremeno zaklinjao voljenoj djevojci da ga razriješe zakletve. Rasterećen, opet se veselo sastajao sa Teutom. Počela ga je sve češće zaokupljati misao da se s njome oženi i osnuje obitelj, kako mu je i ona nedavno to predložila.

Prošla su dva mjeseca kako je Efijalt trebao doći po Filomelu i odvesti je. Djevojka je bila u danonoćnom iščekivanju voljenog, ali se on nije pojavljivao. Još su joj odzvanjale riječi koje je izgovarao uoči polaska, da će doći po nju na ma koji način i po ma koju cijenu. Prošao je deseti pa i jedanaesti mjesec, ali se voljeni nije pojavljivao. Kada je prošao dvanaesti mjesec, Filomela je bila sigurna da će ga najzad zagrliti jer joj se zakleo da će, ako ne ranije, onda svakako doći na godišnjicu odlaska. U isto vrijeme bila je zabrinuta i uzbuđena. Ipak se nadala da će joj stara dadilja ili Efijaltov prijatelj Foronej najzad donijeti radosnu vijest da je voljeni stigao. Svakodnevno je odlazila u Afroditin hram u nadi da će ga tamo zateći iza žrtvenika gdje ju čeka, kako je nekoć bilo kad su se tu tajno sastajali. Kad bi vidjela da je sve pusto, trčala je u luku gdje je pristajala neka lađa, nadajući se da će među posadom ili putnicima prepoznati prerušenog svog voljenog.

Kako su dani prolazili, i vrijeme kada se Efijalt trebao vratiti, Filomela je postajala sve nemirnija. Sve je češće pomišljala na nesreću i na najgore, ali nije gubila nadu. Kad je došla i prošla godišnjica, a ni glasa od voljenog, Filomelu su obuzele najcrnje slutnje. Nije mogla ni spavati više. Tek što bi sklopila oči, učinilo bi joj se da čuje njegov glas pa bi skočila i pošla na prozor, ali bi shvatila da su to samo priviđenja. Nije znala što da radi. Dolazile su joj najcrnje misli. Ako bi i malo zaspala, brzo se budila, sva preznojena i izmučena. Dešavalo se da u neko doba noći počne vrištati pa su se budili svi ukućani. Majka je bila uvjerena da ju je opet spopala njezina bolest. Nitko od ukućana osim stare robinje nije znao što zapravo djevojka proživljava. Filomela je bila uvjerena da je voljenog zadesilo nešto strašno što ga je spriječilo doći po nju. Jednog dana pošalje dadilju da pronađe Efijaltova prijatelja Foroneja i da joj ugovori sastanak s njim. Ovaj je na vrijeme došao na zakazano mjesto. Kad ju je ugledao, bio je zaprepašten njenim izgledom. Iscrpljeno i zabrinuto djevojčino lice reklo mu je sve što se s njom dešava i koliko pati zbog njegovog prijatelja. I prije nego je stigao da je pozdravi, Filomela mu se javi:

- Mili Foroneju, imaš li mi bilo što reći što bi razvedrilo moje srce? Što je s tvojim prijateljem a mojim dragim? Evo, već je nastupila druga godina, a njega nema. I ti znaš da je davno trebao doći po mene. Znaš li ti što o njemu?

- Žao mi je, Filomela, ali ne mogu ti ništa reći. I sam se trudim da nešto saznam, ali ništa. Svakim danom sam uvjereniji da ga je spriječilo nešto preko njegove volje da dođe. O čemu se radi, mogu samo nagađati. Vjeruj mi, Filomela, i ja sam beskrajno zabrinut. Znaš da smo zajedno odrasli i da smo kao braća.

- U to sam uvjerena! - zaplaka Filomela i brišući suze nastavi:

- Zakleo mi se da će svakako doći prije nego se navrši godina dana, pa čak možda i dva mjeseca ranije. Evo, već je nastupio četrnaesti mjesec, a njega nema. Strepim od pomisli da sada negdje bespomoćno leži shrvan boleŝću, a izgara od bola što ne može doći. Sigurno me priziva, a ja sam tako nemoćna. Reci mi, Foroneju, što činiti! - zavapi djevojka.

- Ne znam, ali ponavljam: moralo se zbiti nešto jače od njega što ga je spriječilo da ispuni obećanje. Sjećam se da mi je pred polazak rekao da ga u tome može spriječiti samo smrt ili huda bolest koja bi ga prikovala za postelju. Ne znam što bih ti savjetovao. Sačekajmo još neko vrijeme pa ako ne bude ništa, onda ćemo vidjeti što se može poduzeti. Znam da ti je teško, Filomela, ali ne smiješ se predati očaju. To će te samo dotući a nećeš ništa postići. Moraš ostati hrabra jer ni sama ne znaš što te još čeka. Tvoja velika ljubav traži veliku snagu i ne smiješ se pomiriti da je sve izgubljeno. Nitko osim vječnih bogova ne može predvidjeti što će se dogoditi. Ako ti je suđeno da budete skupa, bit ćete, a ako nije, onda ga nećeš dočekati. Dakle, sačekajmo još neko vrijeme pa ćemo vidjeti! - pokuša Foronej umiriti djevojku. Ove riječi ohrabre djevojku i sad se osjećala mnogo smirenijom. I sama je shvatila da se ne smije prepuštati očaju koji bi je samo dotukao.

Kada je prošlo još pola mjeseca, Filomela shvati da nema više što čekati. Konačno je stekla uvjerenje da joj je voljeni doživio neku nesreću i da je spriječen doći po nju. Onda počne razmišljati šti bi činila, ali čega god bi se sjetila, zaključi da je neizvedivo i da od toga nema ništa. Dan-noć se prelamala u mislima. Stara dadilja se na svoj način trudila da smisli nešto

što bi pomoglo njezinoj mezimici i usrećilo je, ali je i ona bila bespomoćna. A onda joj predloži da opet pođu do čarobnice Alkmene i da se njoj povjeri ne bi li ona što smislila. Filomela s radošću primi savjet i odmah se sutradan upute poznatom stazom. Kad ih je starica vidjela, bilo joj je jasno da je djevojka opet u nekoj nevolji. Nakon što su se odmorile i popričale, Filomelajoj potanko ispriča svoj jad. Staroj Alkmeni je pucalo srce od žalosti zbog nesreće koju proživljava njena ljubimica. Onda počne razmišljati što bi joj savjetovala. Stavi ruku na njeno rame i upita je:

- Reče da je trebao doći još prije tri mjeseca?

- Da, još prije - suznih očiju uzvrati Filomela.

- Onda je jasno, ako ti se zakleo da će doći, a to nije učinio, da ga je nešto nepredviđeno, mimo njegove želje, u tome spriječilo. Vidim da ga neizmjerno voliš i da bez njega ne možeš živjeti. Slušaj, drago dijete! Ne preostaje ti ništa drugo nego se zaputiti u svijet i potražiti ga. Vjerujem da je prikovan za postelju. Ako je tako, sada si mu potrebnija nego ikada. Dakle, put pod noge i k njemu!

Riječi čarobnice su toliko zbunile Filomelu da nekoliko trenutaka nije mogla izustiti ni riječi.

- Ali...! - zamuca djevojka kad se pribra, ne skidajući pogled sa starice. Shvaćajući njenu zbunjenost, ova nastavi:

- Drago dijete, nema »Ali«! Sve se može učiniti kada je ljubav u pitanju, posebno tolika kakva je tvoja. Ako si voljna to učiniti, umjesto čuđenja radije počnimo smišljati kako ćemo to izvesti. Što kažeš, ha? - sa smiješkom će starica, trudeći se da malo razvedri djevojku. Filomela obriše suze i sad se najednom sjeti da je ova u pravu i da joj jedino to preostaje ako želi naći svoga Efijalta.

- Učinila bih to rado, samo ne znam kako. Kamo ću ja sama, djevojka, u barbarsku zemlju? - u nedoumici će Filomela.

- Bez brige drago dijete! Sjeti se starih priča što su sve činile zaljubljene žene! Zar nisi čula za Minojevu kćer Arijadnu koja je pobjegla od oca s Krete sa svojim Tezejom, pa za Alkestidu koja je svjesno pošla u smrt umjesto svog voljenog muža, onda za Medeju koja je pokrala oca, i čak ubila brata, zbog voljenog Jazona, i za druge žene koje su neizmjerno voljele, što su sve činile i propatile zbog onih koje su voljele. Stara poslovica kaže: U ljubavi i ratu sve je dopušteno. I ne zaboravi! Zaljubljenim uvijek pomažu dobri bogovi, najviše Afrodita, koja stavlja plamen u srca mladih. Dakle, jesi li sprema učiniti to za voljenog Efijalta? - suosjećajno i ohrabrujuće će starica.

- Spremna sam, ali kazuj kako! - uzvrati radosno Filomela.

- Sreća je što su me bogovi obdarili umijećem koje daju rijetkim smrtnicima. Evo što treba učiniti. Bilo bi najbolje kad bi imala rođaka koji bi pošao s tobom. Ali znam tvoje stanje i to otpada. Preostaje ti da pođeš sama. Ali ako se odlučiš za tako nešto, ne možeč poći ovakva kakva si sada. Čula si kakvi su pomorci i što bi bilo s tobom tako lijepom i mladom. Ali ipak, postoji način da se to riješi. Dakle, ako se odlučiš poći, nećeš ići kao djevojka, odnosno kao žensko. Moraš se prerušiti u muškarca. I ne samo to! Moraš promijeniti izgled, kako odijelom, tako i tijelom. Umjesto haljine na sebe ćeš navući mušku odoru. Moraš odrezati kosu, izmijeniti hod, pa i govor. I rekoh, moraš izmijeniti i lice. Za ovo će se pobrinuti tvoja Alkmena, jer znam spraviti takav napitak od kojeg će ti tako ogrubjeti lice

da ćeš postati takva da nitko živ u tebi ne bi naslutio nježnu, lijepu i slatku djevojku. Drugim riječima, primit ćeš izgled mladića. Kad takva postaneš, bit ćeš sigurna jer će se svi prema tebi odnositi kao prema muškarcu.

Napitak koji će te izmijeniti mogu napraviti za dva dana. Ne treba se bojati ovoga što ti predlažem. Dat ću ti drugi napitak koji će ti u svako doba na isti način vratiti tvoj prirodni, raniji izgled i tvoju ljepotu. Vidjela si prošli put kako je bilo kad sam te onim napitkom učinila bolesnom da bi izbjegla udaju. Čim si popila drugi, za dva dana si se vratila i bolesni izgled je nestao. Tako će biti i ovoga puta! - završi čarobnica milujući Filomelu po kosi kao svoju kćer. Kad ju je Filomela saslušala, upita:

- A kako ću tamo stići! Kažu da je to na kraju svijeta, negdje u Jadranskom moru, punom opasnosti? - zabrinuto će djevojka.

- Već si mi spominjala Foroneja, Efijaltovog prijatelja. Ako mu je zaista veliki prijatelj, onda je i tvoj. Otvoreno mu povjeri svoj naum. Raspitat će se i saznat će kako ćeš tamo stići. Kao najbolji prijatelj tvoga voljenoga učinit će sve da te tamo uputi.

Filomela je bila toliko uzbuđena da nije znala što bi rekla. Kroz glavu su joj prolazile sve moguće zamisli, slike, a onda, kad se sjeti da joj se na koncu pruža mogućnost sastati se sa svojim voljenim, okrene se prema čarobnici i veselo joj prozbori:

- Draga Alkmena, učinit ću kako si mi rekla, jer ne bih mogla preživjeti pomisao da nikada više ne vidim svoga voljenog. Odmah ću danas razgovarati sa Foronejem. Imam u njega povjerenje i sigurna sam da će mi pomoći. Mila Alkmena, ne znam kako da ti zahvalim za ovo što činiš za mene!

- Pusti, dijete moje, srce mi se kida što ti ne mogu više pomoći. Neka te bogovi prate i neka te dovedu na pravo mjesto, i neka bude sve onako kako sam te uputila i kako ti želim! Budi hrabra i nemoj posustati! - završi čarobnica brišući suze sa staračkog lica.

Dok su njih dvije razgovarale, stara dadilja je slušala, i sama lijući suze čuvši što će učiniti njezina mezimica. Na kraju se dogovore da će napitak biti gotov za dva dana i nježno se rastanu s puno suza.

Čim se Filomela vratila od čarobnice, odmah je poslala dadilju da potraži Foroneja i ugovori sastanak. Ova je to brzo obavila i našli su se kod Naksoskih vrata. Povukli su se iza zidina da u miru razgovaraju. Nakon što mu je Filomela sve ispričala što je i kako naumila, Foronej je dugo razmišljao a onda joj prozbori:

- Neću te odgovarati od tvoje namjere, znam što ti znači moj prijatelj, a ti njemu. Vjerujem da te je na to naveo neki od bogova, svakako blagodatna Afrodita. Dobro si sve osmislila i s pomoću dobrih bogova doći ćeš do njega. Opet ti kažem, uvjeren sam da ga je nešto krupno spriječilo da dođe po tebe. Znam koliko te voli i što mu značiš. Mogla ga je spriječiti samo teška bolest ili, ne dao bog, smrt. Pripadate jedno drugome, i uz pomoć dobre Afrodite, tvoje putovanje će te dovesti do njega.

S obzirom na okolnosti s tobom i s njim, morat ćemo uložiti puno truda da tvoj odlazak izvedemo nezapaženo. Jučer sam čuo da se sutra u našoj luci očekuje jedna korintska lađa. Možda nam bogovi budu naklonjeni pa se pokaže da će odavde zaploviti na sjever i možda mi pođe za rukom da te ukrcam. Kako ćeš se izvući iz roditeljskog doma, sama ćeš smisliti. Ja

preuzimam brigu da te ukrcam, a onda neka ti je gospodar mora Posejdon na pomoći, i s njim bog Hermes, zaštitnik putnika!

Filomela i Foronej su dugo još razgovarali. On joj je davao upute kako se ponašati u kojoj prilici, kako se odnositi prema posadi i o drugome što će joj biti od koristi kad se otisne u neizvjesnost. Na kraju se dogovore za sljedeći sastanak, a onda se rastanu.

Foronej je bio veoma iznenađen Filomelinom odlukom. Razmišljajući o tome, shvati da čini ono što joj zapovijeda njezino srce i velika ljubav prema njegovom prijatelju. Bio je pun divljenja prema njoj pa čvrsto odluči da sa svoje strane učini sve kako bi joj pomogao, svjestan da time pomaže i svom milom prijatelju.

Kad je Foronej sutradan na pučini ugledao lađu koja je usmjeravala prema njihovoj luci, požuri na obalu da sazna otkud dolazi i kamo će dalje od Parosa. Bio je presretan kad je od posade saznao da su upravo očekivani Korinćani i da odavde plove u Korint, a onda usmjeravaju u Jadransko more, u grad Apsoros na Lošinju. Nije mogao vjerovati da je iskrsla takva prilika koja je išla naruku nesretnoj Filomeli. Bio je uvjeren da iza toga opet stoji neki dobri bog koji će dovesti nesretnu djevojku do njene ljubavi.

Foronej je nastojao saznati sve o ovoj lađi što je bitno za Filomelu. Kad je čuo da kreću za tri dana, zaključio je da mora brzo djelovati. Dugo je sa strane motrio čekajući priliku da stupi u razgovor s njenim zapovjednikom. Kad je ovaj sišao na obalu i zaputio se prema gradu, neprimjetno mu pristupi i obrati mu se:

- Nisi li ti zapovjednik ove lijepe lađe, ako se smije znati?

- Zašto se ne bi smjelo znati! Da, ja sam! - ponosno će ovaj.

- Jesam li dobro obaviješten da odavde plovite za vaš grad, a onda dalje na sjever, čak u Jadransko more?

- Točno! Ako mi Korinćani nećemo tamo zalaziti, tko bi drugi! - ovaj će još ponosnije.

- Ako je tako, da li si voljan s malo truda zaraditi dobar novac? - Zapovjednik ga istraživački odmjeri od glave do pete, pa kad na njemu ne nađe ništa po čemu bi zaključio da razgovara s lučkim potucalom, oprezno će mu:

- Ne znam kakav mi posao nudiš, ali ako bih u njemu vidio svoj račun i ako bogovima ne bi bio mrzak, možda bismo se i nagodili.

- Onda pođimo ustranu da ti objasnim o čemu se radi! - predloži Foronej i obojica pođu u sjenu jedne masline.

- Dakle, ovako - započe Foronej - radi se o jednom mladiću koji bi se zaputio upravo tamo u onome pravcu u kojem vi krećete, ali ne u Korint nego još dalje, u Jadransko more. Ne radi se o običnom putniku. To je slučaj za sebe. Radi se o mladiću koji mora neopaženo napustiti otok. Osoba o kojoj je riječ umno nije baš u najboljem redu. Ni s kim ne razgovara, povučen je, ali te uvjeravam da s njim nećete imati nikakvih poteškoća. Ne pitaj tko je dotični, čiji je i zašto tamo ide sam, bez pratnje. Sve ima svoje razloge. Puno ih je, ali ti se kunem velikim Zeusom i drugim Olimpljanima da se ne radi o nečemu nečasnom što bi osuđivali i ljudi i bogovi. Ako prihvatiš ponudu, tvoje je da dotičnog ukrcaš i da ga iskrcaš gdje treba. Vjerojatno si čuo za otok Hvar. Treba se upravo tamo iskrcati.

- Tamo gdje su se prošle godine vaši iseljenici zaustavili i osnovali grad? - prisjeti se zapovjednik.

- Da, upravo tamo! - uzvrati Foronej nestrpljivo očekujući što će mu ovaj odgovoriti.

Zapovjednik lađe je dugo razmišljao, ponekad bi bacio pogled na sugovornika, opet ga odmjeravajući od glave do pete, a onda prozbori:

- Ne znam, možda bi se moglo nešto učiniti, ali nisam siguran da bi išlo sve onako kako si iznio. Zalazio sam više puta u to more i prilično ga poznajem, ali moram priznati, samo onaj dio u koji me vode moji poslovi i koji je za nas Helene nešto sigurniji, kao što su Issa i luke uz italsku obalu. Ponekad, kao ovaj put, plovimo i na sjever, u grad Apsoros na Apsirtidskim otocima, zbog tamošnjeg tržišta kositra i jantara. Tamo gdje se nalazi Hvar, na koji bi se trebao iskrcati mladić, nisam nikada zalazio jer za nas Helene to nije preporučljivo. Najbliža stanica u koju svraćam jest otok Vis, gdje Sirakužani imaju svoj grad.

Mislim da bih mogao prihvatiti posao ali se ne bih mogao obvezati da ga dovezem na sami Hvar. Sa mnom bi mogao do Visa. Uostalom, između ta dva otoka neveliki je razmak, i stigne li do Visa, odatle će se lako prebaciti tamo.

- To bi mi odgovaralo! Sada da vidimo kako ćemo se nagoditi za cijenu. Vjerujem da se nećeš ogriješiti o boginju pravde i pogodbe te mi reći iznos kojim bi i njih uvrijedio! - Zapovjednik je dugo u sebi preračunavao, prstima brojio, a onda se javi:

- Ne znam u kojem novcu da ti kažem. Bilo bi mi najmilije kad bi mi dao u našim korintskim drahmama. Da uzmem vaš novac, od toga ne bih imao mnogo koristi jer malo trgujem s gradovima ovog dijela Helade.

- Razumijem te. Nemam vaših drahmi, ali mislim da nećemo na tome zapeti. Umjesto toga dat ću ti u zlatu, odnosno u nakitu koji možeš zamijeniti za ma koje drahme. Dakle, hoćemo li nastaviti pregovarati? - zapita Foronej, znajući da mu nudi ono što neće odbiti.

- To bi mi najviše odgovaralo! - veselo će zapovjednik, a onda doda: - Reći ću ti cijenu tek kad vidim što mi od nakita nudiš jer ovako napamet ne bih znao. Dakle, donesi nakit pa ćemo se sporazumjeti.

Foronej je bio presretan što sve ide kako treba. Za cijenu se nije brinuo jer mu je Filomela rekla da ima puno nakita. Čim se rastao od zapovjednika, krene da javi djevojci da se sastanu i da joj saopći radosnu vijest. Nije dugo čekao. Kad joj je rekao da je u luci lađa koja plovi upravo u Jadransko more i da se o svemu dogovorio s njegovim zapovjednikom, Filomela nije mogla zaustaviti suze. Nije znala da li plače od sreće ili uzbuđenja što kreće za voljenim Efijaltom ili što napušta roditeljski dom i ide u neizvjesnost. Prvi put nakon toliko vremena osjećala je radost u srcu. Zebnje, patnje, besane noći i more prolivenih suza konačno su joj donijele nadu da će ponovo vidjeti i zagrliti svog Efijalta.

Razgovarali su o svemu što je trebalo uslijediti. Foronej joj je rekao kada kreće lađa, kada i kako će se neopaženo ukrcati, kako će se obući, što će ponijeti i drugo što je bilo važno za put. Na koncu se dogovore da po dadilji pošalje nakit da se plati zapovjedniku lađe, onda se rastanu uz dogovor gdje će se i kada sljedeći put naći.

Filomela je u svemu postupila onako kako ju je Foronej savjetovao. Odmah je poslala nakit, zatim je počela kriomice spremati najnužnije stvari koje će ponijeti. Kad je s tim završila, uzme bočicu s napitkom i

proračunavši kada kreće lađa, zaključi da ga treba popiti danas oko podne kako bi djelovao i izazvao učinak na vrijeme. Radila je u miru jer je zbog njenog stanja nije nitko od ukućana uznemiravao. I sama se trudila da ničim ne privuče njihovu pozornost. Kad je završila sa spremanjem, siđe u donje prostorije da okiti kućni žrtvenik i da prizove čuvaricu kuće da bdije nad njom i da sretno ode iz očinskog doma.

Sutradan je posjetila sve gradske hramove i ostavljala darove ispod božjih kipova. Onda s najvećim zadovoljstvom pođe u hram svoje zaštitnice Afrodite. Okitila je žrtvenik i kip najljepšim cvijećem koje je našla. Onda pođe u odaju iza kipa gdje je toliko puta sjedila sa svojim voljenim. Ponovo dođe pred Božičin kip da joj se za rastanak obrati s molitvom neka joj pomogne da nađe voljenog živa i zdrava, i da njihovu veliku ljubav ovjekovječi trajnom i nerazdvojnom vezom.

Nakon što je ispila napitak, Filomela je odmah sutradan počela primjećivati promjene na licu, rukama i po čitavom tijelu. Sve se zbivalo onako kako joj je rekla čarobnica Alkmena. Nastojala je kloniti se ukućana da je ne vide takvu i ne dignu uzbunu. Pri pomisli da napušta majku, oca, malu sestricu, svoju dragu dadilju, rodni grad, i sve drugo, sva zadrhti a srce joj počne jače udarati. Bilo joj je to teže što o svojoj namjeri nije mogla ni s kim razgovarati. Za nju je znala samo dadilja, stara čarobnica i Foronej. Nije ništa rekla ni svojoj najboljoj prijateljici Arijadni. Morala je biti sigurna u ono za što se sprema.

Filomela se u podne još jednom sastala s Foronejem da se dogovore kad će noćas krenuti od kuće, gdje će je sačekati i da je odvede na lađu. Rekao joj je da je zapovjednik lađe bio prezadovoljan onim što mu je dao za njezin prijevoz. Bile su to dvije zlatne narukvice, dijadem i jedan prsten. Napomenuo joj je da mu je od sebe još dao jednu debelu zlatnu ogrlicu, s molbom da bude pažljiv prema njoj, da je sigurno dovede do odredišta i da ispoštuje dogovor.

Ovaj dodatak na dogovorenu cijenu i uljudna molba Foroneja duboko je dirnula zapovjednika lađe, pa mu se na koncu zakleo svevidećim bogom sunca Helijem, da će sve biti onako kako su se dogovorili. Foronej je uvjeravao Filomelu da je, po njemu, to siguran razlog da će njen put proteći bez neprilika. Na koncu se dogovore da će je večeras u ponoć sačekati kod Demetrina hrama i ukrcati na lađu koja će sutradan zorom zaploviti prema sjeveru.

Osvanuo je dan kada je Filomela trebala napustiti očinski dom i poći u neizvjesnost i potragu za svojim voljenim. Kako je dan odmicao, postajala je sve uzbuđenija. Po stoti put je pregledavala zavežljaj u koji je spremila stvari odabrane za put. I tek što ga je zavezala i sjela, najednom se sjeti da joj u zavežljaju nedostaje nešto bez čega bi bila uništena. Sva izbezumljena i blijeda skoči i potrči potražiti robinju. Ova je upravo pošla k njoj i sretne je na stubištu. Filomela je bez riječi uhvati za ruku i povuče u sobu. Ova je naslutila da se zbilo nešto važno, i kad djevojka za sobom zatvori vrata, drhtavim glasom joj šapne:

- Mila dadiljo! Za malo da sam otpolovila, a nisam se sjetila nečega što bi me živu pokopalo!

- Što je, što si zaboravila? - zabrinuto će dadilja strepeći da čuje najgore.

- Brzo trči do čarobnice neka ti da onaj napitak kojim ću vratitit svoj pravi izgled nakon što mi se izmijeni od ovoga koji sam već popila. Oh, kako sam to zaboravila! I sama si čula kad mi je rekla da bi bez njega vječno ostala ovakva kakva se pretvaram i kakva ću još gora biti. Brzo idi! Ovo je sigurno bila moja zaštitnica Afrodita ili neki drugi dobri bog koji me je u posljednji tren na to podsjetio. Oh, što bih jadnica da sam otplovila, a da se nisam toga sjetila! - zakuka Filomela.

Stara robinja nije čekala ni trena i brzo se zaputi čarobnici, svjesna što to znači za njezinu gospodaricu. Više je trčala nego hodala. Kad je stigla do staričine kolibe, sva se prestravi. Koliba je bila prazna. Gledala je na sve strane, dozivala, ali starice nije bilo. Zaključi da je vjerojatno otišla u brda skupljati bilje i korijenje. Više puta je znala tamo zanoćiti i ostati po nekoliko dana. Sva blijeda i prestravljena, najednom iza sebe začuje njezin glas. Starica se vraćala iz šume noseći pregršt nabranog bilja. Robinja joj nabrzinu ispriča zbog čega je došla i da njihova mezimica večeras putuje, te da se u posljednji tren sjetila napitka. Čuvši što se moglo dogoditi, brzo uđe u kolibu, uzme pripremljeni napitak i preda ga dadilji. Ova poleti što je mogla brže jer je dan već bio na izmaku. Kad je robinja predala Filomeli bočicu, ova je počne grliti i ljubiti, a onda bočicu primakne grudima, zatvori oči i u sebi počne zahvaljivati svim bogovima kojih se tog trena mogla sjetiti.

Pao je mrak i došlo je vrijeme večere. Filomela je zatražila da joj se donese u njezinu sobu, pod izgovorom da se ne osjeća dobro. Nije nitko ništa primjećivao, niti posumnjao. Kad su ukućani završili s jelom, još je neko vrijeme čula glasove, a onda za malo sve umukne pa je zaključila da su svi legli. Bila je budna i čekala da u ugovoreno vrijeme krene iz kuće.

Negdje pred ponoć začuje korake svoje dadilje koja je dolazila da je isprati do luke. Filomela u mraku dohvati pripremljeni zavežljaj a onda na prstima pođe van.

- Je li sigurno? - tiho upita dadilju.

- Bez brige! Nema nikoga. Izići ćemo na zadnja vrata. Ja ću prva, ti za mnom! - reče dadilja, oprezno otvori vrata i pođe. Malo oslušne, pa opet pođe. Iza nje je išla Filomela i onda krenu niz stubište. Obje na prstima prođu kućom, odatle uđu u malo dvorište i upute se prema stražnjim vratima. Tu robinja iz žbunja dohvati poveći pripremljeni zavežljaj, otvori vrata i iziđu.

Noć je bila tamna, bez mjeseca. Na nebu su treperile zvijezde. Ulice su bile puste bez ikog živog. Zamro je i lavež pasa. Filomela i dadilja su koračale tiho, kao dvije sjene. Kad su se udaljile stotinjak koraka od kuće, skrenu na desno, i usmjere vijugavom uličicom prema Demetrinu hramu, gdje su se trebale naći sa Foronejem. Dok su išle, obazirale su se lijevo i desno. Sve je bilo tiho. A onda najednom pred njih iskoči mačka. Dvije žene su se skamenile od straha. Kad su se sabrale, krenu dalje, ali na samom domaku hrama začuje se cičanje, zavijanje i potjera. Prestrašene žene opet zastanu, a onda se javi robinja:

- Ne boj se, eno pas potjerao mačku, hajdemo! - Filomela je sva drhtala. Pred njihovim očima jedva se nazirao hram. Zaustave se iza jednog grma, počnu osluškivati, i kad se uvjere da je sve pusto, spuste zavežljaje.

- Ovdje ćemo ono obaviti, brzo! - prozbori robinja i počne izvlačiti iz zavežljaja velike škare. Filomela skine ogrtač, sjedne na kamenu kocku,

razveže kosu, a onda robinja dohvati jedan pramen i počne sjeći, onda drugi, treći i sve tako. Za nekoliko trenutaka Filomela je ostala bez svoje bujne kose. Obje su lijevale suze. Kad joj je odrezala posljednji pramen, robinja joj dadne znak da ustane, da je osmotri pri treptanju zvijezda. Onda je pogurne da opet sjedne kako bi dotjerala posao. Počne još skraćivati, i od bujne kose na koncu preostade jedva pola pedlja dužine.

Kad su s tim svršile, robinja počne izvlačiti iz zavežljaja haljetke. Za to vrijeme Filomela se svlačila i odbacivala odjeću. Pri blijedoj zvjezdanoj svjetlosti jedva se naziralo golo tijelo, a onda počne navlačiti muške haljetke. Kad je s tim završila, opaše se, pripaše bodež za pas, na glavu stavi šeširić, na noge sandale, i kad je stala pred svoju dadilju, ova puna suza, nije mogla povjerovati svojim očima da je to njena mila i slatka curica, ona prelijepa Filomela za kojom su svi parski momci čeznuli. Bez riječi jedna drugoj polete u zagrljaj. Nisu ništa govorile. Svoj bol i žalost iskazivale su suzama. Robinja prvo pokupi odrezanu kosu, a onda sve što je djevojka sa sebe svukla i stavi u zavežljaj. Filomela dohvati svoj i pođu na ugovoreno mjesto gdje su se imale sastati sa Foronejem.

Stari Demetrin hram nalazio se u istočnom dijelu grada, tik do obale. Foronej je tu došao mnogo prije zakazanog vremena. Kad je ocijenio da se primiče ponoć, počne osluškivati, a onda za malo začuje sitne korake. Brzo se skloni iza jednog stupa, a kad je prepoznao dvije sjene koje su se približavale, iziđe pred njih i tiho im šapne:

- Dođite ovamo! - Ove bez riječi pođu za njim. Kad su došli do ulaza u hram, zaustave se, onda se Foronej okrene i zagleda se u mladića koji je stajao ispred njega.

- Tako mi Zeusa, da sam te, Filomela, sreo u pola dana, ne bih te prepoznao! Nevjerojatno! - iznenađeno će Foronej, s prigušenim glasom, obilazeći oko djevojke.

- Izvrsno! Nitko živ neće posumnjati tko si i što si. Tako ćeš biti potpuno sigurna. Dat ću ti još neke upute kojih se obavezno moraš pridržavati. Dakle, zapamti! Od sada pa nadalje, ne zoveš se više Filomela, nego Jazon. Rekao sam zapovjedniku lađe da ti je tako ime i tako ćete svi na lađi zvati. Drugo, rekao sam mu i to da umno nisi baš u redu i da uvijek šutiš. To je zato da ti ne dosađuju i da te ne navode na razgovor. Ne smetni s uma da si za sve od sada muškarac i tako se moraš ponašati. Ne zaboravi to kako se ne bi nesvjesno odala. Moram te još na nešto upozoriti: znaš kako žene mokre, a kako muškarci. Vodi o tome računa, da te slučajno po tome ne otkriju!

Lađa će te dovesti do Visa i tu ćeš se iskrcati. Kažu da odatle nije daleko Hvar. Sa zapovjednikom je dogovoreno da ti on na Visu pronađe neko plovilo koje će te prebaciti na Hvar. Kad tamo stigneš, neće ti biti teško doći do naših i sastat se sa Ef jaltom. U svemu budi oprezna!

Na kraju još ovo. Kako Efijalt nije došao po tebe kada je trebalo, jasno je i tebi i meni da ga je nešto spriječilo što je iznad njegove moći. Bilo da je teško bolestan, nestao, bilo, ne daj bože, mrtav, što god saznaš moraš biti hrabra! Duboko vjerujem da će se sve dobro završiti. Tri puta ga zagrli umjesto mene i neka vam bogovi budu naklonjeni. Kad sve ovo prođe i kad se konačno sastanete, ma gdje bili, pokušajte mi javiti da se i ja mogu radovati vašoj sreći. Ako nemaš što pitati, možemo poći u luku jer nas već čeka zapovjednik! - završi Foronej, jedva zadržavajući suze.

- Mogu li pratiti gospodaricu do luke? - kroz plač upita dadilja Foroneja.

- Ne, opasno je! Radije pođi na lukobran, odatle ćeš je vidjeti kako se ukrcava - uzvrati Foronej, svjestan koliko je ova odana djevojci i koliko je voli. Sve troje pođu i kad su stigli do malih lučkih vrata, Foronej se zaustavi i tiho im šapne:

- Ovdje se oprostite! - Na ove riječi obje žene spuste zavežljaje i polete jedna drugoj u zagrljaj.

- Dadiljo moja! Ostaj mi zbogom...! - poče Filomela, ali zagrca, i pošto se malo smiri nastavi: - Čuvaj moju tajnu, pazi mi na malu sestricu! Za sve što si od rođenja za mene činila neka ti veliki Zeus podari najveću sreću i zdravlje. Zbogom!

- Filomela je htjela još nešto reći, ali nije mogla. Grlo joj se steglo. Robinja je još jednom prigrli i jedva promuca: - Zbogom mila moja! Neka te Hermes čuva i neka te Afrodita učini najsretnijom ženom! Budi mi sretna s Efijaltom! Zbogom! - Filomela dohvati svoj zavežljaj i krene za Foronejem, a robinja potrči na zid da odatle još jednom vidi svoju miljenicu kako se penje na lađu. Noć je bila mrkla i jedva je nazirala dvije sjene kako odmiču prema obali.

Foronej i Filomela su nečujno prošli kroz vratašca i nakon što je Foronej osmotrio lijevo-desno, upute se prema obali, gdje su bile privezane lađe. I tu je bilo tiho. A onda ugledaju jednu sjenu koja je dolazila od lađa. Na ugovoreni znak ovaj uzvrati i Foronej s djevojkom požuri prema njemu.

- Evo sam doveo putnika i neka bude sve onako kako smo se dogovorili. Preuzmi mladića i od sad je pod tvojom brigom. Zapamti što je s njim i molim te vodi o tome računa! – reče Foronej zapovjedniku, pun uzbuđenja i straha za Filomelinu sudbinu.

- Bez brige, još ti se jednom kunem Zeusom i svim Olimpljanima da ću učiniti sve onako kako smo se dogovorili. Možeš biti siguran! - uzvrati zapovjednik lađe, a onda Foronej priđe djevojci i jedno drugome padne u prijateljski zagrljaj. Osjetio je njene vrele suze na svom vratu. Grlo mu se stezalo i jedva stiže da kaže:

- Zbogom Jazone!

- Zbogom prijatelju! - uzvrati Filomela, i pogledavši još jednom jedno drugo, djevojka pođe za zapovjednikom i uspne se na lađu. Foronej nije mogao zadržati suze. Dugo je gledao prema lađi iako nije ništa mogao vidjeti. Sve je prekrio mrak. Polako pođe slomljena srca kako zbog nesretne i jadne djevojke, tako i zbog neizvjesnosti za svog prijatelja.

Rano u zoru korintska lađa se otisnula od obale i zaplovila svojim putem. Filomela je bila budna, skupljena u jednom kutu u utrobi lađe. Kad je osjetila da su krenuli, sva zadrhta, svjesna da napušta roditelje, rodni grad i da ide tražiti svoga voljenog, koji je prije četrnaest mjeseci zaplovio istim pravcem.

Iako su hvarski Iliri svojevremeno dozvolili Grcima da se nastane na njihovom otoku i da podignu grad, između njih su brzo izbila neprijateljstva. Zahvaljujući pomoći svoje subraće sa otoka Visa uspjeli su se odbraniti i tako učvrstiti opstanak na otoku.

Sedam dana nakon napada Ilira Efijalt je krenuo u brdo da se sastane sa Teutom. Kada je stigao na mjesto sastanka, zatekao ju je svu uplakanu i

zabrinutu. Ugledavši ga živa i zdrava, izdaleka mu se baci u zagrljaj i dugo ga nije puštala. Kao da nije vjerovala da je tu, da ga drži i da je preživio sve ono što se ovih dana događalo između njihovih naroda. I ona je sa ostalim ženema i djecom s brda gledala okršaj. Znala je s kolikim snagama su njena subraća napala grad pa je strepila za svog ljubljenog. Kad je Efijalt vidio kako izgleda, bilo mu je jasno kako je sve to podnijela. Oči su joj bile crvene od plača, lice blijedo, a onda mu je priznala da danima nije ništa stavila u usta.

Ni s Efijaltom nije bilo drugačije. Cijelo ovo vrijeme mislio je na nju i jedva je čekao da pođe u brdo da je vidi. Dugo su prepričavali događaje. Rekla mu je da joj otac teško ranjen, da su joj izginuli brojni rođaci i drugi suplemenici. Bila je nesretna, ali se nije mogla ljutiti ni na svoje, ni na njegove. Ljubav ju je vezala s bje strane i zbog toga je trpjela, to više što se nikome svome nije mogla povjeriti.

U gradu su znali da je Efijalt neženja pa su ga često zadirkivali šta čeka, zašto se ne ženi. Slušajući to sam je sebi priznao da i on za tim žudi. Pomisao da i ovdje vodi tajnu ljubav, kako je bilo na rodnom otoku, činilo ga je esretnim. Stekao je sve uvjete da osnuje obitelj. Tu je bila kuća,, zemlja, i samo je još nedostajala žena. Malo prije sukoba s domorocima već je bio donio odluku da obznani svoju vezi s domorotkinjom. Znao je da će to kod njih naići na čuđenje i neodobravanje, ali bi se s vremenom navikli na to. Nakon svega što se zbilo u posljednje vrijeme, zaključio je da treba sačekati da se zaboravi sukob pa onda poraditi na ženidbi.

O tome je razgovarao s Teutom. Bila je toliko uzbuđena da u prvi tren nije mogla izustiti ni riječ. A onda joj Efijalt podiže glavu i upita:
- Hoćeš li biti moja žena? – Ova mu sva uzbuđena tiho buzvrati;
- Tvoja do smrti! – Na te riječi Efijalt je čvrsto zagrli i svom snagom privine na grudi. Sada kada je iznio ono što je imao na srcu osjetio je veliko olakšanje, sreću i zadovoljstvo. Pomisao da će postati njegova zakonita žena, da će mu poroditi djecu i da će s njom živjeti u sreći i blagostanju koje je stekao dolje u gradu, činilo ga je presretnim. Njegovoj sreći nije bilo kraja. Kad su se sljedeći put našli, ponovo su o tome razgovarali, pa i o tome kako će je zaprositi od oca, kako će njezini u plemenu postupiti kada čuju da se poglavičina kći udaje za Grka s kojima su se nedavno krvili. Djevojka ga je uvjeravala da se za to ne brine jer će se sve dobro završiti. Bila je sigurna da joj otac neće praviti snetnju jer je neizmjerno voli i ništa joj ne uskraćuje. S obzirom da je on poglavca, nitko iz plemena ne smije proturiječiti njegovoj odluci i o njenoj namjeri loše govoriti.

Sutradan mu je rekla da je već razgovarala s ocem, da se veoma iznenadio, ali se nije protivio. Rekla mu je i to da joj je savjetao da svoju namjeru odgodi na neko vrijeme zbog nedavnih događaja, isto onako kako je i Efijalt razmišljao. A onda da dođe s njenom ocu i da je zatraži za ženu. Efijaltu jer bilo drago da se sve odvija kako treba. Onda su počeli razgovor o tome kako će obaviti svadbu. Efijalt joj je pričao kako se obavlja kod njih, a ona mu je opisivala kako se to odvija u njezinom plemenu. Svaki put kada su se sastajali razgavarali su o svojoj namjeri, dogovarali se, radovali se i sanjali o onome što ih uskoro čeka. Efijalt je sav bio obuzet mislima o Teuti i predstojećoj svadbi. Već je smislio kako će obznaniti svoju odluku svojima u gradu. Obuzet tim mislima, nije mu ni na kraj pameti više bila njegova

nekadašnja ljubav, nekada voljena Filomela, kojoj se ne tako davno najvećim zakletvama zaklinjao na vjernost.

Posada korintske lađe koja je ranim jutrom napustila parsku luku brzo je saznala da su dobili neobičnog putnika koji će s njima ploviti sve do jadranske luke. Zapovjednik lađe ih je upozorio u kakvom je stanju mladić i zamolio ih je da ga se klone i budu pažljivi prema njemu. Ovi su brzo primijetili da mladi putnik rijetko izlazi na palubu, a kada to i učini, ni s kim ne stupa u razgovor. Posada je po njegovom jadnom izgledu i sama zaključila što je s njim. Lice, ruke i noge bili su blijedo-ružičaste boje. Koža ispucana i smežurana. Preko glave je stalno navlačio šeširić. Kad bi ga neki od posade nešto upitao, nije dobivao odgovor. U takvom stanju, stalno zamišljen, kod svih je izazivao samilost i nisu se mogli načuditi kako su ga njegovi samog poslali u daleki svijet.

Prve dane po isplovljenju svi su ga promatrali i govorili o njemu, ali su se ubrzo navikli na njega i nisu više ničim pokazivali zanimanje. Sve su ga više žalili. Kad bi ga na palubi susreli, u znak pozdrava bi mu samo klimnuli glavom, ne čekajući da im uzvrati.

Posada je primijetila da njihov čudni putnik izlazi na palubu više noću, dok svi spavaju. U prvo vrijeme kriomice su ga pratili što čini i kako se ponaša, ali su mogli vidjeti samo da šeta gore-dolje. Znao je sate i sate stajati naslonjen na ogradu palube i zuriti u duboku mrklu noć.

Jeo je malo i svi su se čudili od čega živi. Bilo im je još čudnije da umjesto vina pije vodu. Po svemu su zaključili da je njihov putnik, osim što mu pamet nije posve u redu, također teški bolesnik. Iz samilosti su se trudili da se što uljudnije odnose prema njemu i da mu ničim ne smetaju. Ipak se nisu mogli načuditi zašto je krenuo u divlje more i kamo će ovakav jadan i sam, bez pratnje. Nitko od njih nije slutio da se u ovom jadnom mladiću krije lijepa, ali nesretna djevojka koja je pošla tražiti svog voljenog momka.

Lađa je brzo plovila i sve je više grabila u pravcu sjevera. Nakon kraćeg zadržavanja u Korintu, a zatim u Korkiri, lađa je ravno usmjerila u unutrašnjost Jadranskog mora. Filomela je pomno pratila tijek plovidbe. Iako nije nikoga pitala, iz razgovora među posadom uvijek je bila obaviještena dokle su stigli, gdje se nalaze, kuda plove i drugo što je bilo vezano za plovidbu. Kad je čula da su zaplovili od Korkire, a znajući da je to posljednja stanica prije uplovljavanja u Jadransko more, osjeti da sva drhti. Znala je da je na domaku svoga puta i da se tu negdje nalazi otok gdje je njezin Efijalt.

Sto je lađa više odmicala Filomela je postajala sve uzbuđenija. Danju-noću, kroz glavu su joj prolazila sjećanja na proteklu zajedničku sreću s Efijaltom, na ono vrijeme kad su se u Afroditinu hramu svakodnevno viđali, na dan rastanka, na sve što ju je tako duboko vezalo za njega. Svaki put kad bi se sjetila da će ga uskoro ugledati i zagrliti, sva bi zadrhtala od velikog uzbuđenja. A odmah zatim su je zaokupljale najcrnje slutnje ne znajući što je s njim, je li živ i zdrav, ili je, ne dao bog, izgubio život u nekom sukobu s tamošnjim divljacima. Nakon toga je sama sebe uvjeravala da joj je voljeni živ, da će ga ubrzo toplo zagrliti i da se neće nikada više rastajati. Navečer, kada bi legla, uzimala je u ruku pločicu koja je visjela na lančiću oko vrata, koju joj je na rastanku poklonio Efijalt. Dugo ju je ljubila, osjećajući kao da

njega ljubi. To joj je bilo sve što je od njega ostalo pa ju je čuvala kao najveću svetinju.

Najzad Filomela jednog jutra začuje povike osmatrača da su na vidiku jadranski otoci. Na te povike sva zadrhti i brzo istrči na palubu, a onda usmjeri pogled tamo gdje su se u sumaglici nazirali blijedi obrisi otoka i otočića. Tog trena je mimo nje prolazio zapovjednik lađe i ona ga uljudno zamoli da joj objasni koji je koji otok i gdje se nalazi Hvar. Ovaj joj pun obazrivosti počne ljubazno objašnjavati:

- Eto, Jazone, još malo pa smo stigli! Vidiš, tamo ravno, to je otok Melita, ili kako ga ovdašnji domoroci zovu Mljet. Tamo ispred je Korkira, odnosno Korčula, a iza njega je otok Hvar. Mi ćemo usmjeriti više na istok jer se tamo nalazi otok Vis, gdje ćeš se ti iskrcati. Kad zaobiđemo Korčulu, ukazat će se Hvar. Vidiš, Jazone, svemoćni Posejdon nam je dao mirnu plovidbu i uskoro tvoj put će se završiti. Je li uredu? - sa sažaljenjem će zapovjednik, nastojeći uveseliti jadnog mladića, znajući da jedva čeka da dođe na odredište, ne sluteći što se iza svega toga krije.

Dva dana poslije, kada je lađa zaobišla otok Korčulu, zapovjednik je sam došao do mladića i saopćio mu da je na vidiku otok Hvar. Filomela sva drhćući pođe za njim na palubu. Ugledavši otok, osjeti kao da su joj se oduzele noge. Osjećaj da je tako blizu svog Efijalta učinio ju je nijemom. Grudi su joj se nadimale i osjećala je kao da će joj svakog trena iskočiti napaćeno srce. Onda se okrene na lijevu stranu i ugleda otok Vis, prema kojem je lađa već usmjerila. Suosjećajući sa svojim neobičnim putnikom, zapovjednik mu ukratko objasni da se ni za što ne brine jer će se čim stignu u luku, pobrinuti da ga prebaci na otok Hvar.

Isti dan, u samo predvečeije, korintska lađa je uplovila u višku luku. Dočekalo ju je mnoštvo svijeta jer su grčke lađe u ovome moru rijetkost. Dok su pristajali, Filomela je iz prikrajka gledala okupljeno mnoštvo na obali kao da se nadala da će već ovdje ugledati svoga Efijalta.

Zapovjednik je odmah po silasku s lađe prisutnima prenio novosti koje je pokupio u usputnim grčkim lukama. Kazivao im je odakle plovi, kamo dalje ide, raspitivao se o stanju u ovom moru i o ostalom što mu je bilo od koristi da zna. Ovi su mu spomenuli nedavni okršaj koji se zbio između domorodaca i Farana. To ga je zabrinulo, jer se njegov putnik zaputio upravo na Hvar. Kad je, pak, čuo da su s njihovom pomoći domoroci potučeni, laknulo mu je. Nakon toga krene raspitati se kako bi mladića prebacio na Hvar.

Filomela nije silazila sa lađe. Bila je toliko uzbuđena da nije znala što će sa sobom. Dokle god je bilo dnevnog svjetla, zurila je u pravcu Hvara, a kad se smračilo, siđe u utrobu lađe da tu prespava još jednu noć, a onda da sutradan krene na susjedni otok, koji joj je već više od godine stalno u mislima. Znala je da zapovjednik već traži način da je tamo prebaci, i pri pomisli da će se već možda sutra sresti sa svojim voljenim, sva zadrhta od sreće i uzbuđenja.

Sutradan rano u zoru posada je počela istovarivati teret. I Filomela je bila na nogama. Kako joj zapovjednik nije ništa govorio, shvatila je da sinoć nije uspio ništa učiniti glede njezina prebacivanja na Hvar. Vidjela ga je kako silazi s lađe i s palube je pratila kako se raspituje, hita tamo-amo, pa je zaključila da će možda biti poteškoće. Kad je sunce već dobro zasjalo, ugleda ga kako žuri prema lađi. Kad se uspeo i došao do nje, radosno joj

saopći:

- Jazone, budi sretan, sve sam uredio. Bilo je teško jer nikoga put ne vodi na taj otok. Našao sam neke ribare koji će te preuzeti. Iako su pristali da te prebace, neće te dovesti do tamošnje luke. Ni po koju cijenu na to ne pristaju. Kažu da se ne usuđuju s malom lađom zaploviti tako daleko jer trebaju zaobići istočni dio otoka, a novopodignuti grad se nalazi upravo s te strane. Pristali su da te dovedu do južne obale i tu bi te iskrcali. Tvrde da odatle nije daleko grad. Treba samo prijeći brdo i spustiti se u polje. Jest da je nezgodno, ali ribari tvrde da se nemaš čega bojati. Kažu da su vaši zemljaci nedavno u okršaju ukrotili tamošnje domoroce i od njih nema opasnosti. Odluči da li ti to odgovara. Ako ne, ja te neću ostaviti nezbrinutog jer sam se zakleo tvome prijatelju na Parosu da ću se čestito o tebi brinuti. Ako ti ponuda odgovara, možeš odmah s njima poći.

Filomela je razmišljala što da čini. Bojala se domorodaca. Onda se sjeti da joj je ovaj spomenuo okršaj u kojem je sigurno sudjelovao i njezin Efijalt. Strepeći za njega, odluči odmah poći bez obzira na sve opasnosti. Tiho uzvrati zapovjedniku da će poći s ribarima. Zapovjednik bez riječi pođe na obalu da obavijesti ove da je sklopljen posao. U međuvremenu Filomela je sišla u utrobu lađe da uzme svoj zavežljaj. Kad se zapovjednik vratio, Filomela je na palubi čekala spremna. Posada je shvatila da se njihov putnik iskrcava, i kad je zapovjednik poveo Filomelu, svi su suosjećajno s puno dobrih želja ispratili svog putnika. Filomela im je rukom uzvraćala pozdrav i tako se oprosti od posade.

Djevojka je hitro koračala za zapovjednikom. Kad je ovaj prošao glavnu obalu, skrene ulijevo, gdje se nalazila lučica u kojoj su bile usidrene male i ribarske lađe. Djevojka je izdaleka primijetila skupinu ribara koji su bili okrenuti prema njima. Zaključila je da su to ti ljudi s kojima će poći. Zapovjednik se zaustavio upravo kod njih. Ovi je uljudno pozdrave. Po njihovim pogledima zaključi da im je zapovjednik već rekao o njoj, što ju je hrabrilo da će prema njoj biti sažaljivi i uljudni, kako se odnosila i posada na korintskoj lađi.

Nakon kraćeg razgovora zapovjednik dade znak djevojci da siđe u lađu. Dok je Filomela dohvaćala svoj zavežljaj, zapovjednik stane pred nju, i očinski joj se obrati:

- Sretno, Jazone! - Djevojka mu mahne i tako se rastanu. Ona uđe u lađu, i nakon što su se ribari pozdravili sa Filomeninim domaćinom, i oni uskoče. Zapovjednik im odveže konopac i oni složno zaveslaju. Filomela je dugo gledala na obalu gdje je stajao ljubazni zapovjednik koji joj je dugo mahao. I ona je njemu odmahivala sve dok nisu zašli za lučki zid i izgubila ga iz vida.

Ribari su brzo veslali i kad su isplovili na pučinu razapnu jedro. Filomela je primijetila da je kradomice pogledavaju, ali je nisu ništa pitali. Ona je neprestano upirala pogled u pravcu otoka prema kojem su plovili. Što su mu se više približavali, osjećala je da joj srce jače udara. Kad su se primakli na nekih dva strelometa, jedan od ribara, koji im je vjerojatno bio starješina, otegnutim glasom se obrati svom neobičnom putniku, vjerujući daje i nijem:

- Evo, to je otok Hvar! Pristat ćemo u onoj uvalici i tu ćeš se iskrcati. U redu?

Filomela ga sa smiješkom pogleda, što učini ovom radost, sretan da ga

je mladić razumio. Kad su se približili, pošto su ovi dobro osmotrili obalu i uvjerili se da je sve pusto, zaveslaju još bliže i pristanu uza jednu nisku stijenu. Jedan od ribara iskoči i lađu privuče uz stijenu. Filomela spretno iskoči sa svojim zavežljajem.

- Pazi! Pođi ravno uzbrdo. Kad dođeš do vrha, iza ima još jedno, s njega ćeš vidjeti grad. Onda ti je lako niz brdo usmjeriti prema njemu, i neka te čuva Hermes! - dovikne joj onaj koji je držao konopac. Filomela klimne glavom, a onda se onaj ukrca i njegovi drugovi brzo zaveslaju nazad otkuda su došli. Prije nego su joj izmakli iz vida još se jednom okrene prema njima i ugledavši da joj mašu, uzvrati im.

Sada kada se našla sama u tuđoj zemlji, na usamljenom otoku usred divljih domorodaca o kojima je toliko slušala, najednom osjeti strah kao nikada do tada i počne sva drhtati. Činilo joj se da će svakog trena iz grma iskočiti koji divljak i živu je pojesti. Onda se pribere, sama sebe ohrabri, pa kada se sjeti da će uskoro ugledati grad gdje je njezin voljeni, strah je napusti i sva se ispuni radošću.

Obazirući se uokolo, primijeti da se iskrcala na prelijepom žalu. S obje strane su se dizale stijene, a između njih se svjetlucao bjelkasti šljunak. Voda je bila žarko plave boje, a odmah iznad pružalo se zelenilo, iz kojeg se javljalo na tisuće cvrčaka. Dan je bio bez oblaka. Sunce je već bilo odmaklo i Filomela dobije želju da se osvježi u bistroj vodi. Dugo vremena se nije čestito zapljusnula, pa obazrijevši se na sve strane, sigurna da nigdje nema žive duše, počne se svlačiti. Ispod grubih muških haljetaka ukaza se sva ženska ljepota. Kao da je i sama bila iznenađena svojim izgledom. Nakon toliko vremena prvi put je bila naga. Pogledavši svoje tijelo, a onda hrpu grubih haljina koje je nosila, zaplače. Zatim pođe prema vodi, i gazeći sve dublje, osjeti užitak kakav dugo nije imala.

Plivala je, ronila, a onda dođe na plićak i počne trljati tijelo. Prošlo je toliko vremena da nije ušla u kupku. Kad bi se dobro istrljala, zaronila bi, onda plivala, pa opet ronila i sve tako. Kad joj se učinilo da je toga dosta, još jednom zapliva, a onda iziđe i uspne se na stijenu da se osuši.

Vrelo sunce je peklo i tijelo je bilo brzo suho. Siđe sa stijene i priđe svojoj odjeći. Kako je koji komad dohvaćala, istresala ga je što je mogla jače, a onda se počne oblačiti i za tren je sve imala na sebi. Zatim sjedne da presloži svoj zavežljaj. Prvo dohvati bočicu s napitkom s pomoću kojeg će vratiti svoj prirodni izgled. Odmotavši je iz vunene krpe, zagleda se u nju i prinese je grudima. Nije mogla zadržati suze pri pomisli da će je učiniti onakvom kakvu je poznaje njezin Efijalt, i stegne je još jače. Onda je brižno zamota i vrati u zavežljaj. Kad je i ostale stvari presložila, skupi zavežljaj, ustane, stavi šeširić na glavu, dohvati štap i počne se penjati uz brdo.

Efijalt je toga dana po običaju pošao u brdo, ali puno ranije nego je običavao. Kad je došao blizu mjesta gdje se sastajao sa Teutom, skrene udesno da bi do njezina dolaska pošao uokolo ne bi li ustrijelio kakvu lovinu. Ne nailazeći na trag, vrati se, odloži luk i zadovoljno se ispruži na stijeni radujući se skorom susretu sa svojom novom ljubavi.

Tek što se spustio na zemlju, učini mu se kao da čuje neki šum ispod stijene. A onda začuje kao da se obrušava kamenje. Pridigne se i osluhne, ali se nije više ništa čulo. Ali tek što bi se spustio, začuje opet isto. Sad je bio siguran da mu se ne pričinjava. Ocijeni da šum zaista dolazi odozdo ispod

stijene gdje je velika strmina, pa zaključi da je vjerojatno neka zvijer. Brzo dohvati luk i siđe sa stijene. Namjestivši strijelu pođe naprijed pritajivši se što je mogao više. Sad je lijepo čuo osipanje kamenja, onda kao neko tapkanje pa opet ništa, da bi se opet sve ponovilo. Šumovi su postajali sve jasniji, a onda razabere korake, provlačenje kroz šipražje, i začuje umomo ljudsko dahtanje.

Znao je da ne može biti nitko drugi do domorodac pa se brzo skloni u gustiš. Odatle je pažljivo osmatrao s napetim lukom. Ugleda da se netko miče, i kad ovaj izbi na čistinu gdje se sastajao sa Teutom, nazre ljudsku spodobu. Nije ju mogao cijelu vidjeti od grana, i tek kad ovaj učini još nekoliko koraka, Efijalt tek tad ugleda da je nepoznati obučen u grčko odijelo. Bio mu je okrenut leđima, ali je dobro vidio grčku odjeću, šešir, i zaključi da ne može biti domorodac. Pomisli da nije netko od njegovih sugrađana, ali se sjeti da se nijedan od njih ne bi usudio zaći tako daleko u brda, pogotovo s druge strane brda gdje nije imao nikakva posla.

Ugledaši da je nepoznati krenuo dalje, odluči saznati o kome se radi. U toj namjeri pođe, ali nehotice zapne za grančicu i lom dopre do nepoznatog. Ovaj stane kao ukopan. Počne se okretati lijevo-desno, i istom sad Efijalt ugleda lice nepoznatog. Vidio je da se radi o mladiću. Spazi da u lijevoj ruci drži zavežljaj, a u desnoj štap. Zaključivši da mu od njega nema opasnosti, ne izlazeći iz šipražja dovikne:

- Hej, tko si? Jesi li smrtnik ili kakav bog? - Nepoznati se zaustavi i stane kao okamenjen. Onda se počne polako obazirati uokolo, i kako nije vidio nikoga, pod pazuh stavi svoj zavežljaj i poleti što je mogao brže. Efijalt poleti za njim i za tren nađe se ispred njega na nekoliko koraka. Kad ga ovaj spazi, istog trena iz ruku mu ispane zavežlja i štap, i tiho uzvikne:

- O, mila Afrodita, je li moguće! - Čuvši što ovaj reče, Efijalt stupi još bliže ovome. Sad je lijepo mogao vidjeti blijedo i iznureno lice preplašenog mladića. Siguran da je pred njim njegov sunarodnjak, obrati mu se:

- Ne plaši se, i ja sam Grk! - Nepoznati ga pogleda ravno u oči i istog trena problijedi, počne drhtati, rukama prekrije lice, a onda se stropošta na zemlju bez svijesti. Videći da ovaj leži i ne dolazi k sebi, nije znao što da radi. Još je neko vrijeme nijemo gledao, a onda se sagne, i bojažljivo mu počne raskopčavati haljetak ispod vrata da ga osvježi kako bi ovaj povratio svijest.

Tek što je otkopčao kopču, primijeti svjetlucavu pločicu koja je visjela na lančiću. Znatiželjno je dohvati, ali je istog trena ispusti i skoči ustranu kao da ga je ujela otrovnica. Lice mu je bilo bez kapi krvi, počne se tresti, a onda tiho sam sebi prozbori:

- Što se to sa mnom događa? Zar mi je Heraklo pomutio razum! Ne vjerujem! Ali ipak, to je njezina pločica. - Stajao je nekoliko trenutaka, a onda protrlja oči kao da sam sebi ne vjeruje da li mu se ovo pričinjava ili je stvarnost. Na jedan tren pomisli da mu se prikazuje neki bog i sav zadrhta. Nije znao što bi činio. Da li da ostane i sazna što se to zbiva, ili da pobjegne s ovog mjesta. Neko vrijeme je promatrao mladića, a onda se ohrabri, približi mu se, sagne se i opet bojažljivo prstima potraži sjajnu pločicu. Dohvativši je, prstom lagano pritisne mali zapor, i pločica se otvori. Srce mu je toliko udaralo da je jedva uspijevao da sustigne dah. Brzo očima preleti preko prve plohe i pročita: *Filomeli, mojoj vječnoj ljubavi*. Zatim pogleda drugu stranu na kojoj je stajalo: *Efijalt je tvoj.*

Još jednom protrlja oči a onda ponovo pogleda, ali je pred njim i dalje bio isti prizor. Osjeti kao da se guši. Grlo mu je postajalo suho. Činilo mu se da će ga svaki tren noge izdati. Kroz glavu mu je prolazilo na stotine misli, a onda zaključi da je ovo priviđenje i da mu se prikazao neki od bogova. Tog mu trena počnu navirati sjećanja kako je postupio prema svojoj nekada voljenoj Filomeli, kako je pogazio zakletvu kada joj se zakleo na vječnu ljubav prizivajući za svjedoke Zeusa, Herakla i druge Olimpljane. Bio je uvjeren da ga sada sustiže božja kazna i šalje ovo priviđenje. Obuzet strahom, odluči čim prije pobjeći s ovog mjesta. Dok je dohvaćao luk, iza sebe začuje micanje i teško disanje. Okrene se i primijeti da mladić dolazi k svijesti. Gonjen znatiželjom počne ga promatrati. Mladić otvori oči, onda ih protrlja i počne se obazirati kao da se čudi gdje se to nalazi. Onda se pridigne na koljena i ugleda Efijalta, koji je stajao na dva-tri koraka od njega. Nijemo su se gledali nekoliko trenutaka, a onda mu se mladić suhim i isprekidanim glasom obrati:

- Efijalte, jesi li to ti? - Kad je ovaj čuo glas, srce mu počne udarati tako snažno da mu se činilo kao da će svaki tren iskočiti. Osjeti da mu se magli pred očima i da će svakog trena i on izgubiti svijest. Mladić ga je i nadalje gledao a onda opet prozbori:

- Efijalte, reci mi jesi li to ti?

- Da, ja sam! - ovaj promuca i spusti se na koljena ne skidajući pogled s ovog.

- Znaš li tko sam? - bojažljivim glasom ga ovaj upita.

- Ne znam! Jesi li neki od bogova ili si smrtnik?

- Nisam nikakav bog, ja sam tvoja Filomela!

- Nemoguće! - još će uzbuđenije Efijalt.

- Jesam, tvoja Filomela, ne možeš me prepoznati?

- A.1..i.! - zamuca Efijalt. Djevojka se tek sad sjeti svoga izgleda i vrativši dah uzvrati:

- Da, Efijalte, ja sam tvoja Filomela, zar me nećeš zagrliti!

- Kad Efijalt vidje da se nepoznati diže, raširi ruke, pogleda u nebesa i uzvike: - O, Zeuse, o svevidni Helije i moj zaštitniće Heraklo, zar ste mi pomutili razum ili me spremate u Hadovo carstvo!

- Ne boj se, Efijalte, ništa ti se ne pričinjava! Ja sam uistinu tvoja Filomela. Sjedi, sve ćeš čuti!

- Ali kako ćeš ti biti moja Filomela? Ona je na Parosu, i... ona je djevojka...! - Filomela mu se približi i uzvrati:

- Tvoja sam Filomela! Ovakva sam postala da bih mogla ovamo doći i vidjeti što je s tobom, jesi li živ ili mrtav.

- Nemoguće! Znam kakva je moja Filomela. Ispred mene je mladić. Ako zaista nisi neki od bogova ili neka utvara, reci tko si jer vidim da si Grk kao i ja. Da nisi s otoka Visa?

- Ne, nisam! Znam da ti je teško povjerovati da ispred sebe imaš svoju Filomelu, ali ćeš se uvjeriti.

- Kako? - ne dolazeći k sebi od uzbuđenja upita Efijalt. Djevojka podigne ruke i prstima izvuče lančić koji joj je visio o vratu. Efijalt spazi pločicu koju je malo prije držao u ruci i čitao, i dohvativši je, djevojka ga upita:

- Poznaješ li ovo?

- Otkud ti to? - upita momak.

- Ovo si mi ti dao uoči polaska. Zar se ne sjećaš? Gore iznad grada u Afroditinu hramu. Sutradan ste otplovili - zaplaka djevojka i suze joj potekoše niz obraze. Efijalt ju je zbunjeno promatrao i sad je počne još pažljivije odmjerati od glave do pete da se još jednom uvjeri ima li ispred sebe žensko ili muško. Ova pločica i ono što je od nje čuo posve ga je zbunilo. Filomela je razumjela da ga njen izgled zbunjuje pa mu počne objašnjavati:

- Efijalte! Znaš na što si mi se zakleo. Kad je prošlo zakazano vrijeme a nisi se pojavio, pa još neki mjesec, bila sam uvjerena da ti se nešto dogodilo. Nisam mogla izdržati. Nakon dugog razmišljanja, mučenja i patnji, odlučila sam poći da vidim što je s tobom. Da bih to lakše izvela, morala sam postati ovakva kakvu me vidiš. Odsjekla sam kosu, preobukla se u muškarca i pobjegla sam s Parosa. U svemu mi je pomogao tvoj prijatelj Foronej. Je li ti sada jasno? - suznih očiju će djevojka.

- Ali ja znam kakva je moja Filomela, vidi kakvo ti je lice, ruke, noge, poznajem moju Filomelu.

- To sam ja, Efijalte! - malo smjelije uzvrati djevojka i nastavi kroz plač:

- Morala sam promijeniti izgled jer drugačije ne bih mogla napustiti otok.

- Kako si to učinila? - sumnjičavo će momak.

- Pomogla m ije moja dadilja Hela, sjećaš li je se? Odvela me našoj staroj robinji Alkmeni, moraš se i nje sjetiti jer sam ti je često spominjala. Ona što se bavi čarolijama, liječi ljude i pravi razne napitke. Kad sam joj rekla zbog čega sam nesretna i što sam naumila, dala mi je napitak od kojeg sam se sasvim izmijenila. Vidiš kako mi je ogrubila koža, kakvo mi je lice. Izgledam kao kakav bolesnik. To mi je bilo potrebno kako bih se prerušila i krenula te tražiti. Kako nisi došao kad si trebao, bila sam uvjerena da te je nešto nepredviđeno spriječilo. Pomišljala sam na najgore, da si prikovan za krevet i slično. Foronej me je ukrcao na jednu korintsku lađu koja je iz Parosa plovila upravo u ovo more. U ovako izmijenjenu i preobučenu, nije nitko posumnjao da sam djevojka. Iskrcala sam se na Visu. Tu mi je zapovjednik lađe s kojim sam doplovila našao ribarsku lađu i ribari su me iskrcala dolje na obali. Čula sam da su zapovjedniku rekli da me ni po koju cijenu neće odvesti do vašeg grada, nego samo do druge strane otoka. Rekli su mi da se odatle uspnem uz brdo, odakle ću vidjeti vaš novosagrađeni grad. Je li ti sad jasno odakle ovdje i zašto sam ovakva! - tužno će djevojka.

-Fi..lo...me....la! To si zaista ti! - jedva izgovori Efijalt i poleti prema njoj, a ova skoči i jedno drugome padne u zagrljaj. Nijedno nije moglo progovoriti ni riječi. Grcali su u suzama, grlili se, a onda je Efijalt uhvati za ramena i zagleda joj se u oči.

- Uistinu! To si ti, moja ljubav! O, Zeuse, o Afrodito, je li to moguće! Tek te sada prepoznajem. Je li ovo san ili java, što se to sa mnom zbiva! - uzvikvao je razdragano Efijalt.

- Ne sanjaš, voljeni, tu sam kraj tebe! Sada kada sam te vidjela, mogu sretno umrijeti. Ne žalim truda ni sve one muke kroz koje sam prošla od tvog odlaska. U svemu mi je pomogla naša Afrodita. Sjećaš li se da smo joj se zavjetovali na vječnu ljubav? Sjećaš li se njezinog hrama, gdje smo se sastajali, sjećaš li se gaja gdje smo bili sretni, je si li zaboravio, Efijalte? Reci mi: jesi li isti onakav kakav si bio? Voliš li me još, brzo mi reci! -

drhtavim će glasom Filomela.

- Ljubavi moja, mila moja Filomela, ništa nisam zaboravio. Još te volim, ljubim te! - ushićeno je govorio momak. Osjećao je da mu se steže grlo sve više i više i ne mogavši izdržati, snažno prigrli svoju staru ljubav i zaplaka, isto onako kao ono predvečerje kada su se rastajali u Afroditinom hramu pred isplovljenje. I Filomela je plakala. Najzad je bila u zagrljaju svog ljubljenog zbog kojeg je kroz ovu godinu i više propatila kao malo koja smrtnica.

- Mili moj! Zahvalimo našoj Afroditi koja nas je opet sastavila! Hoćemo li opet biti sretni kao nekada? - šaputala je Filomela stežući ga sve jače.

- Hoćemo, mila moja, nećemo se nikada više rastati! Nećemo nikamo ići odavde. Odvest ću te dolje u grad. Stekao sam sve. Imam kuću, zemlju, dobio sam službu, počasti u gradu, sve te čeka. Odmah ćemo se vjenčati. Nećemo ni za što mariti. Daleko je Paros, daleko je naš rod i ne mogu nas spriječiti da postanemo svoji. Ovdje u novom gradu neće nas nitko smetati. Bit ćemo sretni, oduševljeno je govorio Efijalt.

Efijalt je najednom postao onaj stari Efijalt, koji je svojevremeno sam sebi govorio da živi samo zato što ljubi svoju Filomelu. Od velikog uzbuđenja Filomela ga nije stigla ni pitati zašto nije došao po nju, što ga je zadesilo. Neočekivani susret s njom, na ovakav način i na ovom mjestu, potisnulo mu je s uma sve ono zbog čega ju je zaboravio. Smetnuo je s uma svoju novu ljubav, domorotkinju Teutu. Sada, kada je tako nenadano sreo svoju prvu ljubav, najednom mu se vratila velika čežnja i stari osjećaji prema voljenoj Filomeli. Nije znao što bi radio od sreće. Sad ju je grlio, sad milovao, a onda se izmakne nekoliko koraka i počne je promatrati, pa joj onda priđe i stegne je što je mogao čvršće. Provlačio joj je prste kroz kratku kosu, opipavao kožu na licu, vratu i rukama, a onda joj potraži usne i počne je stravstveno ljubiti kako je to nekada činio.

- Mili moj Efijalte, najzad sam opet sretna. Vidi što se s nama zbiva! Vodi nas božja ruka. Rastali smo se tamo, na našem Parosu, a evo smo se nakon toliko vremena sreli ovdje u ovom šipražju, na ovom divljem otoku. Naša nas je Afrodita na koncu opet učinila sretnim. Nije li tako? - šaptala je Filomela na Efijaltovim grudima.

- Zahvalimo svim Olimpljanima što su nas opet sastavili, a najviše našoj Afroditi! Voljena moja, toliko sam ispunjen srećom! Nosim te u svom srcu onim istim žarom s kakvim sam te posljednji put vidio u Afroditinu hramu. Mila moja, što si mi sve proživjela odonda! - reče Efijalt i zaplaka. Filomela osjeti tople suze na svom vratu koje je lio njen voljeni pa i sama još više zaplače.

- Jel', Efijalte, neće nas više nikada ništa rastaviti? - jedva stiže upitati grcajući u suzama.

- Ne, mila, nikada više! Bit ćemo svoji do smrti. Radije ćemo zajedno otići k mračnom Hadu u podzemlje nego da doživimo ono što je iza nas! Vjeruješ li mi, mila?

- Vjerujem, Efijalte! Nije me moglo ništa odvratiti od toga da pođem za tobom i da budemo skupa. Znaš da te volim više nego išta na svijetu, više od života. Vođena dobrim bogovima, napokon sam s tobom, i ima li za mene veće sreće! Sada kad sam te vidjela, zagrlila, poljubila, i kad sam vidjela da

si živ i zdrav i da me još nosiš u srcu, ne bih žalila ovog se trena preseliti u carstvo sjena. Srce mi je radosno. Sretna sam!

- Svašta sam proživio, mila moja. Još dok smo plovili, upali smo u strašnu oluju i umalo da nismo svi nestali u morskom bezdanu. Nas nekolicina bili smo u rukama divljaka u brdima i malo je nedostajalo da nas nisu prinijeli na oltar svome bogu. A onda lutanja morima i još mnogo toga. I kada smo na ovom otoku našli ono što smo tražili i podigli grad, navale domoroci s namjerom da nas sve do jednog pobiju. Zahvaljajući pomoći s Visa, obranili smo se. Bilo je još mnogo raznih doživljaja i nevolja, pričat ću ti o tome, ima vremena.

- Živ si mi, neka je hvala Bogovima koji su te čuvali, jer što bih sa svojim životom da te nisam našla! Presretna sam, Efijalte, shvaćaš li?

- Oboje smo sretni i bit ćemo još sretniji. Jedva čekam da te uvedem u naš dom. Čim stignemo u grad, izrazit ćemo zahvalnost našoj Afroditi za sve što je učinila za nas. Okitit ćemo joj žrtvenik cvijećem, baš onako kako smo to nekad činili u rodnom Parosu, zar ne? - ushićeno će Efijalt.

- Da, Efijalte, sve ćemo učiniti kako si rekao, sve će biti kao nekada! - još će ushićenije preporođena Filomela. Zagrle se i počnu jedno drugo nježno ljubiti, prepustivši se užitku kojeg dugo nisu zajednički osjetili

Našavši se nenadano sa svojom Filomelom, Efijalt nije nijednog trenutka pomislio na Teutu, koja mu je svakog trena trebala doći. Tek su ga Filomeline riječi, kako je bila uvjerena da iz opravdanih razloga nije mogao doći po nju podsjetile na vezu s njom. Najednom, sam sebi nije mogao vjerovati da je zbog domorotkinje smetnuo s uma svoju voljenu Filomelu. Njena pojava ga je najednom učinila onim starim Efijaltom. Najednom mu se vratila ona velika ljubav i zanos, i sjetivši se kakav je grijeh učinio prema svojoj voljenoj i koliko je zbog njegovog nevjerstva propatila, počne u sebi sam sebe proklinjati.

Nije želio da djevojka sazna istinu i da se smrtno razočara. Sada kad su mu se vratila stara osjećanja, sam se sebi čudio zašto se uopće upoznavao s divljakinjom. Nije mogao vjerovati da je veliku ljubav koja ga je tako čvrsto povezivala s voljenom Filomelom zamijenio divljom domorotkinjom. Sve što je do današnjeg dana prema Teuti osjećao, oživljavanjem starih osjećaja najednom je nestalo. Sretan, radosno stegne još jače svoju najdražu. Ova nije ni slutila što se s njim zbilo i koji je bio pravi razlog što nije došao po nju. Dok ju je grlio, stalno mu je ruka letjela na njenu kratku kosu. Nakon što ju je još jednom strasno poljubio, tiho će:

- Zaista si se lijepo prerušila! Jesi li imala kakvih neugodnosti dok si plovila?

- Zahvaljujući ovakvom izgledu, ne! Što više, Foronej se dobro sjetio pa mi je savjetovao da se ponašam kao da sa mnom nije baš sve u redu, a žutilo na licu i stalna šutnja brzo je uvjerila svu posadu u to. Pričat ću ti što se sve dogodilo, kako sam priredila bijeg i što mi se prije toga dogodilo u očinskom domu.

- Što ti se dogodilo? - znatiželjno će Efijalt.
- Ma ništa, pričat ću ti poslije - nevoljko uzvrati djevojka.
- Što je, o čemu se radi?- poče navaljivati Efijalt
- Ma sve je bilo zbog onog Alkmenaja, sjećaš li ga se?
- Onog što te je često po tvojoj robinji pozdravljao?

- Da, upravo zbog njega - potvrdi djevojka i nastavi:

- Bio me isprosio od oca, donio darove i sve je bilo spremno za svadbu, ali sam i ocu i majci rekla da ću radije umrijeti nego se udati. Eto, onda se otac razbjesnio i bilo je svega. Zahvaljujući staroj dadilji i pomoći one Alkmene sve se dobro završilo. Dala mi je napitak od kojeg sam izgledala kao najveća bolesnica i tako sam izbjegla svadbu.

- A grad, moji roditelji, što je s njima, što se sve zbilo od našeg odlaska? - pitao je Efijalt.

- Mnogo toga. Preko dadilje sam o svemu bila u tijeku. Tvoji su dobro. Foronej ti šalje neizmjerne pozdrave i zakleo me da mu bilo kako javimo što je s nama. Zbog neizvjesnosti o tebi zajedno je sa mnom plakao misleći na najgore. Zato je sve učinio da ispuni moju želju i odluku da pođem za tobom. Ima još novosti, pričat ću ti - završi Filomela, a onda se sjeti:

- Znaš li, Efijalte, što je u ovom zavežljaju? - veselo će Filomela.

- Ne znam, što je? - sa zanimanjem će momak pogledavši mali zavežljaj koji je ležao na zemlji pored njih.

- Pokazat ću ti! - uzvrati Filomela, dohvati ga, odriješi i izvadi mali smotuljak. Efijalt je znatiželjno gledao što će iz njega izvaditi. Kad je djevojka odmotala krpu, pokaza se mala bočica. Ova je uzme i počne objašnjavati:

- Ovdje sam ja, ona Filomela kakvom me znaš. Rekla sam ti da mi je Alkmena dala napitak koji me je ovakvom učinio, ali mi je dala još jedan, u ovoj bočici, i rekla mi: »Kad poželiš vratiti svoj prirodni izgled, svoju ljepotu, nježnu kožu i sve ono što su ti bogovi podarili kao lijepoj djevojci, ispij ovaj napitak. U roku od tri-četiri dana to će se sve vratiti!« Evo, došlo je vrijeme da to mogu učiniti i uskoro ćeš ispred sebe imati onu staru Filomelu. Da odmah sada to ispijem? - upita Filomela.

- Da! - radosno poviče Efijalt. Djevojka skine čep, nagne bočicu i u nekoliko gutljaja popije napitak.

- A kosa? - sa smiješkom će Efijalt.

- Porast će. Bit će duga kao nekada.

- Ljubljena moja, tako sam radostan. Ovo su najdraži trenuci u mome životu. Shvaćaš li moju sreću? - sa zanosom je govorio momak obuhvativši je oko struka.

- Možemo reći da smo najsretniji na svijetu. Od nas su sretniji samo bogovi koji su nam i podarili ovu sreću. A sad mi reci, Eiijalte, želiš li još dvoje-troje djece, kako si nekada govorio? - sa smiješkom ga sva sretna upita Filomela.

- Svega se sjećaš! Dakako da želim. A kako smo ono rekli da će nam se zvati prvi sinčić, sjećaš se?

- Kako ne. Telemah, kako se zvao Odisejev sin, nije li tako?

- Jest! Zato se pokupimo i siđimo dolje u grad čim prije jer ćemo ovu noć nastaviti ono što smo započeli one večeri u Afroditinu gaju uoči mog odlaska. Sjećaš li se toga, ha? - s muškim ponosom će Efijalt. Filomeli se nehotice zarumenješe obrazi, i kad Efijalt to opazi, čvrsto je zagrli, a onda joj na uho tiho šapne:

- Volim te, volim te! - Djevojka mu sva zanosna podmetne usne i dugo ih nisu odvajali. Onda se Efijalt trgne i prozbori:

- Hajde, idemo u grad! Ali, čekaj! Nezgodno je da se dolje pojaviš u muškom odijelu. Da pokušamo nešto uraditi. Ovaj haljetak ćemo prepraviti i

nekako udesiti da izgleda kao haljina, a ovaj ogrtač ćeš skinuti. Pokušajmo! - predloži Efijalt. Filomela ga radosno posluša i počne se svlačiti.

- Bez brige! - ohrabri je momak - ne treba se sustezati, znaš da sam već uživao u ljepoti tvog tijela. Uostalom, od današnjeg dana smo muž i žena! - Ove riječi ohrabre djevojku i uskoro Filomela je bila bez ičega na sebi. Efijalt dohvati haljetak i počne smišljati kako bi ga prekrojio u haljinu. Izvadi bodež i počne ga parati, prekrajati, onda sastavljati, i kad je sve učinio što je smislio, pruži joj da proba. Filomela ga radosno posluša. On joj je pomagao. Sve joj je dobro stajalo.

Efijalt ju je sa zanosom promatreao nekoliko trenutaka, a onda je primi za ramena i počne je na mjestu okretati kako bi je sagledao sa svih strana. Dok se Filomela smješkala, Efijalt je uzvikivao:

- Božanstvena si! Kakva ćeš tek sutra biti kad se obučeš u pristojne haljine. Ali i u ovome si neodoljiva - potom joj lagano dlanovima prijeđe niz struk kako bi osjetio obline.

Oboje su uživali. Cvjetali su od sreće. Ispusti je da pokupe stvari i da krenu. Dok je vezala zavežljaj, Efijalt dohvati svoj luk i tobolac sa strijelama spremajući se za polazak. I Filomela je bila spremna, ali osjeti da joj na ramenima zateže haljina pa je počne namještati. Dok je to radila, Efijalt ju je promatrao i ne mogavši odoljeti opet je zagrli i počne ljubiti, a onda uzmu stvari i krenu.

Efijalt i Teuta su se po običaju sastajali na ovom mjestu u poslijepodnevno vrijeme. Koji put je na mjesto sastanka ona dolazila ranije, koji put on. Kad bi netko od njih došao ranije, popeo bi se na stijenu otkud se naširoko vidjela pučina, ili bi s lukom uokolo švrljao dok drugi ne bi stigao. Koj put se dešavalo da zbog spriječenosti jedno od njih ne dođe, ali je sutrašnjeg ili prekosutrašnjeg dana hitao, znajući da jedno drugo željno očekuje.

Toga dana Teuta je bila spriječena pa je nešto kasnije krenula na sastanak. Kao i obično, bila je oprezna da je netko od suplemenika ne primijeti. Kad je odmakla od naselja, veselo ubrza da se čim prije sastane s voljenim Efijaltom. Došavši na staro mjesto i ugledaviši da ga nema, pomisli da vjerojatno drijema gore na stijeni, kako je običavao kad bi koji put zakasnila, i pođe tamo u namjeri da mu se nečujno prišulja i iznenadi ga. Išla je na prstima prema stijeni, onda se tiho uspne, ali ga tu nije bilo. Dok je stajala i razmišljala što je s njim, učini joj se kao da čuje glasove koji su dolazili podalje od stijene. Osluhne i uvjeri se da se ne vara. Onda opet osluhne i sad joj se učini kao da čuje sad muški, sad ženski glas. Tiše nego se uspela siđe sa stijene i ocijenivši s koje strane je čula glasove, pođe u tom smjeru.

Što se više primicala sve je jasnije čula govor. Učini joj se kao da prepoznaje Efijaltov glas. Sva je gorjela od znatiželje da vidi tko je s njim i što je posrijedi. Išla je stopu po stopu, i što se više primicala, glasovi su postajali razgovjetniji. Nije više bilo sumnje. Lijepo je razabirala glas svog voljenog i nepoznati ženski glas. Izgarala je od želje da vidi tko je ona i što s njim radi. Sad pođe smjelije naprijed, i nakon što je učinila nekoliko koraka, zastane kao ukopana. Na maloj razdaljini od nje, na omanjoj čistini između šipražja, ugleda dvoje zagrljenih. Istog trena osjeti kao da ju je netko prelio vrelom vodom. Sva je gorjela. Grudi su joj se nadimale. Brzo ruku stavi na

usta da se ne prodere iz sveg glasa. Iako momku nije vidjela lice, prepoznala je svog Efijalta. Glavu je držao na djevojčinu vratu. U jednom trenutku ovaj podigne glavu i Teuta u grču, s bolom u sebi, izusti: Efijalt! Uhvati se za grudi jer joj se činilo da će joj svakog trena iskočiti srce od silnog udaranja. Onda začuje njegove riječi: »Voljena moja, toliko si toga propatila zbog naše ljubavi, ali sada je svemu kraj. Da te još jednom poljubim pa da krenemo«! zatim začuje kako mu djevojka uzvraća: »Ljubi, samo ljubi! Sretna sam i jedva čekam da pred Afroditin žrtvenik položimo bračni zavjet«! - na što joj Efijalt uzvrati: »Učinit ćemo to već sutra, voljena moja, hajdemo«!

Teuta je bez daha slušala. Nije mogla vjerovati svojim očima. Na tren bi zažmirila, onda ponovo vidjela isto. Čuvši njihove posljednje riječi i da se spremaju poći, srce joj zalupa još jače, oči joj sjevnuše, zaškripi zubima, a krv joj uzavrije. Osjeti kao da postaje divlja. Poprimala je lik ranjene lavice. A onda, videći da je Efijalt podigao svoj luk, a djevojka svoj zavežljaj da krenu, iskoči kao lavica iz grmlja i stane iza njih na nekoliko koraka.

Njezina pojava skamenila je i Efijalta i Filomelu. Od velikog straha djevojka istog trena ispusti svoj zavežljaj i osjeti da joj klecaju koljena. Efijalt se tek sada sjeti da je zbog nenadanog susreta sa Filomelom smetnuo s uma da i ona treba doći. Ispred njega je bila Teuta kakvu je nikada do tada nije vidio, izbezumljenog lica i sijevajućih očiju. Prije nego je stigao spustiti ruku s Filomelinog ramena, ugleda da je stavila strijelu i da zateže luk.

- Stoj! - poviče Efijalt koliko ga je grlo nosilo, ali istog trena začuje fijuk odapete strijele a onda Filomelin krik.

- Ustrijeli me! - ova krikne i objema rukama uhvati zabodenu strijelu koja je stršila iz grudi.

- Prokletnice, što to učini! - izbezumljeno poviče Efijalt, ugledavši kako izbija krv iz grudi njegove Filomele.

- Efijalte, ne daj me, umirem! - zavapi Filomela i pokuša se uhvatiti za Efijaltovo rame klizeći prema zemlji.

- Ne, ne smiješ umrijeti, voljena!

- Umirem, Efijalte! - izusti ova i sklizne niz njega na koljena. Efijalt se htjede sagnuti da je podrži, ali se istog trena začu još jedan fijuk strijele i on osjeti ubod ispod lijeve ključne kosti.

- I mene pogodi! - poviče Efijalt. Filomela jedva stiže da podigne pogled prema mjestu gdje je stajala do pola zabodena strijela.

- Ne daj se mili! Ne smijemo umrijeti - tiho izusti Filomela. Efijalt se trgne, napne posljednju snagu i uspravi se. Brzo trgne bodež iza pasa i poleti prema Teuti. Ova je bila toliko izbezumljena da se nije uspjela ni pomaknuti. Samo je spustila ruke, a onda osjeti snažan udarac usred srca i istoga trena se stropošta, a da nije stigla izustiti nijednu riječ. Vidjevši je nepomičnu, Efijalt se okrene i krene prema Filomeli, ali osjeti da se jedva drži na nogama i počne teturati. S naporom učini još nekoliko koraka, spusti se na koljena pokraj Filomele i pokuša je dohvatiti rukama. Ona i sama učini napor da se pridigne, ali je uspjela samo podići glavu, i tiho isprekidanim glasom ga upita:

- Zašto nas je ustrijelila?

- Domorotkinja! Naišla je na nas!

- Efijalte, nije nam suđeno da budemo skupa! - jedva je šaptala Filomela. Efijalt je osjetio da se sve više opušta i shvati da umire. I njemu se

maglilo pred očima i jedva prošapta:

- Ne, nećemo umrijeti! Afrodita će nas i ovaj put spasiti! Nećemo se nikada više rastati, živjet ćemo, bit ćeš moja. Dolje u gradu čeka nas dom, bit ćemo sretni!

- Umirem Efijalte, ne daj me! Ne....daaj...me..! - pokuša Filomela izgovoriti ali nije uspjela. Glava joj klonu i prevali se na leđa.

- N..e..e..e..e...! - Efijalt se prodere posljednjom snagom videći da je njegova voljena zatvorila oči, a onda okrene glavu prema nebu i s grčom poviče:

- O sveznani Zeuse, o Herako, o ostali bogovi, što sam to učinio! Ovo je sve mojom krivicom. O, Olimpljani, zašto sam tako nesretan! O, mračni Hade, vrati mi voljenu! N..e..e..e...! - počne bjesomučno vikati ali osjeti da gubi glas. Ubod strijele je djelovao. Otvarao je usta, ali mu glas nije dolazio, a onda mu se učini kao da lebdi. Istog trena se prevali i padne na leđa kraj Filomele.

Vladala je mukla tišina. Tek bi se od vremena do vremena začuo poneki cvrčak. Sve je bilo pusto. Na žarkom popodnevnom suncu krv koja se izlila iz rana troje mladih koji su pobijeni ležali jedan pored drugog, već se počela sušiti. Ovo što se zbilo nije ostavilo svjedoka koji bi se pobrinuo da ih opremi i otpremi u Had. Kao da se i sjajno sunce rastužilo nad ovim što se dogodilo pa se sakrilo iza jednog oblačka da ne gleda ono do čega je došlo zbog velike i nesretne ljubavi.

A onda najednom, kao da se začu neki šum. Prvo malo, a onda sve više, i na koncu začu se nježni glas:

- Joj, što se ovo sa mnom događa! Jesam li to živa ili sam mrtva! Ne, živa sam! Ali čekaj, strijela, moram je izvaditi, imam snage!

Tijelo koje je do malo prije ležalo nepokretno uz Efijalta najednom se pridigne, objema rukama dohvati strijelu, povuče
i iščupa je.

- Ali moj Efijalt, i on leži! Jesi li mrtav, mili? Čuješ li svoju Filomelu? Ustaj, ne, nisi mrtav! Evo i mene je vratio Had! Efijalte dragi, ustaj! - vikala je sve jače probuđena Filomela, a onda počne drmati nepokretno tijelo svog voljenog, dizati mu glavu, ali tijelo je bilo beživotno.

- Moram i njemu iščupati strijelu. To će ga vratiti! - sama je sebi govorila djevojka, i povuče svom snagom strijelu. Za njom iz rane poteče mlaz zaostale krvi, ali brzo stane.

- Pa on je mrtav! - I njega je ubila. O, prokleta da si, divlja djevojko, što mi ga ubi! Zar sam ovdje došla da ga svojim rukama pokapam i da gledam sjajnog Helija dok on leži mrtav! Ne! Ne, Efijalte, zajedno ćemo u carstvo Hada. Ne smijem ni trena gledati svjetlost ovog dana dok si ti mrtav! Moramo biti zajedno. Sačekaj, mili, odmah ću ti se pridružiti. Zakleli smo se da ćemo vječno biti zajedno - poviče Filomela i stane se obazirati uokolo kao da nešto traži. Onda baci pogled na mrtvu domorotkinju i spazi zabijeni bodež u njezinom srcu. Poduprijevši se rukama s mukom se pridigne i dopuže do nje. Dohvati dršku bodeža i naglo povuče. Obriše sjecivo o haljinu, okrene se i dopuže do Efljalta, okrene vrh prema svojim grudima i svom snagom se baci na bodež.

- Sada umirem! Sada sam s tobom, mili! - prošapta, a onda se prevali uz Efljalta. Iz probijenih grudi poteče krv i nakvasi joj grudi. Nakon što je

načinilo još dva trzaja, tijelo se umiri za sva vremena.

Kad se djevojčino tijelo trznulo posljednji put i kad joj se zaustavio dah, na Efijaltovu tijelu se primijeti mali trzaj. Zatim se javi još jedan, pa drugi, i na koncu se počnu micati ruke, onda noge. Začuje se uzdah kao da se momak budi iz dubokog sna. Otvori oči i počne ih trljati, malo se pridigne i počne gledati oko sebe. Ugledavši svoju voljenu svu u krvi, okrene glavu prema mjestu gdje je ležala Teuta. A onda nekoliko puta zatrese glavom kao da se želi vratiti iz sna i skoči naglo. Istog trena osjeti bol ispod ključne kosti, a onda mu padne pogled na dvije strijele koje su mu ležale pored nogu.

- Što se to zbilo! - počne šaputati sam sebi kao da se boji da ga netko ne čuje.

- Tko mije izvadio strijelu? Gle, i druga je tu, a bila je zabodena u njenim grudima! Ali, za miloga Herakla, otkud ovo tu? - iznenađeno će Efijalt ugledavši zabijen bodež u srcu drage Filomele.

- Ne, nije moguće! - šaptao je momak, a onda polako okrene mrtvo tijelo, i ugledavši prsa u krvi, sav slomljen poviče:

- To je ona učinila! - Dok sam ležao u besvijesti ona se probudila i povjerovala da sam mrtav. Ona mi je izvadila strijelu. Oh, moćni Zeuse zašto si to dozvolio da učini! - bolno zavapi Efijalt shvativši što se zbilo.

- Gle, ona je još topla, to nije davno učinula! O, svemoćni Bogovi, zašto mi otimljete moju voljenu! Zašto se poigravate s nama! Ne, ne dam vam je! - poviče Efijalt, zgrabi mrtvo tijelo i privuče ga na svoje grudi. Djevojčina glava klonu i on je nježno podigne, primakne svoje lice i stavi uz njezino. Gorko zaplače dok mu je pucalo srce od bola.

- Mila moja! To sam sve ja učinio! Oh, koji me od bogova navrati da te zanemarim! Zašto sam to učinio! O bozi, koji mi je od vas pomutio um? Zašto nisam otišao po nju kad sam obećao! Voljena Filomela, hoćeš li mi ikada oprostiti strašni grijeh koji sam počinio! Što da činim? Moj štićeniče Heraklo, zašto si me napustio? Afrodito preblaga, zar nas zaista zauvijek rastavljaš, zašto činiš grijeh prema nama? Ne, ne dam vam moju Filomelu! Ona je moja, ona meni pripada! Ali, što to govorim, pa ja sam je ubio! To je sve zbog moje okrutne nevjernosti! O, zar imam obraza i časti da još gledam svjetlost dana dok moja voljena leži mrtva mojom krivnjom! Ne! Moram sam sebe kazniti! Moram učiniti ono što je i ona učinila sebi! Zaslužio sam da okončam na najgori način. Zahvalan sam Olimpu jer nije saznala gorku istinu što sam joj učinio. Čekaj, voljena, sad ću ti se pridružiti i opet ćemo biti zajedno. Sve će biti kako nam je bilo na našem Parosu, čekaj - šaptao je Efijalt, onda zgrabi dršku bodeža, naglo ga povuče iz zabodenog srca voljene, sječivo prinese usnama i poljubi rumenu krv. Onda klekne, okrene vrh prema srcu i baci se na njega svom silinom. Sjecivo se zabode sve do drške. Iz probodenog srca poteče novi mlaz krvi. Tijelo se prevali i padne pored Filomele. Jedva stiže da pruži ruku. Napipavši njezinu šaku čvrsto je stegne, a onda opusti i vječno zatvori oči.

Opet je zavladala mukla tišina. Onda se začu graktanje neke ptičurine koja stade nadlijetati mrtva tjelesa. Napravivši nekoliko krugova sleti na obližnju granu i počne još jače graktati. Kao da je željela oplakati ovo tužno mjesto gdje su ležala tri mlada tijela koja je sve do malo prije nadahnjivala ista ljubav. Kao da su im sami bogovi odredili da sve troje izdahnu istog dana, na istom mjestu, s istom boli, zbog velike ljubavi koja je mogla

nahraniti samo dva srca.

Riječ na kraju

Radnja romana temelji se na povijesnom događaju koji se zbio 385./4. godine stare ere, odnosno prije 2.400 godina, kada su iseljenici s grčkog otoka Parosa u Egejskom moru došli u Jadransko more, i na mjestu današnjeg Starog Grada na otoku Hvaru, među Ilirima, osnovali svoje naselje Faros. 0 tome su pisali već antički pisci: Pseudoskilaks, Eratosten, Pseudoski- mnos, Diodor, Strabon i dr. Neki od njih izrijekom navode da je Paranima u tome pomogao tiranin Dionizije Stariji iz grčkog grada Sirakuze na Siciliji. To su povijesni podaci. Međutim, postoje i arheološki dokazi o tome.

U Starome Gradu pronađen je kameni natpis iz IV. stoljeća pr. Kr., u kojem se govori o sukobu doseljenih Grka s mjesnim Ilirima. U jezgri današnjeg Starog Grada otkopani su ostaci zidova za koje je utvrđeno da potječu iz prve polovice IV. stoljeća pr. Kr., dakle iz vremena osnutka grada. Pronađeni su i primjerci novca iz tog stoljeća, što su ga kovali grčki doseljenici, a onda razni predmeti svakodnevne upotrebe itd. U polju izvan grada iskopan je međašni natpis koji se odnosi na dio polja koje su između sebe podijelili doseljenici.

Ne sjećam se točno kada sam došao na zamisao da taj događaj pokušam literarno obraditi. Možda još u studentskim danima kada sam spremao ispit iz gradiva koje je obuhvaćalo i osnivanje gračkih naseobina na jadranskim otocima i obali. Ovaj podatak s razlogom navodim. Iako je riječ o literarnoj obradi, nastojao sam opis radnje uskladiti u što većoj mjeri s povijesnom stvarnošću, kako bih čitateljima vjerno prikazao vrijeme i prostor u kojem se zbilo doseljenje Grka na Hvar i osnivanje grada Farosa.

Tijekom priprema i rada na romanu često sam dolazio na Hvar. Bilo mi je neophodno što bolje upoznati Stari Grad i njegovu širu okolicu, da bi opis radnje bio što stvarniji. Koji put su mi se pri tome događale neobične stvari. Tumarajući po otočnim bespućima nailazio sam na meni veoma poznata mjesta. Naime, po svemu su odgovarala mjestima kakva sam zamislio, ili kakva sam u nekim slučajevima prethodno opisao u pojedinim poglavljima romana. Takav je slučaj s mjestom gdje su se susreli i sastajali Efijalt i Teuta, s gradinom Moča - sjedištem starješine otočnih Ilira, uvalom gdje su ribari iskrcali Filomelu itd. Iz istog razloga boravio sam i na otoku Parosu, da i tamo upoznam grad, okoliš i mjesta u koja sam smjestio pojedina zbivanja iz romana. U prilogu donosim nekoliko snimaka takvih mjesta, kao i nekih drugih, ili spomenika koji su opisani ili se spominuju u romanu.

Doseljenje Grka i osnivanje Farosa na mjestu današnjeg Staroga Grada na Hvaru skrenulo je pažnju stručne i šire javnosti još prije nekoliko stotina godina. To zanimanje iz godine u godinu sve više raste, posebno na Hvaru, i to ponajprije među stanovnicima Staroga Grad.

U toj se sredini prije nekoliko godina rodila veoma zanimljiva zamisao: da se uspostave, odnosno obnove, prijateljske veze Staroga Grada s gradom Parosom u Grčkoj, odakle su prije 2.400 godina došli iseljenici i podigli

grad Faros, to jest današnji Stari Grad. Opremljena je lađa i izaslanstvo Staroga Grada je krenula istim putem kojim su svojevremno doplovili na Hvar njihovi „davnašnji preci“. To je bio nesvakidašnji događaj za obje strane. Izaslanstvo Staroga Gada bilo je vrlo srdačno dočekano. Posjet je kod tamošnjih otočana izazvao duboke osjećaje u spomenu na davnašnji događaj iz historije njihova grada. Na koncu je nakon ugodnog druženja i podsjećanja na zajedničku prošlost zaključeno da se ubuduće dva rodbinska grada naizmjenično posjećuju i na taj način održavaju prijateljske veze čiji su korijeni stari više od dvije tisuće godina.

Parani su uzvratili posjet Starom Gradu koji ih je svečano dočekao. S neskrivenim emocijama su razgledali otok, posebno Stari Grad, u koji su se prije 2.400 godina doselili njihovi preci.

Nekoliko slikovnih priloga iz knjige

Grčki otok Paros u Egejskom moru s gradom Parosom iz kojeg su iseljenici krenuli put Jadranskog mora

Izgled današnjeg Parosa

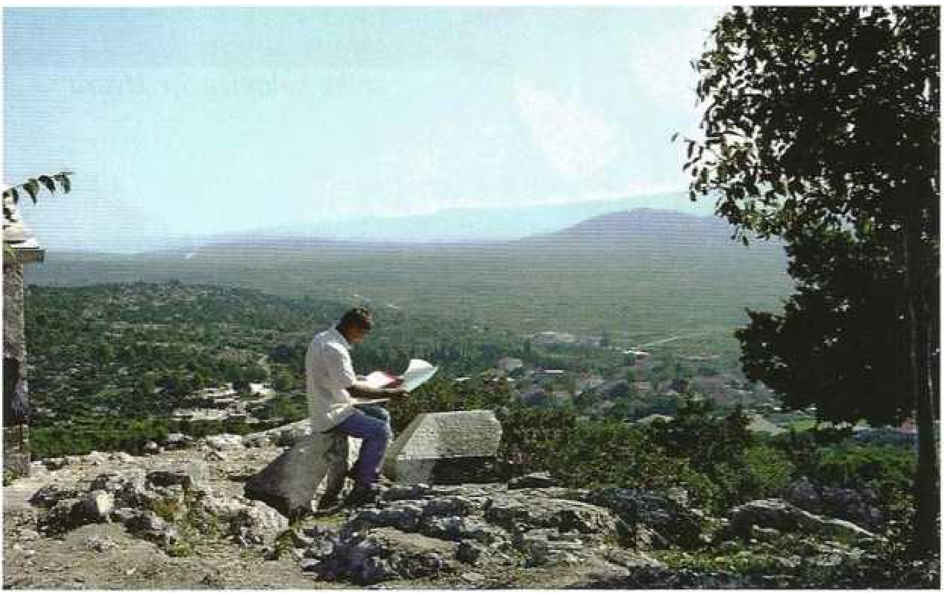
Ostaci hrama u Parosu u kojem su se, u romanu,
sastajali Filomela i Efijalt¸

Ostaci proročišta u Delfima (Grčka), u koje su stanovnici Parosa, u romanu, poslali izaslanstvo da pita proročicu Pitiju na koju stranu da krenu njihovi iseljenici. Odgovor je bio: Jadransko more

Gradina Moča zapadno od Staroga Grada, u kojoj je, u romanu, bilo sjedište Grabosa, plemenskog starješine otočnih Ilira. Otud je bila i Teuta koja je zavoljela Efijalta

Uzvišenje iznad današnjeg Farosa na Hvaru (Križ), s kojeg je,
u romanu, izvidnica ushićeno promatrala ljepotu polja:
(autor na tom mjestu provjerava građu za roman)

Uvalica na zapadnom dijelu otoka, nedaleko od Staroga Grada,
gdje su se, u romanu, kupali Efijalt i Teuta i gdje su ribari iskrcali Filomelu

Mjesto u bespućima zapadno od Starog Grada gdje su se,
u romanu, sastajali Efijalt i Teuta, gdje je Filomela naišla na Efijalta
i gdje se odigrala završna drama

Ispraćaj lađe s izaslanstvom Starog Grada (godine 2003.)
prijateljskom gradu Parosu u Egejskom moru u Grčkoj

Doček izaslanstva Staroga Grada u Parosu

Autor tokom pisanja romana

Rad autora na romanu u kolibi u bespuću otoka Hvara,
na jednom od lokalitetima na kojima se zbivaju opisane radnje